

**ΕΘΝΙΚΟ ΜΕΤΣΟΒΙΟ ΠΟΛΥΤΕΧΝΕΙΟ
ΣΧΟΛΗ ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ ΜΗΧΑΝΙΚΩΝ
ΤΟΜΕΑΣ ΑΝΘΡΩΠΙΣΤΙΚΩΝ & ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ ΚΑΙ ΔΙΚΑΙΟΥ**

ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

«ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΚΑΙ ΠΟΛΕΟΔΟΜΙΚΗ ΕΞΕΛΙΞΗ ΤΗΣ ΝΗΣΟΥ ΚΩ»

ΦΟΙΤΗΤΡΙΑ : ΓΙΑΝΝΟΥΛΗ Σ. ΚΑΤΙΝΑ

ΥΠΕΥΘΥΝΗ ΕΚΠΟΝΗΣΗΣ : ΑΛΙΚΗ ΤΖΙΚΑ – ΧΑΤΖΟΠΟΥΛΟΥ

ΕΠΙΒΛΕΠΩΝ ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ : ΚΑΡΑΣΜΑΝΗΣ ΒΑΣΙΛΕΙΟΣ

ΑΘΗΝΑ, ΜΑΡΤΙΟΣ 2012

**ΕΘΝΙΚΟ ΜΕΤΣΟΒΙΟ ΠΟΛΥΤΕΧΝΕΙΟ
ΣΧΟΛΗ ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ ΜΗΧΑΝΙΚΩΝ
ΤΟΜΕΑΣ ΑΝΘΡΩΠΙΣΤΙΚΩΝ & ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ ΚΑΙ ΔΙΚΑΙΟΥ**

ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

«ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΚΑΙ ΠΟΛΕΟΔΟΜΙΚΗ ΕΞΕΛΙΞΗ ΤΗΣ ΝΗΣΟΥ ΚΩ»

ΦΟΙΤΗΤΡΙΑ : ΓΙΑΝΝΟΥΛΗ Σ. ΚΑΤΙΝΑ

Η ΠΑΡΟΥΣΑ ΕΡΓΑΣΙΑ ΕΓΚΡΙΘΗΚΕ ΑΠΟ ΤΡΙΜΕΛΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΣΤΙΣ/...../.....

ΚΑΡΑΣΜΑΝΗΣ ΒΑΣΙΛΕΙΟΣ , ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ ΕΜΠ.....

ΚΑΡΛΑΥΤΗΣ ΜΑΤΘΑΙΟΣ , ΑΝΑΠΛΗΡΩΤΗΣ ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ ΕΜΠ

ΜΙΧΑΗΛΙΔΟΥ ΧΡΥΣΑ, ΛΕΚΤΟΡΑΣ Π.Δ 407 ΕΜΠ

ΑΘΗΝΑ, ΜΑΡΤΙΟΣ 2012

Αντί Προλόγου...

Μέσα από αυτή τη διπλωματική , μου δόθηκε η ευκαιρία να γνωρίσω την πατρίδα του Πατέρα μου, την οποία θεωρώ ως δεύτερη μου πατρίδα μετά την Κάλυμνο όπου μεγάλωσα. Έμαθα υπέροχα πράγματα για το μαγευτικό αυτό νησί και διαπίστωσα πόσο ξεχωριστός είναι αυτός ο τόπος.

Τις θερμότερες ευχαριστίες μου θα ήθελα να εκφράσω στην υπεύθυνη καθηγήτρια κα. Αλίκη Τζίκα – Χατζοπούλου για την εμπιστοσύνη που μου έδειξε αναθέτοντας μου την εκπόνηση της εργασίας αυτής καθώς και για την πολύτιμη βοήθεια της.

Τέλος, ένα μεγάλο ευχαριστώ οφείλω στην οικογένεια μου και στους φίλους μου για την πολύτιμη στήριξη και συμπαράσταση τους.

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Αντικείμενο : Με την παρούσα διπλωματική εργασία εξετάζονται η Πολεοδομική Εξέλιξη της Νήσου Κω, από την ίδρυσή της έως σήμερα, έτσι όπως αυτή στοιχειοθετείτε από τα αρχεία του Κράτους , την Πολεοδομία και άλλους τοπικούς και κρατικούς φορείς καθώς και τα σημαντικά Ιστορικά γεγονότα που επηρέασαν την πορεία της Νήσου στον χρόνο.

Σκοπός : Σκοπός της εργασίας αυτής είναι ο εντοπισμός των γεγονότων που έπαιξαν καθοριστικό ρόλο στην πορεία της Νήσου καθώς και η περιγραφή της υφιστάμενης κατάστασης μέσω της οποίας επισημαίνονται πιθανά προβλήματα και διατυπώνονται προτάσεις που θα συμβάλλουν στην ανάπτυξη του δήμου.

Μεθοδολογία : Η μεθοδολογία που ακολουθήθηκε είναι η εξής : Αρχικά παρουσιάζεται μια σύντομη χωροταξική προσέγγιση του δήμου της Κώ καθώς και η φυσιογνωμία του νησιού. Στην συνέχεια αποτυπώνεται η ιστορική διαδρομή και πολεοδομική εξέλιξη της νήσου στους αιώνες. Τέλος γίνεται επισήμανση των όποιων προβλημάτων και παράθεση προτάσεων για την αντιμετώπιση αυτών.

Πηγές : Οι πηγές που χρησιμοποιήθηκαν για την εκπόνηση της εργασίας αυτής προέρχονται από την Πολεοδομία της Κω, τις Τεχνικές Υπηρεσίες του Δήμου της Κω, την βιβλιοθήκη της Ιταλικής Αρχαιολογικής Σχολής Αθηνών, τη βιβλιοθήκη της Κω, τα Γενικά Αρχεία του Κράτους, από επιστήμονες που έχουν άμεση σχέση με το νησί καθώς και από ηλεκτρονικές σελίδες που αφορούν το νησί. Πολύτιμο υλικό προέκυψε επίσης και από συζητήσεις με απλούς κατοίκους του νησιού .

Περιεχόμενο : Η εργασία αποτελείται από 10 Κεφάλαια.

Στο Κεφάλαιο 1 με τίτλο «Γενικές Πληροφορίες» παρουσιάζονται κάποιες γενικές πληροφορίες για το νησί της Κώ όπως η γεωγραφική θέση του νησιού, τα γεωμορφολογικά του χαρακτηριστικά και τα δημογραφικά στοιχεία του.

Στο Κεφάλαιο 2 με τίτλο «Ιστορική Εξέλιξη της Νήσου Κω» παρουσιάζεται η ιστορική διαδρομή της Νήσου από την Αρχαιότητα έως Σήμερα.

Στο Κεφάλαιο 3 με τίτλο «Πολιτισμός του Νησιού» παρουσιάζονται οι σημαντικοί αρχαιολογικοί χώροι του νησιού, η πολιτιστική υποδομή αυτού καθώς και οι πιο γνωστές πολιτιστικές εκδηλώσεις .

Στο Κεφάλαιο 4 με τίτλο «Αρχιτεκτονική και Κτηριακή Εξέλιξη της Νήσου Κω» παρουσιάζεται η αρχιτεκτονική των κτηρίων και πως αυτή επηρεάστηκε κατά τις διάφορες περιόδους. Επίσης αναφέρονται και ορισμένα από τα σημαντικότερα κτήρια που κατασκευάστηκαν κατά την περίοδο της Ιταλοκρατίας.

Στο Κεφάλαιο 5 με τίτλο «Πολεοδομική Εξέλιξη της Νήσου Κω» παρουσιάζεται η πολεοδομική εξέλιξη του νησιού και τα στάδια από τα οποία διήλθε για να πάρει τη σημερινή μορφή καθώς και η εξέλιξη του νησιού σε ένα τουριστικό πόλο έλξης .

Στο Κεφάλαιο 6 με τίτλο «Η Υφιστάμενη Κατάσταση του Χωροταξικού και Πολεοδομικού Σχεδιασμού» παρουσιάζονται το Γενικό πολεοδομικό Σχέδιο που ισχύει έως σήμερα, τα ρυμοτομικά σχέδια της νήσου καθώς και το θεσμικό καθεστώς για τις Δημοτικές Ενότητες Δικαίου και Ηρακλειδών.

Στο Κεφάλαιο 7 με τίτλο «Φυσικό Περιβάλλον» γίνεται μια παρουσίαση του υδάτινου και ορεινού περιβάλλοντος της Νήσου Κω.

Στο Κεφάλαιο 8 με τίτλο «Τεχνική Υποδομή» παρουσιάζεται η υφιστάμενη κατάσταση στις μεταφορικές υποδομές καθώς και στους τομείς ύδρευσης, αποχέτευσης και των στερεών αποβλήτων.

Στο Κεφάλαιο 9 με τίτλο «Κοινωνική Υποδομή» γίνεται μια παρουσίαση των κοινωνικών υποδομών του Νησιού.

Στο Κεφάλαιο 10 με τίτλο «Επισήμανση Προβλημάτων – Συμπεράσματα – Προτάσεις» παρουσιάζονται έπειτα από αξιολόγηση της υφιστάμενης κατάστασης τα πιθανά προβλήματα που προκύπτουν και προτάσεις αντιμετώπισής τους .

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1° : ΓΕΝΙΚΕΣ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΕΣ

1. Εισαγωγικά Στοιχεία.....	5
2. Γεωμορφολογικά Χαρακτηριστικά.....	7
3. Δημογραφικά Στοιχεία.....	9

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2° : ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΕΞΕΛΙΞΗ ΤΗΣ ΝΗΣΟΥ ΚΩ

1. Μυθολογία - Προέλευση Ονομασίας.....	11
2. Από την Προϊστορική έως την Μυκηναϊκή Εποχή.....	13
3. Γεωμετρική Εποχή.....	14
4. Αρχαϊκή Εποχή.....	15
5. Κλασική Εποχή.....	16
6. Ελληνιστική Εποχή.....	21
7. Ρωμαϊκή Εποχή.....	22
8. Βυζαντινή Εποχή.....	23
9. Ιπποτοκρατία.....	24
10. Τουρκοκρατία.....	27
11. Ιταλική Κατοχή.....	30
12. Γερμανική Κατοχή.....	32
13. Αγγλική Κατοχή.....	33

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3° : ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ ΤΟΥ ΝΗΣΙΟΥ

1. Σημαντικοί Αρχαιολογικοί Χώροι και Μνημεία.....	37
1.1 Ο Βωμός του Διονύσου.....	37
1.2 Αναστηλωμένη ρωμαϊκή οικία (Casa Romana).....	38
1.3 Το Ωδείο της Κω.....	40
1.4 Αρχαίο Στάδιο.....	41
1.5 Παλαιοχριστιανική βασιλική Αγ. Γαβριήλ.....	41
1.6 Βασιλική στο ακρωτήριο Σκανδάριο, Λάμπη.....	42
1.7 Βαπτιστήριο του Αγίου Ιωάννου του Προδρόμου τα “Επτά Βήματα”.....	43
1.8 Το Κάστρο της Νερατζιάς.....	44
1.9 Το Ασκληπιείο της Κω.....	45
1.10 Ο Πλάτανος του Ιπποκράτη.....	47
1.11 Μουσουλμανικό Τέμενος Λότζιας.....	48
1.12 Μουσουλμανικό Τέμενος Ντεφτερντάρ.....	48
1.13 Μιναρές στην Πλατεία Διαγόρα.....	49
2. Πολιτιστική Υποδομή.....	49
2.1 Αρχαιολογικό Μουσείο της Κω.....	49
2.2 Λαογραφικό Μουσείο της Κω.....	54
2.3 Δημοτική Βιβλιοθήκη.....	55

3. Οι Πολιτιστικές Εκδηλώσεις της Κω.....	56
3.1 “Ιπποκράτεια”.....	56
3.2 Η Γιορτή του Αγίου Γεωργίου στο Πυλί.....	58
3.3 Γιορτή της Υπαπαντής του Κυρίου.....	59
3.4 Γιορτή Μελιού.....	60

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4° : ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗ ΚΑΙ ΚΤΗΡΙΑΚΗ ΕΞΕΛΙΞΗ ΤΗΣ ΝΗΣΟΥ ΚΩ

1. Αρχιτεκτονική Κτιρίων.....	63
1.1 Παραδοσιακή Αρχιτεκτονική.....	63
1.2 Η Αρχιτεκτονική της Ιταλοκρατίας.....	66
1.2.1 Διαχωρισμός Περιόδων (1912-1933, 1933- 1943) Πριν και Μετά το Σεισμό του '33.....	67
1.2.2 Μορφολογική Διάθρωση Κτιρίων – Επιρροές – Συσχετίσεις.....	69
1.3 Κτίρια Επί Ιταλοκρατίας.....	71
1.3.1 Το Δημαρχείο της Κω.....	71
1.3.2 Το Διοικητήριο της Κω.....	71
1.3.3 Καθολικός Ναός Agnus Dei.....	72
1.3.4 Γενικό Νοσοκομείο Κω.....	73
1.3.5 Ξενοδοχείο “Gelsomino”.....	74
1.3.6 Το Άσυλο.....	75
1.3.7 Γυμναστήριο Balilla.....	76
1.3.8 Το Μέγαρο του Φασισμού.....	77
1.3.9 Θρησκευτικό Δικαστήριο.....	78
1.3.10 Το Σπίτι των Εργένηδων Υπαλλήλων.....	79
1.3.11 Κατοικίες Αξιωματικών.....	80
1.3.12 Η Αγορά.....	81

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5°: ΠΟΛΕΟΔΟΜΙΚΗ ΕΞΕΛΙΞΗ ΤΗΣ ΝΗΣΟΥ ΚΩ

1. Το Κάστρο της Νερατζιάς (Περίοδος Ιπποτοκρατίας).....	83
2. Η Αρχαία Πόλη της Κω.....	87
2.1 Το Τείχος της Αρχαίας Πόλης της Κω.....	89
2.2 Η Αγορά της Κω.....	90
2.3 Το Λιμάνι της Κω.....	90
2.3.1 Στοά του Λιμένος.....	91
3. Μετασηματισμός του Κεντρικού Παραλιακού Μετώπου της Πόλης της Κω.....	92
4. Ο Πολεοδομικός Μετασηματισμός της Νήσου επί Ιταλοκρατίας.....	95
4.1 Το Ρυθμιστικό Σχέδιο του 1928 – Η Προσεισμική Κως.....	95
4.2 Ο Σεισμός του 1933.....	98
4.3 Το Ρυθμιστικό Σχέδιο του 1934.....	101
4.3.1 Παλιό και Νέο Κέντρο.....	103
5. Η Πολεοδομική Οργάνωση μετά την Ενσωμάτωση.....	104
6. Η Κως Σήμερα – Πόλος Τουριστικής Έλξης.....	105

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6° : Η ΥΦΙΣΤΑΜΕΝΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΤΟΥ ΧΩΡΟΤΑΞΙΚΟΥ ΚΑΙ ΠΟΛΕΟΔΟΜΙΚΟΥ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΥ

1. Δημοτική Ενότητα της Κω.....	113
1.1 Το Γενικό Πολεοδομικό Σχέδιο του 1986.....	115
1.2 Το Γενικό Πολεοδομικό Σχέδιο του 1998.....	121
1.3 Ρυμοτομικά Σχέδια της Κω.....	126
1.4 Ζώνες Οικιστικού Ελέγχου και περιοχές Natura.....	130
2. Δημοτική Ενότητα Δικαίου.....	132
3. Δημοτική Ενότητα Ηρακλειδών.....	134

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 7° : ΦΥΣΙΚΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ

1. Περιοχή Natura 2000.....	137
1.1 Ο Υγροβιότοπος του Ψαλιδίου.....	138
1.2 Οι Αλυκές στο Τιγκάκι της Κω.....	140
1.3 Το Όρος Δίκαιος.....	141
2. Οι Αμμουδιές της Νήσου.....	145
2.1 Παραλία Πάρανταϊς.....	145
2.2 Παραλία Τιγκάκι.....	146
2.3 Παραλία Καρδάμαινα.....	146
2.4 Παραλία Θέρμες.....	147
3. Τα Σημαντικότερα Δάση της Κω.....	148
3.1 Το Δάσος της Παναγιάς Τσουκαλαριάς.....	148
3.2 Το Δάσος της Πλάκας.....	149
3.3 Το Δάσος Αδρύ στον Αγ. Θεολόγο.....	149
4. Το Σπήλαιο της Άσπρης Πέτρας.....	150

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 8° : ΤΕΧΝΙΚΗ ΥΠΟΔΟΜΗ

1. Μεταφορική Υποδομή.....	153
1.1 Αστικό Οδικό Δίκτυο της Κω.....	153
1.2 Θαλάσσιες Συγκοινωνίες.....	154
1.3 Αεροπορικές Συγκοινωνίες.....	155
1.4 Η Μαρίνα της Κω.....	156
1.5 Ο Ποδηλατοδρόμος.....	157
2. Λοιπά Δίκτυα Υποδομής.....	158
2.1 Ύδρευση.....	158
2.2 Διαχείριση Λυμάτων.....	161
2.3 Στερεά Απόβλητα.....	164

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 9° : ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΥΠΟΔΟΜΗ

1. Εκπαίδευση	167
1.1 Πρωτοβάθμια Εκπαίδευση.....	167
1.2 Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση.....	168
2. Αθλητισμός – Αναψυχή.....	168
3. Υγεία	170

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 10°: ΕΠΙΣΗΜΑΝΣΗ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΩΝ – ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ – ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ

1. Τομέας Μεταφορών.....	173
1.1 Θαλάσσιες Μεταφορές	173
1.2 Οδικό Δίκτυο.....	174
2. Χωροταξικός και Πολεοδομικός Σχεδιασμός.....	175
3. Τουρισμός	175

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1°

ΓΕΝΙΚΕΣ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΕΣ

1. Εισαγωγικά Στοιχεία

Η Κως, το νησί του Ιπποκράτη, του πατέρα της ιατρικής είναι νησί του Νοτιοανατολικού Αιγαίου. Χαρακτηρίζεται ως το τρίτο μεγαλύτερο νησί της Δωδεκανήσου σε έκταση μετά τη Ρόδο και την Κάρπαθο και το δεύτερο σε πληθυσμό μετά τη Ρόδο.

Εικόνα 1: Χάρτης Δωδεκανήσου
Πηγή : www.googlemaps.com

Τα Δωδεκάνησα, όπως και τα υπόλοιπα νησιά που είναι σήμερα διασπαρμένα στον χώρο του Αιγαίου, δημιουργήθηκαν κατά το πλειστόκαινο (δηλαδή πριν από περίπου ένα εκατομμύριο χρόνια), όταν αποσπάστηκαν από την ξηρά που κάλυπτε τον χώρο του Αιγαίου και συνέδεε τη σημερινή Ηπειρωτική Ελλάδα με τη Μικρά Ασία. Ο συνολικός πληθυσμός του νομού Δωδεκανήσου φτάνει τους 190.770 κατοίκους σύμφωνα με την απογραφή του 2011 και έχει έκταση 2.579,275 τετραγωνικά χιλιόμετρα.

Διοικητικά η Κως εντάσσεται στην Περιφέρεια Νοτίου Αιγαίου. Η Περιφέρεια Νοτίου Αιγαίου είναι μία από τις δεκατρείς διοικητικές περιφέρειες της Ελλάδας. Διοικητικά περιλαμβάνει τα νησιωτικά συμπλέγματα των Κυκλάδων και της Δωδεκανήσου, βρίσκεται στο Νοτιοανατολικό άκρο της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης, με έδρα την Ερμούπολη της νήσου Σύρου. Η Περιφέρεια έχει συνολική έκταση 5,286 τετραγωνικών χιλιομέτρων και καλύπτει το 4% της συνολικής έκτασης της χώρας.

Ο Δήμος Κω που περιλαμβάνει την Κω και τις γειτονικές της νησίδες είναι δήμος που δημιουργήθηκε με το πρόσφατο Πρόγραμμα Καλλικράτης από την συνένωση των προϋπαρχόντων δήμων του νησιού, των Δήμων Κω, Ηρακλειδών και Δικαίου. Είναι ο δεύτερος μεγαλύτερος δήμος σε πληθυσμό, του Νομού Δωδεκανήσου, μετά τον Δήμο Ρόδου. Έδρα του ορίστηκε η Κως η οποία απέχει από τον Πειραιά 200 ναυτικά μίλια και από την Τουρκία 4 ναυτικά μίλια. Η έκταση του Δήμου είναι 287,19 τ.χλμ και ο πληθυσμός σύμφωνα με την τελευταία απογραφή του 2011 είναι 34280 κάτοικοι.

Παρουσίες ερειπίων και διαφόρων ευρημάτων ζωντανεύουν μνήμες από αδιάκοπο πολιτισμό έξι χιλιάδων χρόνων. Είναι ένα πλούσιο σε ιστορικά μνημεία νησί και παρουσιάζει αξιόλογο αρχαιολογικό και τουριστικό ενδιαφέρον.

Κάθε καλοκαίρι στο νησί διοργανώνονται ξεχωριστές πολιτιστικές εκδηλώσεις που το ευρύ τους φάσμα συνδέεται αρμονικά με το πνεύμα αναψυχής που διακατέχει τις θερινές διακοπές όχι μόνο των ντόπιων αλλά και των ξένων επισκεπτών του νησιού.

Η σημερινή Κως είναι ένα σύγχρονο τουριστικό νησί και συγκεκριμένα αποτελεί τον τέταρτο πιο δημοφιλή τουριστικό προορισμό της Ελλάδας με πολλές δυνατότητες σε θέματα διαμονής, φαγητού, σπόρ, εκδρομών και ψυχαγωγίας. Τα χρήματα αλλά και ο πολυπολιτισμός που ήρθαν μαζί με τους τουρίστες, επέτρεψαν την ανάπτυξη της πρωτεύουσας του νησιού, σε μία σύγχρονη πόλη.

2. Γεωμορφολογικά Χαρακτηριστικά

Εικόνα 2: Χάρτης της Κώ
Πηγή : www.googlemaps.com

Η Κως έχει ορισμένα ιδιαίτερα γεωλογικά χαρακτηριστικά. Είναι επίμηκες πεδινό στο μεγαλύτερο μέρος της ενώ το σημαντικότερο όρος του νησιού είναι ο Δίκαιος στο νοτιοανατολικό τμήμα του με ύψος 846 μέτρα όπου χαρακτηρίζεται από πευκοδάση *Pinus brutia*, φρύγανα, γκρεμούς, σάρρες και μικρά φαράγγια. Στους νότιους πρόποδες του βουνού υπάρχουν απότομες βραχώδεις ακτές.

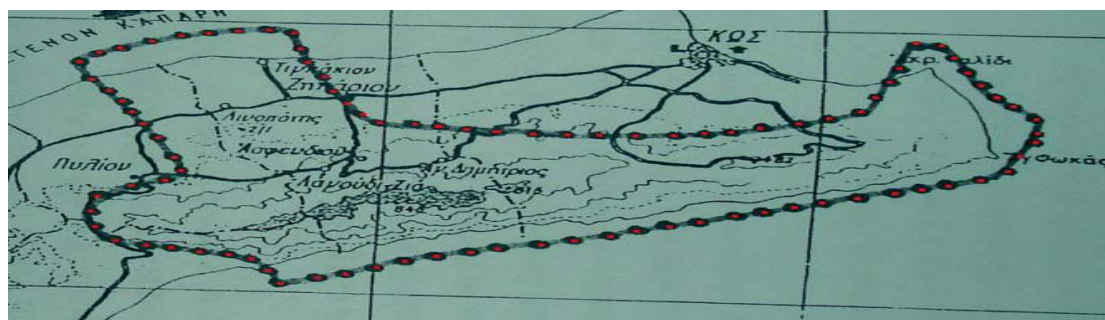
Η μορφολογία του εδάφους και οι βροχές του χειμώνα παρέχουν τις καλύτερες συνθήκες για την καλλιέργεια γεωργικών προϊόντων που περιλαμβάνουν σιτηρά, κηπευτικά, φρούτα, σταφύλια, καπνά και ελιές, ενώ η κτηνοτροφία και η μελισσοκομία είναι επίσης πολύ σημαντικές. Χουρμαδιές και κυπαρίσσια και κήποι κάνουν το νησί καταπράσινο νησί.

Μαζί με την επάρκεια αγαθών που προσέφερε εκτιμήθηκε και η φυσική του ομορφιά. Οι περισσότερες παραλίες του νησιού σχηματίζονται από αμμώδεις αποθέσεις και αποτελούν τοπία ιδιαίτερης αξίας. Και ο ορεινός όγκος όμως αποκαλύπτει κρυμμένες φυσικές ομορφιές.

Στο νησί υπάρχουν 50 στρέμματα θερμοκήπια με κηπευτικά κυρίως προϊόντα αγγούρι και ντομάτα και 33 στρέμματα με άνθη κυρίως τριαντάφυλλα, φρέζια, λίλιουμ και αστρομέρια. Τα θερμοκήπια βρίσκονται στο βόρειο μέρος του νησιού καθώς και στις περιοχές Καρδάμαινας και Ασφενδίου. Στην περιοχή Αμπέλια υπάρχουν αμπέλια με επιτραπέζια και οινοποιήσιμα σταφύλια. Κτηνοτροφικά φυτά καλλιεργούνται στις περιοχές Πυλίου, Αντιμάχειας και Κεφάλου. Υπάρχουν επίσης υπαίθριες καλλιέργειες κηπευτικών, σιταριού και περίπου 400.000 ελαιόδεντρα.

Στην ανατολική Κω βρίσκεται η περιοχή “Ακρωτήριο Λούρος - Λίμνη Ψαλίδι - Όρος Δίκαιος – Αλυκή” η οποία επεκτείνεται προς τα βόρεια μέχρι τα θαλάσσια αλίπεδα (Αλυκή). Η περιοχή έχει συμπεριληφθεί στο Ευρωπαϊκό Οικολογικό Δίκτυο Natura 2000.

(Διάταγμα, ΦΕΚ 571/Δ/06.07.2006)

Εικόνα 3: Τα όρια της ζώνης Natura
Πηγή : <http://www.minenv.gr>

Η θαλάσσια έκταση της περιοχής Natura (2% της συνολικής έκτασης) οριοθετείται από την ισοβαθή των 50m. Η λίμνη Ψαλίδι είναι ένα παράκτιο αλίπεδο, μονίμως πλημμυρισμένο από αλμυρό ή υφάλμυρο νερό, με αλόφιλη ή ημιαλόφιλη βλάστηση και καλαμώνες με *Phragmites australis* και *Typha spp*, μονίμως πλημμυρισμένους.

Η περιοχή της Κω έχει πληγεί κατά καιρούς από μεγάλους σεισμούς. Με βάση τις καταγραφές του Γεωδυναμικού Ινστιτούτου στον ελληνικό χώρο, φαίνεται ότι σχεδόν όλη η σεισμικότητα συγκεντρώνεται στη θαλάσσια περιοχή που βρίσκεται στα νότια, στον διάυλο Κω - Νισύρου. Η συντριπτική πλειοψηφία των σεισμικών γεγονότων αποτελείται από μικρούς σχετικά σεισμούς μικρού βάθους που πιθανότατα οφείλονται στην ηφαιστειότητα της περιοχής.

3. Δημογραφικά Στοιχεία

Οι περισσότερες υποδομές του νησιού και τα περισσότερα επαγγέλματα σχετίζονται με το τουριστικό προϊόν για αυτό παρουσιάζονται έντονες πληθυσμιακές διακυμάνσεις κατά τη διάρκεια του έτους. Ο μισός, περίπου πληθυσμός βρίσκεται στο κέντρο (55,4%) ενώ ένα αρκετά σημαντικό ποσοστό (36,7%) μοιράζεται σε 5 οικισμούς άνω των 1500 κατοίκων. Στον πίνακα που ακολουθεί καταγράφονται οι σχετικοί πληθυσμοί των απογραφών σε περίοδο πενήντα χρόνων.

Δημογραφική εξέλιξη του Δήμου Κώ σύμφωνα με στοιχεία της ΕΣΥΕ

1951	1961	1971	1981	1991	2001	2011
18.776	18.187	16.650	20.353	26.379	30.949	34.280

Όσο αφορά την κατά φύλο κατανομή, τις ηλικίες και το επίπεδο εκπαίδευσης, σήμερα, υπάρχει μια σχετικά ομοιογενής πληθυσμιακή σύνθεση σε ολόκληρη την περιοχή μελέτης. Παρόλα αυτά υπάρχουν μεγαλύτερες συγκεντρώσεις θηλέων, αποφοίτων ΑΕΙ και νέων ατόμων στην πόλη της Κω και στις τουριστικά ανεπτυγμένες περιοχές.

ΠΗΓΕΣ

1. Εθνική Στατιστική Υπηρεσία Ελλάδας (ΕΣΥΕ)
2. <http://www.kosinfo.gr>
3. <http://koswikipedia.gr>
4. <http://natura2000.gr>
5. Βύρων Ιωάννου “Οι επιπτώσεις της τουριστικής ανάπτυξης στις χωρικές δομές της νησιωτικής περιοχής της Κω”
6. Τζαννής Κωνσταντίνος “Έρευνα για την Αειφόρο ανάπτυξη στην Κω”

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2°

ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΕΞΕΛΙΞΗ ΤΗΣ ΝΗΣΟΥ ΚΩ

Η Κως είναι νησί που βρίσκεται στο ΝΑ Αιγαίο Πέλαγος, πολύ κοντά στα Μικρασιατικά παράλια, στα άλλα νησιά του Αιγαίου και ακόμα στις Κυκλάδες και την Κρήτη. Είναι λοιπόν φυσικό η Ιστορία αυτού του νησιού να σχετίζεται άμεσα με τις εξελίξεις που σημειώθηκαν σε όλες αυτές τις περιοχές αλλά και με τις εξελίξεις στον Ελλαδικό χώρο ευρύτερα.

1. Μυθολογία - Προέλευση Ονομασίας

Σύμφωνα με το μύθο ο Τρίων , ένας από τους γιούς του Ηλίου και της Ρόδου, ίδρυσε δύο πόλεις, που έφεραν το όνομά του: το Τριόπιο στην Καρία και την Τρίοπο κάπου στην ανατολική ακτή της Κω. Ο Μέρωψ, γιος του Τρίοπα, κατέλαβε όλο το νησί και έδωσε το όνομά του τόσο στο νησί (Μεροπίς ή Μερόπη), όσο και στους κατοίκους (Μέροπες ή Μεροπίδες). Ακολούθησε μια σειρά μοναρχών με τα δυναστικά ονόματα Τρίων και Μέρωψ. Η κόρη ενός από αυτούς τους Μέροπες ονομαζόταν Κώως ή Κως και από αυτήν φέρεται να πήρε το νησί το τελικό όνομα.

Κατά τη διάρκεια της βασιλείας του Ευρύπυλου, έναν από τους μονάρχες της ίδιας δυναστείας , ο Ηρακλής επέστρεψε στο Άργος μετά από κάποια περιπέτεια, όταν η Θεά Ήρα, που διαρκώς τον καταδίωκε, έστειλε εναντίον του μια τρομερή καταιγίδα όπου και βρέθηκε ναυαγός στη βόρεια Κώ. Κατάκοπος προχώρησε με τους ελάχιστους συντρόφους του προς το εσωτερικό, όπου συνάντησε το βοσκό Ανταγόρα και ζήτησε να αγοράσει ένα κριάρι. Ο σωματώδης και φημισμένος στο νησί για τη δύναμή του Ανταγόρας προκάλεσε τον Ηρακλή σε πάλη υποσχόμενος να του χαρίσει το κριάρι, αν έχανε. Επειδή η πάλη ήταν αμφίροπη, πολλοί περίοικοι έσπευσαν να βοηθήσουν τον Ανταγόρα αναγκάζοντας τους συντρόφους του Ηρακλή να αναμιχθούν κι εκείνοι. Ήταν όμως εξαντλημένοι από το ταξίδι, το ναυάγιο και την πείνα και δεν μπόρεσαν να αντιμετωπίσουν τους εχθρικούς κατοίκους. Έτσι ο μεν Ηρακλής κατέφυγε στο σπίτι μιας Θρακιώτισσας, οι δε σύντροφοί του διέφυγαν στα βουνά.

Ο Ευρύπυλος άρχισε να καταζητεί ως ληστή τον Ηρακλή, που αναγκάστηκε να φορέσει γυναικεία ρούχα και να ζητήσει καταφύγιο σε ένα ορεινό χωριό, που έκτοτε ονομάστηκε Φύξα ή Πύξα σε ανάμνηση της φυγής του Ηρακλή. Οι κάτοικοι του χωριού τον υποδέχθηκαν φιλόξενα και όταν έμαθαν ποιος ήταν, πείστηκαν να αποστατήσουν από το βασιλιά τους. Ο Ευρύπυλος τους επιτέθηκε και στη μάχη ο Ηρακλής τραυματίστηκε, αλλά σκότωσε τον Ευρύπυλο, τον έγδαρε και με το δέρμα του έντυσε ασπίδα, την οποία αφιέρωσε στην προστάτιδά του, Θεά Αθηνά.

Εικόνα : Ο σκοτωμός του Ευρύπυλου
Πηγή: Μουσείο Martin-von-Wagner

Ο Ηρακλής ήταν πλέον κυρίαρχος του νησιού και, πριν συνεχίσει την πορεία του, όρισε νέο βασιλιά τον Χάλκωνα. Όμως ο Χάλκων δεν επελέγη, για να συνεχίσει την πατροπαράδοτη δυναστεία. Ήταν μια αναγκαία παρένθεση, μέχρι να ιδρύσουν νέα γενεαλογική γραμμή οι εξ αίματος απόγονοι του Ηρακλή, ο οποίος ήδη είχε αφήσει έγκυο τη Χαλκίοπη, την κόρη του Ευρύπυλου και αδελφή του Χάλκωνα.

Η Χαλκίοπη γέννησε ένα γιό από τον Ηρακλή, το Θεσσαλό, κι εκείνος έκανε δύο γιούς, το Φεΐδιππο και τον Άντιφο. Σύμφωνα με τον Όμηρο οι δύο αυτοί εγγονοί του Ηρακλή κυβερνούσαν την Κω, την Κάλυμνο, τη Νίσυρο, την Κάρπαθο και την Κάσο και πήραν μέρος στον Τρωικό Πόλεμο με 30 πλοία. Μετά την άλωση της Τροίας ο Άντιφος κι ο Φεΐδιππος απέπλευσαν για την Κω, όπου δεν επέστρεψαν ποτέ.

2. Από την Προϊστορική έως την Μυκηναϊκή Εποχή

Προϊστορική Εποχή

Η πόλη της Κω θεωρείται ή μοναδική στη Δωδεκάνησο, που κατοικείται από την 3^η χιλιετία π.Χ. (τελική νεολιθική έως τα μέσα της πρώιμης εποχής χαλκού) μέχρι σήμερα. Ίχνη κατοίκησης συναντούμε σε όλες σχεδόν τις περιοχές του νησιού και κυρίως στη ΒΑ πλευρά όπως μαρτυρούν προϊστορικοί τάφοι και ευρήματα στις περιοχές Ασκλούπη και σπηλιά της Άσπρης Πέτρας. Στο νησί εμφανίστηκαν πελασγικά φύλλα, Λέλεγες και κυρίως Κάρες.

Μινωική Εποχή

Μεταξύ 2000-1600 π.Χ. η Κως αποκτά μινωικό χαρακτήρα και αναπτύσσεται γύρω από το λιμάνι και το λόφο των Σεραγιών, σημερινή «Παλιά Πόλη».

<i>Παλαιολιθική Εποχή</i>	<i>Νεολιθική εποχή</i>	<i>Πρώιμη Χαλκού (πρωτομινωική)</i>	<i>Μέση Χαλκού (μεσομινωική)</i>	<i>Ύστερη Χαλκού (μυκηναϊκή)</i>
1100π.Χ	8000 π.Χ	2800 π.Χ	2000π.Χ	1600π.Χ

Μυκηναϊκή Εποχή

Μετά το 1450 π.Χ. αποκτά μυκηναϊκό χαρακτήρα τόσο ο οικισμός των Σεραγιών, όσο και το υπόλοιπο νησί: μυκηναϊκά νεκροταφεία στον Ελαιώνα (ΝΔ της πόλης) και τη Λαγκάδα, μυκηναϊκά όπλα στην περιοχή του Ασκληπιείου, μυκηναϊκοί τάφοι και οχυρωμένη ακρόπολη στο Πυλί.

Εικόνα : Δείγμα μυκηναϊκής μεταλλοτεχνίας
Πηγή : www.sfrang.com.gr

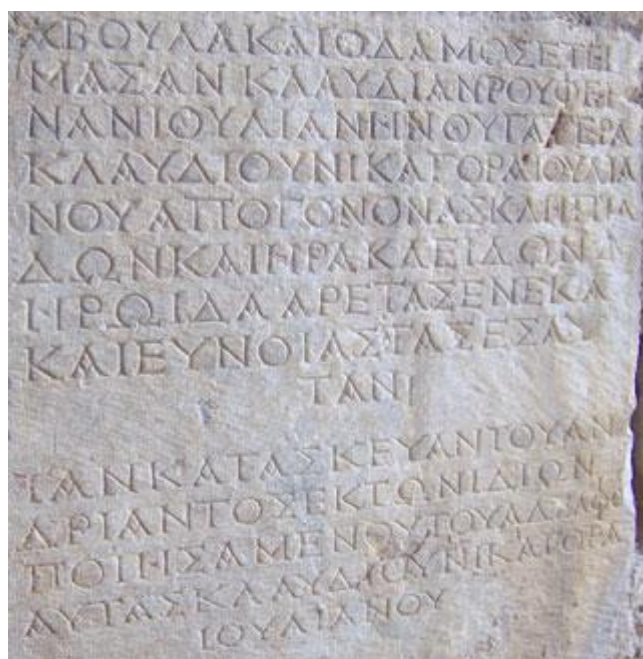
Περί το 1200 π.Χ. λαμβάνει χώρα ο Τρωικός Πόλεμος και η Κως μαζί με την Κάσο, την Κάρπαθο και την Κάλυμνο συμμετέχουν με 30 πλοία υπό τις διαταγές του Φείδιππου και του Άντιφου. Στα 30 πλοία επέβαιναν τουλάχιστον 2.000 άντρες, ένδειξη των οικονομικών δυνατοτήτων της Κω.

3. Γεωμετρική Εποχή

Περί το 1100 π.Χ. αρχίζει η κάθοδος των Δωριέων στην Ελλάδα και κάποια στιγμή η Κως αποκτά καθαρά δωρική φυσιογνωμία: εισάγεται η χαρακτηριστικά δωρική λατρεία του Ασκληπιού, ιδρύεται το Ασκληπιείο, εορτάζεται ο Κάρνειος Απόλλων όπως και σε όλα τα άλλα δωρικά κράτη, οι επιγραφές γράφονται σε δωρική διάλεκτο και χρησιμοποιείται δωρικό μηνολόγιο, στο οποίο ο μήνας Υακίνθιος παραπέμπει στην ομώνυμη μεγάλη ετήσια εορτή της Σπάρτης.

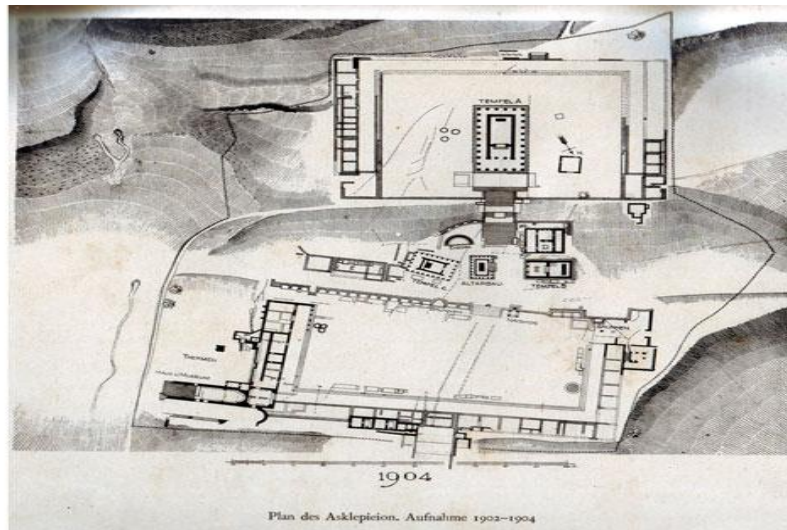

Το πολίτευμα είναι κληρονομική βασιλεία, όπως και στα υπόλοιπα ελληνικά κράτη της ίδιας περιόδου. Οι κάτοικοι είναι χωρισμένοι σε φυλές και οι φυλές σε πατριές. Οι ισχυρότερες πατριές δίνουν το όνομά τους στις περιοχές, που κατέχουν, και σχηματίζουν φατριές, όταν ενώνονταν με άλλες λιγότερο ισχυρές πατριές.

Επιγραφή γραμμένη στην τοπική Δωρική διάλεκτο της Κω .

Η αποικιακή δράση των Κώων είναι εξαιρετικά περιορισμένη, πιθανότατα διότι στο νησί είναι πλούσια και οι κάτοικοι δεν ωθούνται σε αναζήτηση πόρων αλλού. Μαζί με τους Ρόδιους φέρονται να συνιδρύουν την πόλη Ελπιάς στην Κάτω Ιταλία, αν και μερικές πηγές θέλουν την πόλη αποικία μόνο των Ροδίων.

Εικόνα : Κάτοψη του Ασκληπιείου της Κω
Πηγή : www.kosinfo/arkaiologikoixoroi.gr

4. Αρχαϊκή Εποχή

Μεταξύ 700-600 π.Χ. η Κως, η Ιαλυσσός, η Λίνδος, η Κάμειρος, η Κνίδος και η Αλικαρνασσός ιδρύουν τη Δωρική Εξάπολη (είδος Αμφικτιονίας) με έδρα το ιερό του Απόλλωνα στο Τριόπιο. Σύμφωνα με το Στράβωνα, την εποχή αυτή κυρίαρχη πόλη του νησιού είναι η Αστυπάλεια, την οποία ορισμένοι μεταγενέστεροι τοποθετούν στη θέση Καμάρες, κοντά στην Κέφαλο.

Εικόνα : Στην Κέφαλο η κυρίαρχη πόλη του νησιού.
Πηγή : www.kosinfo/arkaiologikoixoroi.gr

Την εποχή αυτή η Κως ακμάζει τόσο πολύ, ώστε οποιαδήποτε προσβολή την αντιμετωπίζει με πόλεμο και μαζί με τη Λέσβο, τη Χίο, τη Σάμο και τη Ρόδο μοιράζεται την επωνυμία "Μακάρων νήσοι". Επίσης μεταβάλλεται το πολίτευμα σε ολιγαρχία. Στα διαδοχικά στάδια της ολιγαρχίας η Κως κυβερνάται από "ισόβιους άρχοντες" ή τυράννους, "δεκαετείς άρχοντες" και τελικά "ενιαυσίους (ετήσιους) άρχοντες".

Μετά το 600 π.Χ. η Κως ακολουθεί τις πολιτειακές εξελίξεις στα υπόλοιπα ελληνικά κράτη και η ήπια ολιγαρχία δίνει τη θέση της στη δημοκρατία. Την υπέρτατη εξουσία έχει πια ο λαός μέσω της Εκκλησίας του Δήμου, ενώ σε κατεπείγουσες περιπτώσεις συγκαλείτε ένα άλλο Σώμα, η Σύγκλητος, που εξελίσσεται σε Βουλή. Η ανάμνηση των παλαιότερων πολιτειακών δομών διατηρείται στον τίτλο μόναρχος, που φέρει ο εκάστοτε επώνυμος άρχων της Κω

5. Κλασική Εποχή

Το 480 π.Χ. ο Μέγας Βασιλεύς Ξέρξης αποφασίζει την εισβολή στην Ελλάδα, απαιτεί στρατιωτικές δυνάμεις από τα μικρασιατικά και νησιωτικά κράτη των Ελλήνων υπηκόων του. Απολύτως φυσιολογικά, λοιπόν, το 480 στη ναυμαχία της Σαλαμίνας οι Κώοι βρίσκονται στις γραμμές του περσικού στόλου υπό τις διαταγές της Αρτεμισίας, της επίσης υποτελούς στους Πέρσες βασίλισσας της Καρίας.

Το 478 π.Χ. οι Αθηναίοι ιδρύουν συμμαχία με έδρα το ιερό νησί της Δήλου (Δηλιακή Συμμαχία) και με σκοπό την απελευθέρωση των ελληνικών πόλεων, που παρέμεναν υπό περσική κατοχή.

Με τις στρατιωτικές επιτυχίες η Αθήνα αυξάνει το στρατηγικό της εκτόπισμα και βαθμιαία μετατρέπει την μεν Συμμαχία της Δήλου σε Ηγεμονία των Αθηναίων, τους δε συμμάχους της σε φόρου υποτελείς.

Δίδραχμο της Κω. Ο Ηρακλής με τη λεοντή του λέοντος της Νεμέας.

Το 431 π.Χ. ξεσπά ο Πελοποννησιακός Πόλεμος οι δωρικής καταγωγής Κώοι πολεμούν στο πλευρό των Αθηναίων εναντίον των Σπαρτιατών ως το 413-412, οπότε ένας ισχυρός σεισμός (ο ισχυρότερος ως τότε) πλήττει την Κω. Αμέσως μετά ο Σπαρτιάτης ναύαρχος Αστύοχος επιδράμει στη σεισμόπληκτη και ατείχιστη Κω και τη λεηλατεί. Η επιδρομή του Αστύοχου πείθει Κώους και Ροδίους να εγκαταλείψουν τους Αθηναίους και να ενταχθούν στη συμμαχία των Σπαρτιατών.

Για την επόμενη δεκαετία η Κως μετακινείται από την αθηναϊκή στη σπαρτιατική συμμαχία μέσω μιας σειράς αλληπάλληλων επιθέσεων.

Το 355 π.Χ. οι Κώοι περιέρχονται στην εξουσία του Πέρση Βασιλέως Βασιλέων. Το 334 π.Χ. ο Μέγας Αλέξανδρος εισβάλλει στην Ασία και πολιορκεί την Αλικαρνασσό, την οποία εγκαταλείπουν οι περισσότεροι υπερασπιστές της και καταφεύγουν στην απέναντι Κω. Το 332 οι Κώοι προσκαλούν τον Αμφοτερό, τον ναύαρχο του Αλεξάνδρου, και του παραδίδουν το νησί και την πόλη.

ΟΙ ΕΠΙΣΤΗΜΕΣ – ΙΑΤΡΙΚΗ

Αν το νησί της Κω διακρίθηκε για την επίδοση του στα γράμματα και τις τέχνες στα κλασικά και κυρίως στα ελληνιστικά χρόνια, υπάρχει μια μορφή που με την φιλοσοφία και τη δράση της στο χώρο της Ιατρικής ταύτισε το όνομα της μαζί του και το δόξασε στους αιώνες. Είναι ο Ιπποκράτης ο «πατέρας», όπως χαρακτηρίστηκε της Ιατρικής.

Ο Ιπποκράτης ήταν γιος του Ηρακλείδη και της Φαιναρέτης, εγγονός του Νέβρου, απόγονος του Ηρακλή από την πλευρά της μητέρας του και απόγονος του Ασκληπιού από την πλευρά του πατέρα του. Δηλαδή ανήκε στο ιερατικό-ιατρικό γένος των Ασκληπιαδών, ο δε παππούς του ήταν εξέχων Ασκληπιάδης.

Με τη σύζυγό του, Αβλαβία, ο Ιπποκράτης έκανε δύο γιους, το Θεσσαλό και το Δράκοντα, που αναδείχθηκαν σε επιφανείς ιατρούς, καθώς και μία μη ονομαζόμενη κόρη, που παντρεύτηκε τον ιατρό Πόλυβο.

Για την καταγωγή του ιατρού Ιπποκράτη από την Κω δεν προκύπτει καμία αμφισβήτηση, όμως για τη χρονολογία γέννησής του υπάρχουν πολλές αντικρουόμενες πληροφορίες. Με βάση αυτές ο Ιπποκράτης γεννήθηκε το 501 ή το 490 ή το 475 ή το 460 π.Χ. Από τους περισσότερους Ιπποκρατιστές γίνεται αποδεκτό το 460 ως έτος γέννησής του και ως ημερομηνία η 27^η Αγριανίου (12^η Οκτωβρίου) επί επωνύμου άρχοντος Αβριάδα. Πέθανε στη Λάρισα σε ηλικία 85 ή 90 ή 104 ή 109 ετών και κατά το Σωρανό τάφηκε μεταξύ Γυρτώνος (Μακρυχωρίου) και Λάρισας. Ο τάφος του φέρεται να υπήρχε μέχρι το 2^ο μ.Χ. αιώνα, ενώ το 18^ο αιώνα φέρεται να εντοπίστηκε από το Ρήγα Φερραίο βρισκόταν στο οθωμανικό νεκροταφείο του Αρναούτ Μαχαλά έξω από τη Λάρισα.

Η πόλη της Κω δημιουργήθηκε στη σημερινή τοποθεσία με "συνοικισμό" μόλις το 366 π.Χ. Μεταξύ 450 και 366 π.Χ. υπήρχε η "Κως η Μεροπίζ" κοντά στη σημερινή τοποθεσία. Συνεπώς ο Ιπποκράτης γεννήθηκε είτε στην "Κω τη Μεροπίδα" είτε σε κάποια άλλη κώμη του νησιού.

Οπωσδήποτε διδάχθηκε την ιατρική μέσα στην οικογένεια και στο εξέχον γένος του, που συγκροτούσε τη Σχολή της Κω, μία από τις δύο σημαντικότερες της αρχαιότητας, και ασφαλώς είχε καλή γνώση των θέσεων της δεύτερης, της Σχολής της Κνίδου, ειδικά αν όντως μαθήτευσε κοντά στον Ηρόδικο τον Κνίδιο, έναν από τους σημαντικότερους εκπροσώπους της Κνιδίας Σχολής. Ως διδάσκαλοι του Ιπποκράτη αναφέρονται επίσης ο ρήτορας Γοργίας ο Λεοντίνος και ο φιλόσοφος Δημόκριτος ο Αβδηρίτης, ωστόσο οι σχετικές πληροφορίες δεν φαίνεται να ευσταθούν. Το μόνο βέβαιο είναι ότι ο Ιπποκράτης είχε προνομιακή πρόσβαση στη συσσωρευμένη γνώση ενός από τα κορυφαία ιατρικά ιδρύματα της εποχής του και κατά πάσα πιθανότητα πήρε όλη την εγκύκλια μόρφωση, που είχαν οι σημαντικοί Έλληνες του 5^{ου} π.Χ. αιώνα.

Ο Ιπποκράτης είναι ο πρώτος, που διαχώρισε την ιατρική από τα θεολογικά δεσμά του ιερατείου των Ασκληπιαδών και έθεσε τα επιστημονικά της θεμέλια. Η άποψή του ότι οι ασθένειες δεν είναι θεόσταλτες, αλλά είναι κάτι το φυσικό και ανθρώπινο,

ακούγεται ως βλασφημία ακόμη και σήμερα σε μερικούς θρησκευόμενους χριστιανούς· πόσο μάλλον τότε στο ίδιο του το γένος. Οι αντιλήψεις του πρέπει να ισοδυναμούσαν με κήρυξη πολέμου σε μία από τις ισχυρότερες συντεχνίες της εποχής εκείνης, η οποία όφειλε την κοινωνική της ισχύ στον ασφυκτικό έλεγχο και στη συσκότιση προς τα έξω της ιατρικής γνώσης. Άλλωστε τουλάχιστον μέχρι την ελληνιστική εποχή (323 - 30 π.Χ.) στο Ασκληπιείο εφαρμοζόταν η παραδοσιακή εγκοίμηση των ασθενών στο άβατο, οπότε ο Θεός Ασκληπιός εμφανιζόταν στα όνειρά τους και τους υποδείκνυε τη μέθοδο θεραπείας. Στην αναπόφευκτη λοιπόν αντιπαλότητά του με τους πανίσχυρους Ασκληπιάδες μπορούμε να αποδώσουμε και τις συκοφαντίες ότι ο Ιπποκράτης, είτε πυρπόλησε το ναό του Ασκληπιού (και γι' αυτό υποτίθεται ότι κατέφυγε στη Θεσσαλία) είτε έκαψε τα παλαιότερα ιατρικά συγγράμματα (για να εδραιώσει τη δική του ιατρική άποψη). Πρόκειται σαφέστατα για συκοφαντίες, διότι σε καμία αρχαία πηγή δεν καταγράφεται ποινική δίωξη του Ιπποκράτη για εγκληματική δραστηριότητα. Μάλιστα, είναι πολύ πιθανό οι συκοφαντίες αυτές να χαλκεύθηκαν σε χρόνους πολύ μεταγενέστερους, διότι το αρχαιότερο εύρημα στο Ασκληπιείο χρονολογείται έναν αιώνα μετά τη γέννηση του Ιπποκράτη.

Ήταν λοιπόν απόλυτα φυσιολογικό ο Ιπποκράτης να μην ασκήσει την ιατρική εντός του Ασκληπιείου και πράγματι από καμία πηγή δεν αναφέρεται κάτι τέτοιο. Ωστόσο πρέπει να τονίσουμε ότι ο Ιπποκράτης όχι μόνο δεν διώχτηκε από τους Κώους, αλλά αντίθετα μπόρεσε να ιδρύσει στην Κω σχολή, στην οποία δίδασκε την ιατρική επιστήμη. Περίπου μία δεκαετία πριν ή μετά το θάνατο του Ιπποκράτη έγινε ο συνοικισμός της Κω και άρχισε η άνθηση του Ασκληπιείου. Εν τούτοις η ιατρική σχολή του Ιπποκράτη συνέχισε να λειτουργεί και έδωσε σημαντικά ονόματα στον ιατρικό κόσμο της εποχής. Μπορούμε λοιπόν να ευφρολογήσουμε ότι το αρχαίο κράτος της Κω είχε πετύχει το διαχωρισμό του από την εκκλησία. Επειδή δεν είναι γνωστό πού στεγαζόταν η σχολή, επί τουρκοκρατίας εμφανίσθηκε από δυτικούς περιηγητές η άποψη ότι η διδασκαλία γινόταν κάτω από τον αποκαλούμενο «πλάτανο του Ιπποκράτη».

Κάποια στιγμή, ο Ιπποκράτης έφυγε από την Κω και περιόδευσε για άγνωστο χρονικό διάστημα σε πόλεις και μέρη, για τα οποία δεν υπάρχουν ασφαλείς πληροφορίες. Αυτό φαίνεται ότι έγινε περισσότερες από μία φορές και ορισμένοι μελετητές

αποδίδουν τις μακροχρόνιες περιόδους του στην ταραγμένη εποχή, που έζησε. Όντως ο Πελοποννησιακός πόλεμος διήρκεσε από το 431 (όταν ο Ιπποκράτης ήταν 29 ετών) ως το 404 (όταν ήταν 56 ετών), δηλαδή διήρκεσε στο παραγωγικότερο μέρος της ζωής του. Ωστόσο η επιλογή του να γίνει περιοδευτής ιατρός, μάλλον του επεβλήθη από λόγους γνωστικούς και μεθοδολογικούς, αφού η προώθηση των επιστημών απαιτεί ερεθίσματα και γνώσεις, τα οποία κατά πάσα πιθανότητα ο Ιπποκράτης αναζητούσε και εκτός Κω.

Παρακάτω παρατίθεται ο αποκαλούμενος Όρκος του Ιπποκράτη

Ο Όρκος του Ιπποκράτη(Μετάφρασή του)

1. Ορκίζομαι στον Απόλλωνα τον ιατρό και στον Ασκληπιό και στην Υγεία και στην Πανάκεια και σε όλους τους θεούς και τις θεές, που βάζω μάρτυρες, ότι θα εκπληρώσω τον όρκο μου αυτό και το συμβόλαιο αυτό, σύμφωνα με τη δύναμη και την κρίση μου.
2. Ότι θα θεωρώ εκείνον, που μου δίδαξε την τέχνη αυτή ίσο με τους γονείς μου και θα τον κάνω κοινωνό του βίου μου και θα του προσφέρω από τα δικά μου ό,τι χρειάζεται τους απογόνους του θα θεωρώ αδελφούς μου και θα τους διδάξω την τέχνη αυτή, αν επιθυμούν να τη μάθουν, χωρίς μισθό και χωρίς συμφωνία. Ότι θα μεταδώσω τους επαγγελματικούς κανόνες, τα θεωρητικά μαθήματα και τις υπόλοιπες κάθε είδους ασκήσεις στους γιους μου, στους γιους του δασκάλου μου και σε μαθητές, που θα έχουν συνδεθεί μαζί μου με όρκο και συμβόλαιο, κατά τη συνήθεια των γιατρών και σε κανέναν άλλο.
3. Θα χρησιμοποιήσω τη θεραπευτική δίαιτα μόνο για ωφέλεια των αρρώστων, όσο εξαρτάται από τη δύναμη και την κρίση μου και (υπόσχομαι ότι) θα τους προφυλάξω από κάθε βλάβη και αδικία.
4. Δεν θα χορηγήσω θανατηφόρο φάρμακο σε κανέναν, όσο κι αν παρακληθώ, ούτε θα υποδείξω τέτοια συμβουλή. Επίσης δεν θα δώσω σε γυναίκα φάρμακο εκτρωτικό.
5. Αγνή και καθαρή θα διατηρήσω τη ζωή και την τέχνη μου.
6. Δεν θα χειρουργήσω οπωσδήποτε αυτούς, που πάσχουν από πέτρα, αλλά θα αφήσω την πράξη αυτή στους εξασκημένους.
7. Σε όσα σπίτια προσκαλούμαι, θα μπαίνω για το καλό των αρρώστων, κρατώντας τον εαυτό μου μακριά από κάθε θεληματική αδικία ή άλλη διαφθορά και προ πάντων μακριά από κάθε αφοροδισιακή πράξη σε σώματα γυναικών και ανδρών, ελευθέρων ή δούλων.
8. Όσα κατά τη διάρκεια της θεραπείας θα δω ή θα ακούσω ή και πέρα από τη θεραπεία στην καθημερινή ζωή, όσα δεν πρέπει ποτέ να κοινολογούνται στους έξω, θα τα αποσιωπήσω, θεωρώντας ότι αυτά είναι ιερά μυστικά.
9. Όσο λοιπόν θα τηρώ τον όρκο μου αυτό και δεν θα τον παραβιάζω, είτε να πετυχαίνω στη ζωή και στην τέχνη μου, έχοντας πάντοτε καλό όνομα ανάμεσα στους ανθρώπους, αν όμως τον παραβώ και γίνω επίορκος, να πάθω τα αντίθετα.

6. Ελληνιστική Εποχή

Οι πόλεμοι των Διαδόχων του Μ. Αλεξάνδρου δεν αφήνουν ανεπηρέαστους τους Κώους. Το 315 π.Χ. οι Κώοι παρέχουν στρατιωτικές διευκολύνσεις στον Πτολεμαίο και το 288 το νησί περιέρχεται στο κράτος των Πτολεμαίων. Η εξ αρχής φιλική προδιάθεση των Κώων προς τους Πτολεμαίους ανταμείβεται με μη εγκατάσταση στο νησί πτολεμαϊκής στρατιωτικής φρουράς, εξαίρεση από τη φορολογία και ταυτόχρονη διατήρηση όλων των προνομίων ενός κράτους-μέλους της πτολεμαϊκής επικράτειας. Το 286 η Κως μπαίνει στο χρυσό της αιώνα, ο οποίος τελειώνει το 197 με την έλευση των Ρωμαίων.

Το 242 π.Χ. οι Κώοι πετυχαίνουν την πανελλήνια αναγνώριση ασυλίας στο Ασκληπιείο και την καθιέρωση των Μεγάλων Ασκληπιείων. Τα Μικρά Ασκληπιεία είναι ετήσιοι τοπικοί μουσικοί και γυμνικοί αγώνες προς τιμήν του θεού Ασκληπιού. Τα Μεγάλα Ασκληπιεία τελούνται ανά πενταετία, συμμετέχουν θεωροί, μουσικοί και αθλητές από όλα τα ελληνικά κράτη, τα οποία κατά τη διάρκεια των εορτασμών παύουν τις τυχόν μεταξύ τους εχθροπραξίες.

Εικόνα : Αναπαράσταση του Ασκληπιείου
Της Κω κατά την ελληνιστική εποχή.
Πηγή : www.asklpeiokos.gr

Το 197 π.Χ. ο στόλος των Κώων πολεμά στο πλευρό των Ρωμαίων εναντίον του Φιλίππου Ε΄ (Β΄ Μακεδονικός Πόλεμος), η επιλογή αυτή εκ του αποτελέσματος

αποδεικνύεται στρατηγικός ορθή και εξασφαλίζει στην Κω εξαιρετική εύνοια. Το 183 κορυφώνεται η γεωπολιτική αξία της Περγάμου με τη νίκη της επί των Γαλατών.

Η Κως εξασφαλίζει την φιλία του ισχυρού βασιλιά της Περγάμου, Ευμένη Β΄, ο οποίος συνδράμει και στην ανέγερση του μεγάλου ναού του Ασκληπιού στο Ασκληπιείο της Κω.

Ο βασιλιάς του Πόντου, Μιθριδάτης ΣΤ΄, αποφασίζει να αντισταθεί στην επέκταση της ρωμαϊκής επιρροής και το 88 π.Χ. καταλαμβάνει τη Ρόδο. Η Κως σπεύδει να τον υποδεχθεί θερμά. Ο Μιθριδάτης σέβεται την ασυλία του Ασκληπιείου και δεν πειράζει τους Ρωμαίους, που είχαν ζητήσει καταφύγιο στο ιερό.

Το 48 καταλαμβάνεται η Κως από τον Καίσαρα, που καταλύει την ανεξαρτησία της και την καθιστά φόρου υποτελές κράτος. Το 44 ο Νικίας διορίζεται από τους Ρωμαίους τύραννος της Κω, την οποία κυβερνά ως το θάνατό του το 27.

7. Ρωμαϊκή Εποχή

Οι Ρωμαίοι έχουν ενισχυθεί αρκετά, ώστε να μη χρειάζονται πλέον φίλους και ευνοούμενους μεταξύ των ελληνικών κρατών. Η Κως χάνει την ελευθερία της και αποτελεί τμήμα ρωμαϊκής επαρχίας.

Το 12 μ.Χ. ο Αύγουστος επιτρέπει στην Κω, τη Ρόδο, τη Χίο και τη Λέσβο να υποδέχονται, όσους εξορίζονται από τη Ρώμη. Το 279 ο Διοκλητιανός εντάσσει την Κω στην Επαρχία των Νήσων με πρωτεύουσα τη Ρόδο.

Εικόνα : Ψηφιδωτό από το Νυμφαίο κατά τη Ρωμαϊκή Εποχή
Πηγή : www.kosinfo/arkaiologikoixoroι.gr

8. Βυζαντινή Εποχή

Το καλοκαίρι του 554μ.Χ επί Ιουστινιανού ένας ισχυρότατος σεισμός πλήττει το νησί και ακολουθείται από τσουνάμι, που σαρώνει την πρωτεύουσα και την ακτή σε βάθος περίπου δύο χιλιομέτρων. Μεγάλος αριθμός κατοίκων βρίσκει το θάνατο και καταρρέουν σχεδόν όλα τα οικοδομήματα του νησιού. Τότε εγκαταλείπεται οριστικά το Ασκληπιείο και το νησί ακολουθεί την παρακμή του Βυζαντίου.

Ο βυζαντινός στρατός ηττάται το 1071 στο Ματζικέρτ από τους Τούρκους, που προελαύνουν προς τα μικρασιατικά παράλια στέλνοντας κύματα προσφύγων στα νησιά. Φράγκοι, Γενουάτες και Βενετοί εμπορεύονται στην Α. Μεσόγειο και τα νησιά αναβαθμίζονται. Η Κως αναδεικνύεται σε ένα από τα σημαντικότερα λιμάνια του Αιγαίου.

Εικόνα : Άποψη του Λιμένα της Κώ
Πηγή : www.kosinfo/kos.ta.palia.xronia.gr

Το 1284 οι Βενετοί καταλαμβάνουν την Κω και την καθιστούν προτεκτοράτο τους. Το 1304 ο αυτοκράτορας Ανδρόνικος Β΄ Παλαιολόγος παραχωρεί τη διοίκησή της μαζί με της Καλύμνου, της Λέρου και μέρους της Ρόδου στο Γενοβέζο τυχοδιώκτη Βενέδικτο Ζακκαρία και το 1306 σε άλλο Γενοβέζο τυχοδιώκτη, τον Βινιόλο Βινιόλι, ο οποίος το 1309 την παραδίδει στους Ιωαννίτες Ιππότες.

9. Ιπποτοκρατία

Μεταξύ 1386 και 1396, επί Μεγάλου Μαγίστρου στη Ρόδο του Ιωάννη Φερδινάνδου ντε Ερέντια (1376-1396) και τοπικού διοικητού της Κω του Εσσόνε Σλέγκελχολτς (1386-1412) γίνονται τα ιπποτικά οχυρωματικά έργα του νησιού.

Εικόνα : Το κάστρο της Νερατζιάς στην Κω σε σχέδιο του Steven Spiteri
Πηγή : Χατζηβασιλείου Βασίλης, Τα Κάστρα της Νήσου Κω, Αθήνα 2008

Στα τέλη του 14ου με αρχές του 15ου αιώνα φυτεύτηκαν στο νησί πολλές λεμονιές και νεραντζιές και γι' αυτό το νησί μετονομάστηκε σε Νεραντζιά.

Το 1451 οι Ιππότες υπογράφουν συνθήκη ειρήνης με τους Τούρκους. Τότε ο Φαντίνο Κουιρίνι, τοπικός διοικητής της Κω, κατεδαφίζει μερικά σπίτια, για να χρησιμοποιήσει τα υλικά τους σε οχυρωματικά έργα και οι Κώοι προχωρούν σε εξέγερση, που λήγει με τη σύλληψη και εκτέλεση των πρωταιτίων.

Στις 3 Ιουνίου 1457μ.Χ 156 τουρκικά πλοία αποβιβάζουν στο νησί 16.000 στρατιώτες και βρίσκουν εγκαταλελειμμένο το κάστρο της Νεραντζιάς και όλη τη γύρω περιοχή. Βρίσκοντας επίσης εγκαταλελειμμένο το κάστρο του Περιπάτου και

κανένα ίχνος από τους κατοίκους του νησιού, στρέφονται στα υπόλοιπα κάστρα, όπου είχε συγκεντρωθεί ολόκληρος ο πληθυσμός του νησιού (12.000 κάτοικοι).

**Εικόνα : Το Κάστρο της Κεφάλου.
Πηγή : Χατζηβασιλείου Βασίλης, Τα Κάστρα της Νήσου Κω, Αθήνα 2008**

Τα κάστρα της Κεφάλου και του Παλιού Πυλίου ανακουφίζονται γρήγορα λόγω της δυσπρόσιτης θέσης τους και όλη η δύναμη των Τούρκων χτυπά το κάστρο της Αντιμάχειας, το οποίο φέρονται να υπερασπίζονται μόλις 15 Ιππότες και 300 Κώοι. Στις 26 Ιουνίου οι υπερασπιστές φέρονται να έχουν μόνο 15 νεκρούς, ενώ οι απώλειες των Τούρκων ανέρχονται σε 1.000 νεκρούς, πάνω από 2.000 τραυματίες και 5 αιχμάλωτα πλοία.

Για λόγους ανεξήγητους οι Τούρκοι λύουν την πολιορκία του κάστρου της Αντιμάχειας κι εγκαταλείπουν το νησί καταστρέφοντας όλο το γεωργικό και κτηνοτροφικό κεφάλαιο του νησιού.

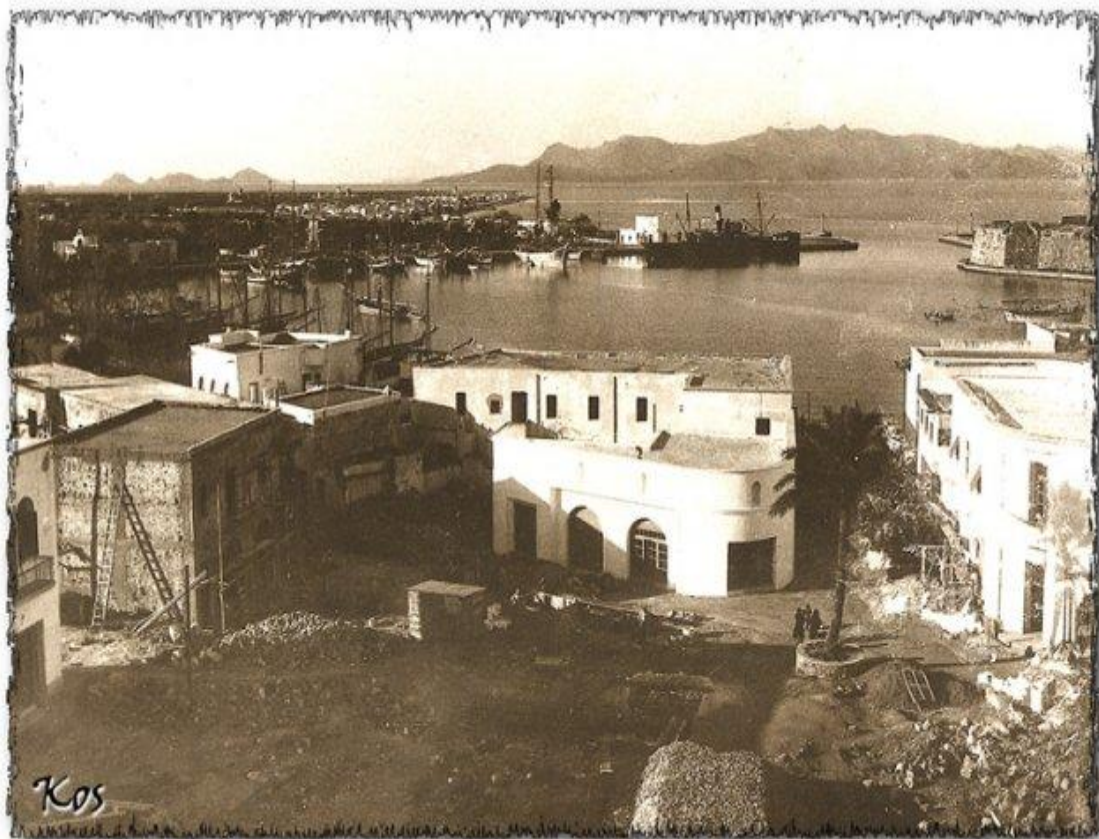

**Εικόνα : Το Κάστρο της Αντιμάχειας
Πηγή : Χατζηβασιλείου Βασίλης, Τα Κάστρα της Νήσου Κω, Αθήνα 2008**

Το 1491 ή 1492 ή 1493 γίνεται ένας τρομερός σεισμός, που γκρεμίζει πολλά δημόσια και ιδιωτικά κτίρια, προξενεί μεγάλες ζημιές στα κάστρα του νησιού και πολλά ανθρώπινα θύματα. Η καταστροφή είναι τόσο μεγάλη, ώστε ο ίδιος ο Μέγας Μάγιστρος Πιέρ ντ' Ωμπουσόν φέρνει τη βοήθεια σε τρόφιμα, ζωοτροφές, φάρμακα, νοσηλευτικό προσωπικό και δίνει στον πληθυσμό φορολογικές απαλλαγές για πολλά χρόνια.

Τον Ιούνιο του 1522 οι δυνάμεις του Σουλτάνου Σουλεϊμάν του Μεγαλοπρεπή πολιορκούν τη Ρόδο και αναγκάζουν τον Μεγάλο Μάγιστρο Φιλίπ Βιλλιέ ντε λ' ίλ Αντάμ να συνθηκολογήσει στις 22 Δεκεμβρίου. Ο τοπικός διοικητής Πιερίνο ντα Πόντε υποχρεώνεται να παραδώσει την Κω την 5^η Ιανουαρίου 1523.

Εικόνα : Η Κως τα παλιά χρόνια.
Πηγή : [www.kosinfo/kos ta palia xronia.gr](http://www.kosinfo/kos%20ta%20palia%20xronia.gr)

10. Τουρκοκρατία

Το 18^ο και 19^ο αιώνα το λιμάνι της Κω είναι σημαντικός σταθμός των εμπορικών πλοίων της Δύσης και κομβικό διαμετακομιστικό κέντρο για τα εμπορεύματα της Οθωμανικής αυτοκρατορίας προς τη Δύση. Παρ' όλο που η Ρόδος είναι πολύ μεγαλύτερη, η Κως είναι πρώτη σε εξαγωγές προς την Κωνσταντινούπολη.

Το 1768 αρχίζει ο Α΄ Ρωσοτουρκικός πόλεμος, στις 5 Αυγούστου 1773 οι Ρώσοι επιχειρούν ανεπιτυχώς να καταλάβουν την Κω και κατά την υποχώρησή τους εγκαταλείπουν στην τύχη τους 88 Έλληνες στρατιώτες.

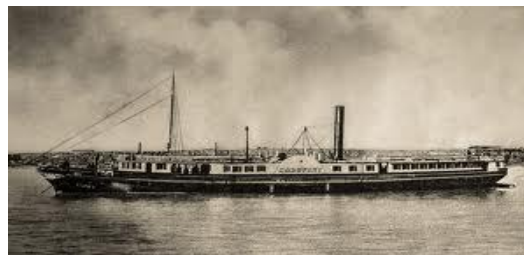

Το 1774 οι Τούρκοι αποδέχονται την ήττα τους και υπογράφουν τη συνθήκη του Κιουτσούκ Καϊναρτζή, που προβλέπει ότι η Ρωσία είναι προστάτις των ορθοδόξων της Οθωμανικής αυτοκρατορίας. Ένας Κώος ο Εμμανουήλ Παπαδόπουλος ακολουθεί τους Ρώσους, που τον εκπαιδεύουν, του απονέμουν το βαθμό του στρατηγού και του αναθέτουν την ηγεσία των Ελλήνων στρατιωτών, τους οποίους εγκαθιστούν ως πρόσφυγες στα Επτάνησα.

Εικόνα : Η Κως τα παλιά χρόνια.
Πηγή : [www.kosinfo/kos ta palia xronia.gr](http://www.kosinfo/kos%20ta%20palia%20xronia.gr)

Το 1788 αρχίζει ο Β΄ Ρωσοτουρκικός πόλεμος, οι νησιώτες αρχίζουν να κατατάσσονται ξανά στα πληρώματα του ρωσικού στόλου και οι Κώοι υφίστανται και πάλι σφαγές και λεηλασίες ως αντίποινα των Τούρκων. Η νέα ήττα των Τούρκων επισφραγίζεται το 1792 με τη συνθήκη του Ιασιού, που επικυρώνει την προγενέστερη συνθήκη του Κιουτσούκ Καϊναρτζή.

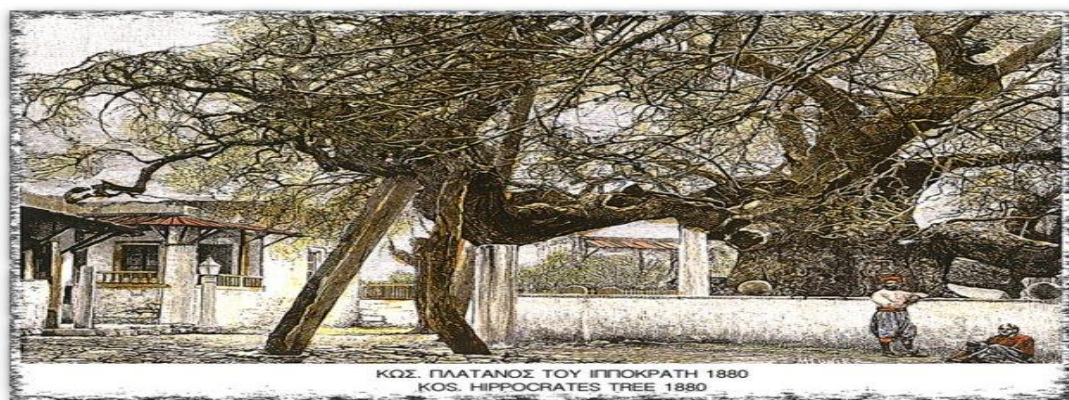

Η Επανάσταση του 1821

Τον Μάρτιο του 1821 αρχίζει η Επανάσταση στην Πελοπόννησο και τον Απρίλιο η τουρκική φρουρά του νησιού ενισχύεται με 600 Τούρκους από τη Μικρασία, οι οποίοι δείχνουν ιδιαίτερη αγριότητα στους Κώους. Στις 11 Ιουλίου 1821 περίπου 100 Κώοι απαγχονίζονται στον πλάτανο "του Ιπποκράτη".

Λόγω της εμπορικής σημασίας και της γεωγραφικής θέσης της Κω και της Ρόδου οι Τούρκοι επιτηρούν ασφυκτικά και αποτρέπουν κάθε αξιόλογη επαναστατική δράση σε αυτά τα νησιά. Παρά ταύτα, οι Κώοι ενισχύουν την Επανάσταση όσο μπορούν και οι πιέσεις των Τούρκων φτάνουν μέχρι του σημείου να επιβάλουν ενδυματολογικές αλλαγές στην παραδοσιακή Κώτικη φορεσιά.

Εικόνα : Ο Πλάτανος του Ιπποκράτη
Πηγή : [www.kosinfo/kos ta palia xronia.gr](http://www.kosinfo/kos%20ta%20palia%20xronia.gr)

Μετά την καταστροφή των Ψαρών (20 Ιουνίου 1824) ο τουρκικός στόλος περιμένει ενισχύσεις από την Αίγυπτο και καταπλέει στην Κω, για να κρυφτεί από τον επαναστατικό ελληνικό στόλο. Στα μέσα Αυγούστου 1824 οι ενισχύσεις

φτάνουν στην Κω και ο τουρκοαιγυπτιακός στόλος αριθμεί 404 πλοία με περίπου 2.500 πυροβόλα και πληρώματα περίπου 70.000.

Στις 10 Αυγούστου πλέουν εναντίον τους 70 υδραίικα, σπετσιώτικα και ψαριανά πλοία με 850 πυροβόλα και πληρώματα περίπου 5.000 αντρών υπό τον Αντρέα Μιαούλη. Στις 29 Αυγούστου οι δύο στόλοι αντιπαρατάσσονται στα Τσατάλια (Catalada) και τα ελληνικά πυροπολικά αναγκάζουν τον τουρκοαιγυπτιακό στόλο να ζητήσει καταφύγιο μέσα στο στενό της Κω.

Αντρέας Μιαούλης

Τα πράγματα χειροτερεύουν με την Κρητική Επανάσταση (1869) και την άφιξη στην Κω των εκδιωχθέντων Τουρκοκρητών.

Το 1911 η Τουρκία και η Ιταλία εμπλέκονται σε πόλεμο και από τον Απρίλιο του 1912 αρχίζει η σταδιακή κατάληψη των Δωδεκανήσων από τους Ιταλούς. Στις 20 Μαΐου 1912 οι Ιταλοί καταλαμβάνουν αμαχητί την Κω και οι κάτοικοι τους υποδέχονται ως απελευθερωτές.

11. Ιταλική Κατοχή

Στις 05:30 της 20ης Μαΐου 1912 δύο αντιτορπιλικά και το θωρηκτό "ΝΑΠΟΛΙ" αποβιβάζουν στην αποβάθρα μπροστά από το σημερινό Διοικητήριο 7 Ιταλούς

αξιωματικούς με την πολεμική σημαία, που παρουσιάζονται στον Τούρκο καϊμακάμη (τοπικό διοικητή) και απαιτούν να τους παραδώσει το νησί. Δοθέντος ότι οι τουρκικές δυνάμεις αριθμούν μόνο 22 ζαφτιέδες (χωροφύλακες), η παράδοση είναι αναπόφευκτη.

Εικόνα : Το Διοικητήριο στην Κω.

Πηγή : www.kosinfo/kos.ta.palia.xronia.gr

Στις 4 Ιουνίου 1912 πραγματοποιείται στην Πάτμο το Γ΄ Πανεπιστημιακό Συνέδριο και την Κω εκπροσωπεί ο Σεβαστός Κογιόπουλος. Αποφασίζεται η ίδρυση της "Πολιτείας του Αιγαίου" που περιλαμβάνει όλα τα Δωδεκάνησα, κηρύσσεται η πλήρης αυτονομία τους μέχρι την Ενσωμάτωση στην Ελλάδα και ορίζεται σημαία η γαλανόλευκη με πρόσθετο έμβλημα τον Θεό Απόλλωνα.

Στις 18 Οκτωβρίου 1912 στη Λοζάνη η Ιταλία υπογράφει με την Τουρκία τη Συνθήκη του Ουσί, σύμφωνα με την οποία η Ιταλία κρατά τα Δωδεκάνησα "υπό τύπον ενεχύρου υποταγής", ώσπου τα τουρκικά στρατεύματα να εκκενώσουν τη Λιβύη.

Στις 8 Δεκεμβρίου 1918 ο Ε. Βενιζέλος συναντάτε στη Ρώμη με τον Ιταλό πρωθυπουργό και συζητούν για το Δωδεκανησιακό ζήτημα. Ως αποτέλεσμα αυτών των συνομιλιών υπογράφεται στις 29 Ιουλίου 1919 ελληνοϊταλική συμφωνία (Συμφωνία Τιττόνι), με την οποία η Ιταλία παραχωρεί στην Ελλάδα τα Δωδεκάνησα πλην της Ρόδου.

Στις 22 Ιουλίου 1920 η Ιταλία καταγγέλλει τη Συμφωνία Τιττόνι "ως μη ικανοποιούσα τα ιταλικά συμφέροντα", αλλά ο Βενιζέλος επιμένει και στις 10 Αυγούστου 1920 πετυχαίνει την Συνθήκη των Σεβρών. Με αυτήν η Ιταλία παραχωρεί στην Ελλάδα τα Δωδεκάνησα πλην της Ρόδου.

Σημαντικό για την Κω είναι και το άρθρο 7 της Συνθήκης των Σεβρών, σύμφωνα με το οποίο "Η Ελλάς παραχωρεί εις την Ιταλικήν Σχολήν των Αθηνών το δικαίωμα να ενεργήσει επί δεκαπενταετία ανασκαφάς εν τω Ιερό του Ασκληπιού της νήσου Κω, συμμορφούμενη προς τας διατάξεις του Ελληνικού Νόμου".

Η Συνθήκη της Λοζάνης

Στις 24 Ιουλίου 1923 υπογράφεται η Συνθήκη της Λοζάνης, με την οποία τα Δωδεκάνησα προσαρτώνται στην Ιταλία ως κτήση (Κτήση των Ιταλικών Νήσων του Αιγαίου) και όχι ως αποικία. Οι Δωδεκανήσιοι θεωρούνται Ιταλοί πολίτες με ιδιότυπη υπηκοότητα (Cittadini del Regno αντί Sudditi Italiani) και αυτό σημαίνει κυρίως ότι ούτε αποκτούν τα δικαιώματα των Ιταλών πολιτών ούτε έχουν δικαίωμα να εκλέξουν αντιπροσώπους.

Η Ιταλία και η Τουρκία υπογράφουν δύο πρωτόκολλα στην Άγκυρα, που ρυθμίζουν την οριογραμμή των Δωδεκανήσων με την Τουρκία.

Το 1937 σχεδόν εκτοπίζεται η διδασκαλία της ελληνικής γλώσσας από τα σχολεία και το 1938 κλείνουν τα ελληνικά σχολεία. Έτσι οι Δωδεκανήσιοι βρίσκονται σε κατάσταση συγκρίσιμη.

Στις 8 Σεπτεμβρίου η Ιταλία προσχωρεί στις συμμαχικές δυνάμεις και από τις 13 μέχρι το τέλος του μήνα κατόπιν αδείας του Ιταλού στρατιωτικού διοικητού Λέτζιο αποβιβάζονται στην Κω 1.300 Άγγλοι, Νεοζηλανδοί, Αυστραλοί και Ινδοί στρατιώτες. Μόλις στις 3 Οκτωβρίου οι Γερμανοί καταλαμβάνουν την Κω.

12. Γερμανική Κατοχή

επιδρομές στην Κω.

Μόλις οι Ιταλοί προσχωρούν στους Συμμάχους, οι Γερμανοί, που είναι ήδη εγκατεστημένοι στη Ρόδο, αρχίζουν να βομβαρδίζουν τις θέσεις των Άγγλων σε όλα τα Δωδεκάνησα και από τις 11 Σεπτεμβρίου ως τις 2 Οκτωβρίου πραγματοποιούν συνολικά 28 αεροπορικές

Στις 3 Οκτωβρίου 1943 περί τους 1.000 Γερμανούς υπό τον στρατηγό Φ. Β. Μίλλερ της 22ης μεραρχίας αποβιβάζονται στο Τιγκάκι, ενώ αλεξιπτωτιστές πέφτουν στον Άγ. Ζαχαρία και στο Καμάρι. Με την πρώτη επαφή οι μεν ιταλικές δυνάμεις διαλύονται, οι δε αγγλικές διαφεύγουν στην ουδέτερη Τουρκία .

Εικόνα : Πανοραμική Φωτογραφία του νησιού

Στις 27 Μαρτίου 1945 συμμαχικά αεροπλάνα επιχειρούν βομβαρδισμό των γερμανικών φορτηγίδων στο λιμάνι της Κω, αλλά αστοχούν και πλήττουν την πόλη σκοτώνοντας 22 κατοίκους. Στις 8 Μαΐου 1945 οι Γερμανοί παραδίδονται στους συμμάχους.

12. Αγγλική Κατοχή

Η Μητρόπολη της Κω

Στις 8 Μαΐου 1945 οι Γερμανοί υπογράφουν στη Σύμη την άνευ όρων παράδοσή τους στους Συμμάχους και με εντολή της Συμμαχικής Διοίκησης οι Άγγλοι εγκαθιστούν

προσωρινή Στρατιωτική Διοίκηση μέχρι να αποφασισθεί το οριστικό καθεστώς της Δωδεκανήσου. Οι Κώοι εκλέγουν δια βοής τον Γ. Κουτσουράδη για το αξίωμα του δημάρχου, υψώνουν στη Μητρόπολη την ελληνική σημαία, καταλαμβάνουν τα δημόσια κτίρια και ο διορισμένος Ιταλός δήμαρχος παραδίδει στον νεοεκλεγέντα όλη τη Δημόσια Διοίκηση.

Στις 27 Ιουνίου 1946 με μια μάλλον απροσδόκητη εξέλιξη, οι ΗΠΑ, ΕΣΣΔ, Αγγλία και Γαλλία αποφασίζουν την παραχώρηση των Δωδεκανήσων στην Ελλάδα. Στις 31 Μαρτίου 1947 ο ταξίαρχος Πάρκερ, ο Άγγλος στρατιωτικός διοικητής Δωδεκανήσων, παραδίδει τη διοίκηση στον Αντιναύαρχο Περικλή Ιωαννίδη, που ανέλαβε τη Στρατιωτική Διοίκηση Δωδεκανήσων, ενώ η στρατιωτική διοίκηση της Κω ανετέθη διαδοχικά στους Ταγματάρχες Κρεκούκια, Κυριαζάνο, Κουρούκλη και τέλος στον αντισυνταγματάρχη Καρανικολό.

“Προσάρτηση της Δωδεκανήσου εις την Ελλάδα”

Στις 9 Ιανουαρίου 1948 δημοσιεύεται στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως ο Νόμος 518 “Περί προσαρτήσεως της Δωδεκανήσου εις την Ελλάδα” και στις 7 Μαρτίου 1948 γίνεται στη Ρόδο η τυπική τελετή για την ενσωμάτωση της Δωδεκανήσου με την παρουσία του Βασιλιά Παύλου και κλιμακίου της ελληνικής κυβέρνησης.

Η Ενσωμάτωση των Δωδεκανήσων στην Ελλάδα όπως παρουσιάστηκε από τον ελληνικό καθημερινό τύπο Εφημερίδα Εμπόρος, 28 Ιουνίου 1946. (πηγή: Υπ. Εξωτερικών)

ΠΗΓΕΣ

1. Ιστορία της Κω, Έκδοση επαρχείου Κω, τόμος Α΄ 1998, τόμος Β΄ 2001, τόμος Γ΄ 2002
2. Επίτομη Ιστορία του Ελληνοϊταλικού και Ελληνογερμανικού Πολέμου 1940-1941 (Επιχειρήσεις Στρατού Ξηράς), 1985, Γ.Ε.Σ., Διεύθυνση Ιστορίας Στρατού
3. Χατζηβασιλείου Βασίλης, Τα Κάστρα της Νήσου Κω, Αθήνα 2008
4. Χατζηβασιλείου Βασίλης, Τα "σπίτια του Ιπποκράτη" και το απομεινάρι τους, Κωακά, τόμος Ι, Κως 2008
5. Κογιόπουλος Κωνσταντίνος, Κως 1912 η αρχή της ιταλικής κατοχής, Πνευματικός Όμιλος Κώων "Ο Φιλητάς", Κως 1998
6. Χατζηβασιλείου Βασίλης, Ιστορία της νήσου Κω
7. Κογιόπουλος Κωνσταντίνος, Κως 1912 η αρχή της ιταλικής κατοχής, Πνευματικός Όμιλος Κώων "Ο Φιλητάς", Κως 1998
8. Κλαδάκης Μάρκος, Ιστορία του Συντάγματος Δωδεκανησίων Εθελοντών, Πολιτιστικό Ίδρυμα Δωδεκανήσου "Κλεόβουλος ο Λίνδιος", Αθήνα 1996
9. ΑΡΧΑΙΑ ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΝΗΣΟΥ ΚΩ. ΕΚΔΟΣΗ ΝΟΜΑΡΧΙΑΚΗΣ ΑΥΤΟΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΔΩΔΕΚΑΝΗΣΟΥ ΕΠΑΡΧΕΙΟ ΚΩ 2004
10. <http://www.koswikipedia.gr>
11. <http://www.kosinfo.gr>
12. <http://www.kos.gr>

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3 °

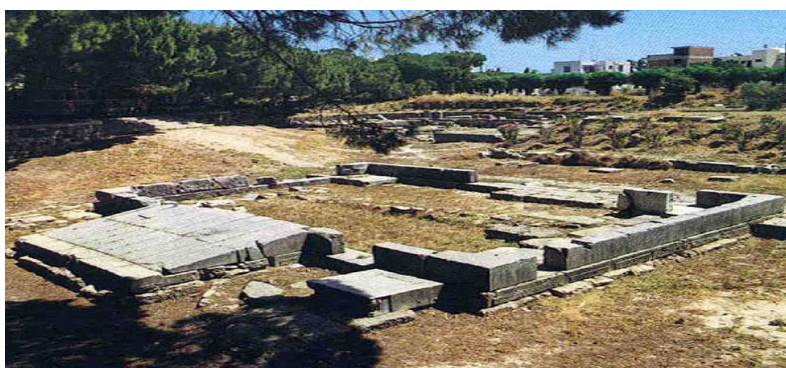
ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ ΤΟΥ ΝΗΣΙΟΥ

1. Σημαντικοί Αρχαιολογικοί Χώροι και Μνημεία

1.1 Ο Βωμός του Διονύσου

Ο βωμός του Διονύσου αποτελεί τυπικό δείγμα ελληνιστικού βωμού, σε σχήμα Π. Η σωζόμενη κατασκευή χρονολογείται το 2ο αι.π.Χ., εποχή ακμής και έντονης οικοδομικής δραστηριότητας στην πόλη της Κω, ίσως με χρήματα των βασιλέων της Περγάμου, συμμάχων της Κω. Ο βωμός έπαθε ζημιές κατά το σεισμό του 142 μ.Χ. και επισκευάστηκε τμηματικά. Αρχιτεκτονικά μέλη του χρησιμοποιήθηκαν ως οικοδομικό υλικό από τους Ιωαννίτες ιππότες για την κατασκευή του κάστρου.

Σε επαφή με την εσωτερική επιμήκη πλευρά του βωμού υπήρχε συνεχόμενο θρανίο. Μπροστά από το θρανίο υπήρχε χαμηλή βαθμίδα, η πρόθυση. Ανάγλυφη ζωφόρος πάνω από την τράπεζα κοσμούσε το εσωτερικό του βωμού. Κεκλιμένο επίπεδο (ράμπα ανόδου) στη δυτική πλευρά εξασφάλιζε την πρόσβαση στο βωμό. Ο γλυπτός διάκοσμος του βωμού καταλάμβανε ολόκληρη την εξωτερική πλευρά του, τις απολήξεις των στενών του πλευρών και τις εσωτερικές πλάγιες πλευρές του από την είσοδό του ως το υπερυψωμένο θρανίο.

Ο Βωμός του Διονύσου

Πηγή: <http://www.kosinfo.gr/el/kos-history/archaeological-sites-monuments/208-altar-of-dionysios-and-the-temple-of-amigdalona>

Από το βωμό σήμερα σώζεται το ορθογώνιο κρηπίδωμα (άνω τμήμα θεμελίωσης), το κεκλιμένο επίπεδο ανόδου και ένας εγκάρσιος τοίχος από αργολιθοδομή στο εσωτερικό.

1.2 Αναστηλωμένη ρωμαϊκή οικία (Casa Romana)

Αναστηλωμένη ρωμαϊκή οικία (Casa Romana)

Πηγή : <http://www.kosinfo.gr/el/kos-history/archaeological-sites-monuments/kos-town?start=6>

Η αναστηλωμένη ρωμαϊκή οικία, γνωστή και ως Casa Romana ήλθε στο φως μετά τον καταστροφικό σεισμό που έπληξε την πόλη της Κω την άνοιξη του 1933. Η ανασκαφή πραγματοποιήθηκε στο διάστημα 1934-1936 από τον Ιταλό αρχαιολόγο L. Laurenzi, ο οποίος έδωσε στο κτήριο και την επωνυμία Casa Romana, με το οποίο είναι γνωστή ως σήμερα. Μετά την ολοκλήρωση της ανασκαφής, η οικία αναστηλώθηκε (μεταξύ του 1938-1940) σύμφωνα με τα πρότυπα της εποχής.

Η Casa Romana κατασκευάστηκε πάνω στα ερείπια κτηρίων της Ελληνιστικής περιόδου. Τοίχοι αυτής της οικοδομικής φάσης είναι μέχρι σήμερα ορατοί στα κατώτερα τμήματα των εξωτερικών όψεων του κτηρίου. Κατά τη διάρκεια του 2ου αι. μ.Χ., πιθανότατα μετά τον καταστροφικό σεισμό του 142, η Casa Romana απέκτησε τα χαρακτηριστικά που βλέπουμε και σήμερα: όλα τα κτήρια των προηγούμενων περιόδων συνενώθηκαν και ανακατασκευάστηκαν για να

αποτελέσουν πλέον μια πολυτελή οικία, που καταλάμβανε μια πλήρη οικοδομική νησίδα.

Η οικία κατείχε δεσπόζουσα θέση στην αρχαία πόλη της Κω. Βρισκόταν στη νότια πλευρά του κεντρικού δρόμου που διέσχιζε την πόλη με κατεύθυνση Δ-Α (decumanus maximus), ακριβώς δυτικά των κεντρικών θερμών και σε μικρή απόσταση από το νότιο άκρο της αρχαίας Αγοράς της Κω.

Πέρασε στα χέρια μιας οικογένειας, που ανήκε στην πλούσια αριστοκρατία του νησιού. Το εμβαδόν της ανερχόταν σε περίπου 2.300 τ.μ. και διέθετε περισσότερα από 40 δωμάτια.

Τα δάπεδα, είτε μαρμάρινα είτε ψηφιδωτά, διέθεταν πάντοτε στο κέντρο τους έναν ορθογώνιο «πίνακα», το έμβλημα, με κάποιο διακοσμητικό θέμα, ενώ ολόγυρα περιβάλλονταν από κάποιο είδος διακοσμημένου πλαισίου, στο οποίο τοποθετούνταν οι κλίνες.

Σημαντικό στοιχείο στη διακόσμηση της οικίας αποτελούσαν μια μικρή ομάδα αγαλματιδίων, που χρονολογούνται από το 2ο αι. π.Χ. μέχρι και τον 1ο αι. μ.Χ. και που σήμερα εκτίθενται στο μουσείο της Κω. Τα γλυπτά, με θεματολογία που παραπέμπει στη δημιουργία ενός τεχνητού κόσμου ενταγμένου στη φύση (ημίγυμνες νύμφες καθισμένες σε βράχο, σάτυρος, έρωτας, Αφροδίτη κλπ.), επιλέχθηκαν ως τα πλέον κατάλληλα για τη διακόσμηση των περιστυλίων του σπιτιού, ενώ παράλληλα προσέδιδαν στον ιδιοκτήτη της οικίας την ιδιότητα του συλλέκτη έργων (αρχαίας) τέχνης, προβάλλοντας την υψηλή κοινωνική του θέση.

Η Casa Romana καταστράφηκε από ισχυρό σεισμό, πιθανότατα αυτόν του 465 μ.Χ., που σηματοδοτεί το τέλος του αρχαίου κόσμου και δεν ξανακατοικήθηκε ποτέ.

Πηγή : <http://www.fotothing.com/annaschnitfink/photo/1a81272d47686582a61c2b1e33ea20e1/>

1.3 Το Ωδείο της Κω

Το Ωδείο κατασκευάστηκε τον 3ο αι μ.Χ. και αποτελείται από το κοίλο στην νότια πλευρά και από την ορχήστρα και την σκηνή στην βόρεια.

Το Ωδείο της Κω

Πηγή : <http://www.kosinfo.gr/el/kos-history/archaeological-sites-monuments/209-the-conservatory-of-kos>

Το κοίλο του οικοδομήματος στηριζόταν σε μεγάλους κτιστούς πεσσούς στην πίσω πλευρά του κτηρίου και στους εξωτερικούς του τοίχους. Μεταξύ των πεσσών δημιουργούνταν δύο ημικυκλικές στοές κάτω από το κοίλο του οικοδομήματος και σειρές δωματίων, που χρησίμευαν είτε για καταστήματα, είτε για εργαστήρια. Στις εσωτερικές στοές του ωδείου αποκαλύφθηκαν μαρμάρινα αγάλματα της ελληνιστικής

και ρωμαϊκής περιόδου, τα οποία σήμερα φυλάσσονται στο Μουσείο της Κω. Το Ωδείο ήταν γεροντικόν, έδρα δηλαδή της Γερουσίας και εδώ γίνονταν μουσικοί αγώνες και ψάλλονταν εγκωμιαστικά σχόλια προς τους Ρωμαίους αυτοκράτορες.

1.4 Αρχαίο Στάδιο

Το Στάδιο είχε σχήμα ορθογώνιο, μήκος 180 μ. και πλάτος κονίστρας 30μ. Η άφεση στο βόρειο άκρο του ήταν εφοδιασμένη με σύστημα αυτόματης εκκίνησης, η γνωστή ύσπληξ. Στην ελληνιστική περίοδο είχαν κατασκευαστεί έδρανα μόνο στην ανατολική του πλευρά ενώ κατά τη ρωμαϊκή εποχή προστέθηκαν και στη δυτική .

Αρχαίο Στάδιο

Πηγή : <http://www.kosinfo.gr/el/kos-history/archaeological-sites-monuments/kos-town?start=9>

1.5 Παλαιοχριστιανική Βασιλική Αγ. Γαβριήλ

Βρίσκεται στην περιοχή Ψαλίδι, σε μικρή απόσταση νοτιοανατολικά της πόλης και δίπλα στον παραλιακό δρόμο. Πρόκειται για μια μεγάλη βασιλική με τρίκογχο Ιερό Βήμα, ορθογώνιο νάρθηκα και εξωνάρθηκα στα δυτικά. Στη νότια πλευρά προσαρτώνται πολλά προσκτίσματα, μεταξύ των οποίων και τριμερές βαπτιστήριο με σταυρόσχημη κολυμπήθρα. Στον προθάλαμο (εξώτερο οίκο) του βαφτιστηριού το δάπεδο είναι ψηφιδωτό ενώ τα λοιπά τα δάπεδα του ναού καλύπτονται από μεγάλες μαρμάρινες πλάκες, μικρότερες πήλινες και πολύχρωμα εξαγωνικά και τετράγωνα μαρμαροθετήματα. Από το ναό σώθηκαν πολλά μαρμάρινα αρχιτεκτονικά μέλη, τα περισσότερα από τα οποία σήμερα βρίσκονται στο μουσείο Αρχιτεκτονικών του Ιπποτικού κάστρου της Νερατζιάς. Στη νοτιοδυτική πλευρά σώζεται τμήμα ρωμαϊκών λουτρών.

Παλαιοχριστιανική βασιλική Αγ. Γαβριήλ

Πηγή :
<http://www.kosinfo.gr/el/kos-history/archaeological-sites-monuments/217-old-christian-basilica-of-st-gabriel>

1.6 Βασιλική στο ακρωτήριο Σκανδάριο, Λάμπη

Είναι τρίκλιτη με ημικυκλική αψίδα στ' ανατολικά και ορθογώνιο νάρθηκα στα δυτικά. Το μεγαλύτερο τμήμα της ανωδομής της καθώς και πολλά μαρμάρινα αρχιτεκτονικά μέλη χρησιμοποιήθηκαν για την οικοδόμηση των ανεμόμυλων που υπάρχουν στην περιοχή.

Βασιλική στο ακρωτήριο Σκανδάριο, Λάμπη

Πηγή : <http://www.kosinfo.gr/el/kos-history/archaeological-sites-monuments/218-basilica-on-the-cape-skandario-lambi>

Η αίθουσα του βαπτιστηρίου με τη σταυρόσχημη κολυμπήθρα και έναν ορθογώνιο προθάλαμο είναι ενσωματωμένη στον κυρίως ναό, στο ανατολικό τμήμα του βορείου κλίτους. Στο βόρειο κλίτος εξάλλου έχουν χρησιμοποιηθεί και πολλά μαρμάρινα αρχιτεκτονικά μέλη που προέρχονται από αρχαίο ναό. Μεγάλο τμήμα του νότιου κλίτους καλύπτεται από ανεμόμυλο και έτσι δε στάθηκε δυνατό να ερευνηθεί εξ ολοκλήρου. Εξαιτίας του μεγάλου πλάτους των θεμελίων, που φτάνουν τα 1,70μ., ο Balducci πιστεύει ότι η βασιλική δεν ήταν ξυλόστεγη αλλά θολοσκέπαστη. Τα δάπεδά της ήταν διακοσμημένα με ψηφιδωτά, σε ένα μάλιστα που αποτύπωσε ο Balducci κυριαρχούν οι απεικονίσεις ζώων, μεταξύ των οποίων πάνθηρες και αγριόχοιροι.

1.7 Βαπτιστήριο του Αγίου Ιωάννου του Προδρόμου τα “Επτά Βήματα”

Πηγή : <http://www.kosinfo.gr/el/kos-history/archaeological-sites-monuments/221-baptistry-of-st-john-prodromou-the-7-steps>

Σήμερα χρησιμοποιείται ως κοιμητηριακός ναός. Πρόκειται για περίκεντρο κτήριο, βαπτιστήριο μεγάλης παλαιοχριστιανικής βασιλικής. Ο Balducci λόγω της σχετικά φτωχικής κατασκευής το χρονολογεί στον 7ο-8ο αι. Τμήματα της βασιλικής, στην οποία ανήκε το βαπτιστήριο ανασκάφθηκαν κατά την Ιταλοκρατία, αλλά τα ίχνη της σήμερα δεν είναι ορατά. Είναι πιθανό το βαπτιστήριο να πλαισιωνόταν από δύο βασιλικές, αφού έρευνες της 4ης Εφορείας απεκάλυψαν ψηφιδωτά δάπεδα και στην περιοχή νότια του μνημείου. Το βαπτιστήριο είναι εξωτερικά τετράγωνο, εσωτερικά κυκλικό με τέσσερις ημικυλινδρικές κόγχες στις τέσσερις γωνίες, μία στο μέσον της ανατολικής πλευράς και από μία στο μέσον της βόρειας και της νότιας πλευράς. Στο εσωτερικό υψώνεται ομόκεντρη κιονοστοιχία από 8 κυλινδρικούς κίονες με ιωνικά κιονόκρανα και επιμήκη επιθηματοειδή επιστύλια, τα οποία διακοσμούνται με ανάγλυφο σταυρό. Ο θόλος στηρίζεται μέσω 8 τόξων στους κίονες. Στο εσωτερικό σώζονται τοιχογραφίες του 12ου - 13ου αι. με σκηνές από τον βίο του Αγίου Ιωάννη, όπως η Γέννηση, η Φυγή της Ελισάβετ, η Σφαγή του Ζαχαρία ενώ, προσφάτως, στην Πρόθεση, μετά από εργασίες καθαρισμού, αποκαλύφθηκε τοιχογραφία με την Κοίμηση της Θεοτόκου, που χρονολογείται στα τέλη 13ου αι. – αρχές 14ου αι.

1.8 Το Κάστρο της Νερατζιάς

Το Κάστρο της Νερατζιάς

Πηγή : <http://www.kosinfo.gr/el/kos-history/archaeological-sites-monuments/222-castle-of-neratzia>

Το κάστρο της Νερατζιάς είναι το καλύτερα διατηρημένο ιπποτικό οχυρό του νησιού, χτισμένο πάνω σε μία νησίδα, που σήμερα είναι ενσωματωμένη στη στεριά. Επικοινωνούσε με μια κινητή γέφυρα με την περιτειχισμένη πόλη της, τη «Χώρα», που κατελάμβανε το σημερινό αρχαιολογικό χώρο της αρχαίας Αγοράς και του Λιμένος.

Οι Ιππότες του Τάγματος του Αγ. Ιωάννου της Ιερουσαλήμ, αφού εκδιωχθήκαν από τους Αγίους Τόπους κατέληξαν στην Ρόδο και οργάνωσαν στην περιοχή ένα αμυντικό σύστημα με σκοπό την απρόσκοπτη μετακίνηση των προσκυνητών και των περιηγητών προς τους Αγίους Τόπους. Ο κίνδυνος των Οθωμανικών εισβολών και των πειρατικών επιδρομών καθιστούν το κάστρο της Νερατζιάς σε ένα από τα πιο σημαντικά προπύργια του δυτικού πολιτισμού. Μαζί με το κάστρο του Πετρουμιού στα απέναντι μικρασιατικά παράλια έλεγχε το στενό θαλάσσιο πέρασμα μεταξύ Κω και Bodrum. Πρώτη γραπτή μαρτυρία για την ύπαρξη του κάστρου γίνεται το 1431, με την αναφορά για την αποστολή φρουράς υπό τον Nicolo de Martoni, αλλά η παλαιότερη αρχιτεκτονική μορφή του δεν χρονολογείται πριν τα μέσα του 15ου αι., ενώ μέχρι στιγμής δεν υπάρχουν αρχιτεκτονικά ή ανασκαφικά στοιχεία για παλαιότερες φάσεις κατά την βυζαντινή περίοδο.

1.9 Το Ασκληπιείο της Κω

Τα Ασκληπιεία ήταν ιερά του Ασκληπιού, όπου εκτός από τη λατρεία του θεραπευτή Θεού εφαρμοζόταν και η ιατρική από τους ιερείς, τους Ασκληπιάδες. Τα τρία σημαντικότερα Ασκληπιεία ήταν κατά σειρά της Τρίκκης (γενέτειρας του Ασκληπιού), της Επιδαύρου και της Κω. Η φήμη του Ασκληπιείου της Κω ήταν μεγάλη και επί αιώνες προσήλκυε ασθενείς από όλο τον αρχαίο κόσμο, που (σύμφωνα με το Στράβωνα και τον Ηρόνδα) ως ένδειξη ευγνωμοσύνης προς τους θεραπευτές Θεούς κοσμούσαν το ιερό με πλήθος εξαιρετικών αναθημάτων, έργων φημισμένων καλλιτεχνών.

Το Ασκληπιείο της Κω φαίνεται ότι ιδρύθηκε τον 4ο αι, π.Χ. στις πλαγιές ενός χαμηλού κατάφυτου λόφου, με θέα προς τα παράλια της Μικράς Ασίας. Βρισκόταν σε κοντινή απόσταση από την αρχαία πόλη της Κω σε μια ανοιχτή περιοχή με τρεχούμενα νερά, κοντά στις πηγές της Βουρίνας και του Κοκκινόνερου, και περιβαλλόταν από το ονομαστό ιερό άλσος από κυπαρίσσια .

Το 32 π.Χ. ο Τυρούλλιος, ναύαρχος του Αντωνίου, έκοψε κυπαρίσσια του ιερού άλσους, για να ναυπηγήσει πλοία, και το επόμενο έτος, μετά την ήττα του Αντωνίου στο Άκτιο, θανατώθηκε στο Ασκληπιείο κατ' εντολή του Οκτάβιου ως ιερόσυλος. Κύριος του Άλσους ήταν ο Κυπαρίσσιος Απόλλων, στον οποίο είναι αφιερωμένος ο κορινθιακού ρυθμού ναός στο δεύτερο άνδηρο. Το ιερό άλσος αποψιλώθηκε επί τουρκοκρατίας και αναδασώθηκε μετά την ενσωμάτωση των Δωδεκανήσων στην Ελλάδα. Στο χώρο του Ασκληπιείου εκτός από τον Απόλλωνα οι Κώοι λάτρευαν και άλλους Θεούς, όπως το Δία Ικέσιο, το Δία Πατρώο, το Δία Μηχανέα, την Αθηνά Φατρία, τον Απόλλωνα Κάρναιο και τις Μοίρες.

Στην Κω, όπως και στα υπόλοιπα Ασκληπιεία, αρχικά ακολουθήθηκε η παραδοσιακή θεραπεία. Αρχικά γινόταν λεπτομερής ιατρική εξέταση από τους ιερείς και στη συνέχεια καθαρμοί και θυσίες. Σύμφωνα με την παραδοσιακή θρησκευτική θεραπεία, ο θεός εμφανιζόταν στα όνειρα των ασθενών κατά την διάρκεια της εγκοίμησής τους τη νύχτα στον προαύλιο χώρο του ναού και θεράπευε τις έγνοιες και τις ασθένειές τους. Ως υποχρεωτική αμοιβή ο ασθενής θυσίαζε ένα πετεινό. Αυτή η πρακτική τηρήθηκε τουλάχιστον κατά την ελληνιστική εποχή, ενώ αργότερα φαίνεται πως υπήρχαν επαγγελματίες γιατροί, που θεράπευαν τους πιστούς χρησιμοποιώντας

περισσότερο επιστημονικές μεθόδους. Η λατρεία του Ασκληπιού αναδείχθηκε σε μία από τις σημαντικότερες δημόσιες λατρείες της Κω κατά τον 3ο και 2ο αι. π.Χ., και ιδιαίτερα μετά το 242 π.Χ., έτος κατά το οποίο οι Κώοι εξασφάλισαν την αναγνώριση της ασυλίας, δηλαδή της προστασίας του ιερού από πολεμικές ή άλλες εχθρικές ενέργειες, και καθιέρωσαν τα Μεγάλα Ασκληπιεία, πεντετηρική εορτή, κατά την οποία διεξάγονταν μουσικοί και γυμνικοί αγώνες, στους οποίους συμμετείχαν όλες οι ελληνικές πόλεις.

Εικόνες από το Ασκληπιείο της Κω
Πηγή : <http://www.kosinfo.gr/el/tourism/kos-sightseeing/asclepion-kos>

1.10 Ο Πλάτανος του Ιπποκράτη

Η λαϊκή παράδοση θέλει τον Ιπποκράτη να διδάσκει ιατρική κάτω από τον αποκαλούμενο «πλάτανο του Ιπποκράτη». Βρίσκεται στην Πλατεία Πλατάνου, που επί Τουρκοκρατίας ήταν η κεντρική πλατεία της πόλης.

Ο Πλάτανος του Ιπποκράτη

Πηγή : http://www.kosisland.org/antiquities/various_sites/various_sites.htm

Η ηλικία του δεν πρέπει να ξεπερνά τους 5 αιώνες, στην καλύτερη περίπτωση είναι 10 αιώνων και την απόσταση των υπολοίπων 15 αιώνων μέχρι την εποχή του Ιπποκράτη καλούνται να την καλύψουν άλλοι πλάτανοι, πρόγονοι του σημερινού εντυπωσιακού πλατάνου.

Στη βόρεια πλευρά του υπάρχει μαρμάρινη κρήνη με τουρκική επιγραφή στο αραβικό αλφάβητο, την οποία ο Κώος ιστοριοδίφης Ιάκωβος Ζαρράφτης μετέφρασε ως εξής: "Ανέστησε την κρήνη και έτρεξε το νερό από την πηγή του Ιπποκράτη ο Γαζή Χασάν Πασάς το 1200" (έτος Εγίρας 1200 = 1786 μ.Χ.).

Πηγή : http://www.kosisland.org/antiquities/various_sites/various_sites.htm

1.11 Μουσουλμανικό Τέμενος Λότζιας

Κτίστηκε από τον Γαζή Χασάν Πασά το 1876. Πρόκειται για διώροφο κτήριο στην ανωδομή του οποίου χρησιμοποιήθηκε αρχαίο υλικό σε δεύτερη χρήση. Δίπλα στο μιναρέ του υπήρχε μέχρι το 1933 Ιεροδικείο.

Πηγή <http://www.kosinfo.gr/el/kos-history/archaeological-sites-monuments/236-moslem-shrine-lotzias>

Βορειοανατολικά του τζαμιού υπάρχει κυκλική δεκατετράπλευρη κρήνη μαυριτανικής τεχνοτροπίας από λευκό μάρμαρο, που καλύπτεται με θόλο στηριζόμενο σε επτά τόξα, τα οποία βαίνουν σε ισάριθμους κίονες σε δεύτερη χρήση. Κατά την διάρκεια συντήρησης της ξύλινης οροφής διαπιστώθηκε ότι η ξυλεία της προέρχεται από ναυάγιο σουηδικού πλοίου.

1.12 Μουσουλμανικό Τέμενος Ντεφτερντάρ

Πρόκειται για διώροφο τέμενος το οποίο κτίστηκε από τον αξιωματούχο Ibrahim Efendi. Δύο κιονοστήρικτες κλίμακες, μία στην ανατολική και μία στην δυτική πλευρά, οδηγούν στο τέμενος, που βρίσκεται στον όροφο. Στην δυτική πλευρά ανοίγεται η κόγχη του μιχράμπ.

Πηγή <http://www.kosinfo.gr/el/kos-history/archaeological-sites-monuments/kos-town?start=18>

Σειρά από μεγάλα ορθογώνια παράθυρα με ημικυκλικά τύμπανα στις τρεις πλευρές, στην βόρεια πλευρά ανά δύο επιστέφονται με ενιαίο ημικυκλικό τύμπανο. Στην ανωδομή έχουν χρησιμοποιηθεί μεγάλοι λαξευμένοι λίθοι κατά το ισόδομο σύστημα τοιχοποιίας.

1.13 Μιναρές στην πλατεία Διαγόρα

Στην πλατεία Διαγόρα σώζεται ο μιναρές του Εσκή Τζαμιού. Το τζαμί κατεδαφίστηκε μετά τον σεισμό του 1933, ίσως λόγω των νέων δεδομένων του πολεοδομικού σχεδίου. Έτσι σήμερα σώζεται μόνον ο κυλινδρικός μιναρές με κωνική άνω απόληξη.

Πηγή <http://www.kosinfo.gr/el/kos-history/archaeological-sites-monuments/kos-town?start=21>

Αν η επιγραφή που μεταγράφηκε το 1990 από τον Zeki Cecikol ανήκει στο Εσκή Τζαμί και όχι στο τζαμί Γενί Καπί (που μαρτυρείται στον παρακείμενο αρχαιολογικό χώρο των δυτικών Θερμών), τότε σύμφωνα με την επιγραφή ο μιναρές κτίστηκε το 1586, συνεπώς αποτελεί το παλαιότερο σωζόμενο μουσουλμανικό μνημείο της Κω.

2. Πολιτιστική Υποδομή

2.1 Αρχαιολογικό Μουσείο της Κω

Εικόνα 2.1 : Όψη του Αρχαιολογικού Μουσείου
Πηγή : <http://members.virtualltourist.com/m/tt/560dd/>

Το μουσείο βρίσκεται στην πλατεία Ελευθερίας, στη συμβολή των οδών Εικοστής Πέμπτης Μαρτίου και Αντιναυάρχου Ιωαννίδη. Το διώροφο νεοκλασικό οικοδόμημα στο οποίο στεγάζεται το σημερινό αρχαιολογικό Μουσείο της Κω, είναι διατηρητέο μνημείο της εποχής της Ιταλοκρατίας, κτισμένο το 1935 μ.Χ.

Το κτίριο του μουσείου που είναι διατηρητέο, είναι εντυπωσιακό και χαρακτηρίζεται από τους περισσότερους σαν δείγμα του διεθνούς στυλ που άφησε η ιταλοκρατία στην αρχιτεκτονική στα Δωδεκάνησα σε πάρα πολλά κτίρια. Κατ' άλλους είναι χαρακτηριστικό αρχιτεκτονικό δείγμα της φασιστικής μνημειακής αρχιτεκτονικής.

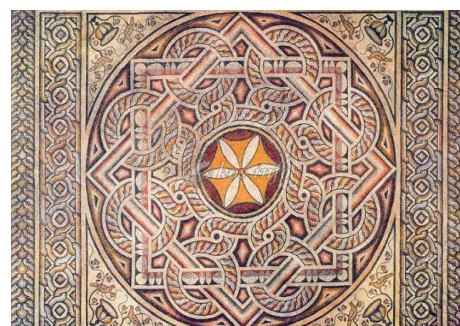

Στο Αρχαιολογικό Μουσείο της Κω βρίσκονται συγκεντρωμένα όλα τα ευρήματα που ήρθαν στο φως κατά τις ανασκαφές που διεξάγονται στο νησί από τις αρχές του αιώνα μέχρι σήμερα, κυρίως από τους αρχαιολογικούς χώρους της Αγοράς και το Δυτικό αρχαιολογικό χώρο, καθώς και από μεμονωμένα μνημεία, όπως το Βωμό του Διονύσου, το Ωδείο και τη Ρωμαϊκή Οικία (Casa Romana).

Ένας καταστρεπτικός σεισμός που έγινε στην Κω το 1933 έδωσε την ευκαιρία στους Ιταλούς αρχαιολόγους για εκτεταμένες ανασκαφές και στους Ιταλούς μηχανικούς να σχεδιάσουν πολεοδομικά την πόλη της Κω από την αρχή, πράγμα που ανάδειξε πολλά στοιχεία από την αρχαία της ιστορία.

Ισόγειο

Στον ισόγειο χώρο, κυρίως στον προθάλαμο, στη δυτική, βορειοδυτική, βόρεια, ανατολική αίθουσα και στο αίθριο εκτίθενται τα σημαντικότερα έργα γλυπτικής, καθώς και ψηφιδωτά.

Εικόνα : Ρωμαϊκό Ψηφιδωτό

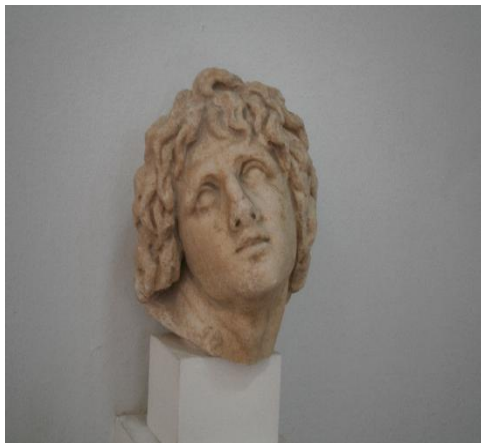
<http://www.kosinfo.gr/el/multimedia/photo-galleries/category/25-archaeological-museum-of-kos>

Στον προθάλαμο ξεχωρίζει το υπερφυσικό κεφάλι της Ήρας και το επιτύμβιο ανάγλυφο με παράσταση λέοντος.

<http://www.kosinfo.gr/el/tourism/museums/archaeological>

Στη δυτική αίθουσα εκτίθενται αγάλματα ελληνιστικής εποχής, τα περισσότερα από τα οποία βρέθηκαν φυλαγμένα στις στοές του Ωδείου: άγαλμα αθλητή, γυναικείες μορφές που φέρουν τις περίφημες Κώες εσθήτες, κεφάλι Αλεξάνδρου, ανδρικός κορμός, κ.α.

Εικόνα : Κεφάλι Μεγάλου Αλεξάνδρου

<http://www.kosinfo.gr/el/multimedia/photo-galleries/category/25-archaeological-museum-of-kos>

Στη βορειοδυτική αίθουσα εκτίθεται το επιβλητικό άγαλμα του λεγόμενου Ιπποκράτη, ενώ στους τοίχους παρουσιάζεται ανάγλυφο με παράσταση συμποσίου εξαιρετης υστεροαρχαϊκής τέχνης, καθώς και επιτύμβια γλυπτά της υστεροαρχαϊκής και κλασικής περιόδου.

Εικόνα : Άγαλμα της ύστερης ελληνιστικής εποχής που παριστά τον Ιπποκράτη
Πηγή : <http://www.kosisland.org/history/hippocrates/hippocrates.htm>

Στη βόρεια αίθουσα βρίσκονται τα αγάλματα Δήμητρας, Κόρης και Αθηνάς που προέρχονται από αγροτικό ιερό στην περιοχή Πυλί. Στην ίδια αίθουσα εκτίθενται ελληνιστικά αγάλματα Αφροδίτης, Νυμφών, Τύχης και σύμπλεγμα εφεδρισμού.

Εκθέματα από τον εσωτερικό χώρο του Μουσείου

Στην ανατολική αίθουσα εκτίθενται αγάλματα της ρωμαϊκής περιόδου, ανάμεσά τους ένας καθιστός Ερμής και η Δήμητρα. Στο αίθριο υπάρχουν ρωμαϊκά αγάλματα της Αρτέμιδος, του Ασκληπιού καθώς και σύμπλεγμα του Διονύσου και του Σατύρου που περιβάλλουν ψηφιδωτό δάπεδο που παριστάνει την άφιξη του Ασκληπιού στην Κω.

Ένα ακόμη ψηφιδωτό, ελληνιστικής εποχής, με παράσταση θαλάσσιου βυθού, κοσμεί το βόρειο τοίχο του περιστυλίου και προέρχεται από την αναστηλωμένη Ρωμαϊκή Οικία (Casa Romana).

Ψηφιδωτό ελληνιστικής εποχής

Πηγή <http://www.trivago.gr/κως---πόλη-447797/μουσείο-έκθεση--gallery/αρχαιολογικό-μουσείο>

Πρώτος όροφος

Ο πρώτος όροφος του κτιρίου φιλοξενεί τη μεγάλη συλλογή αγγείων και άλλων μικροευρημάτων της Κω, αλλά η είσοδος των επισκεπτών σ' αυτόν δεν είναι ακόμα δυνατή. Το αρχαιολογικό Μουσείο της Κω ανήκει στην αρμοδιότητα της ΚΒ' Εφορείας Προϊστορικών και Κλασσικών Αρχαιοτήτων του Υπουργείου Πολιτισμού.

Γενική εικόνα του εσωτερικού χώρου

Πηγή : <http://www.kosinfo.gr/el/tourism/museums/archaeological>

2.2 Λαογραφικό Μουσείο της Κω

Τρισδιάστατη Απεικόνιση του μουσείου

Πηγή : <http://kosinfo.news.gr/el/news/521-folklore-museum-kos-a-live-place-of-a-acquaintance-with-the-culture>

Το Λαογραφικό Μουσείο της Κω βρίσκεται επί της οδού Κω- Αμπάβρης. Οι χώροι που περιλαμβάνει είναι οι εξής : μόνιμη έκθεση στο ισόγειο, διαμόρφωση χώρων εκπαιδευτικών προγραμμάτων, περιοδικών εκθέσεων και συντήρησης αποθήκευσης συλλόγων, γραφείο πληροφοριών και πωλητήριο, γραφείο διοίκησης, λαογραφικό αρχείο, χώρο καφενείου και χώρο υπαίθριων εκδηλώσεων.

Το κτίριο του Λαογραφικού Μουσείου Κω συνδέεται με την οικονομία, την ιστορία και το πολιτισμό της Κω. Στόχος του είναι να δημιουργηθεί ένας ζωντανός τόπος γνωριμίας με τον πολιτισμό της Κω ώστε να αποτελέσει μια αφορμή για επανεκτίμηση της παράδοσης.

Το Μουσείο είναι εμπλουτισμένο με εκθέματα και κειμήλια λαογραφικής και πολιτιστικής κληρονομιάς από δωρεές των κατοίκων της Κω.

Εκθέματα από τον Εσωτερικό χώρο του Μουσείου

Πηγή : <http://www.kosinfo.gr/el/multimedia/photo-galleries/category/50-folklore-museum-of-ko>

2.3 Δημοτική Βιβλιοθήκη

Η βιβλιοθήκη στεγάζεται στο κτιριακό συγκρότημα "Ορφείας", επί της πλατείας Ελευθερίας. Ιδρύθηκε με την υπ' αριθ. 201/2002 απόφαση του Δημοτικού Συμβουλίου Κω και την αριθ. 1550/2002 Απόφαση του Γενικού Γραμματέα Περιφέρειας Ν. Αιγαίου (ΦΕΚ 1596) και αποτελεί Νομικό Πρόσωπο Δημοσίου Δικαίου.

Στη Βιβλιοθήκη λειτουργούν τρία τμήματα:

Α) Το δανειστικό τμήμα βιβλίων

Β) Το τμήμα χρήσεως Ηλεκτρονικών Υπολογιστών και πρόσβασης στο Διαδίκτυο

Γ) Το Αναγνωστήριο

Στον χώρο της Βιβλιοθήκης διοργανώνονται εκθέσεις, διαλέξεις και εκπαιδευτικά προγράμματα.

Δημοτική Βιβλιοθήκη Κω

Πηγή : <http://www.kos.gr/bibliothiki>

3. Οι Πολιτιστικές Εκδηλώσεις της Κω

3.1 “Ίπποκράτεια”

Εικόνα 3.1 : Η Κως σήμερα
Πηγή : <http://www.altergreece.gr>

Κάθε καλοκαίρι διοργανώνονται στο νησί ξεχωριστές πολιτιστικές εκδηλώσεις που το ευρύ τους φάσμα συνδέεται αρμονικά με το πνεύμα αναψυχής που διακατέχει στις θερινές διακοπές όχι μόνο τους ντόπιους αλλά και τους ξένους επισκέπτες του νησιού.

Οι πολιτιστικές εκδηλώσεις των "Ιπποκράτειων" αποτελούν σημείο αναφοράς για το νησί της Κω. Ξεκίνησαν το 1987 υπό την αιγίδα του Δήμου Κω και από τότε διοργανώνονται ανελλιπώς τους καλοκαιρινούς μήνες από τον Ιούνιο έως τον Σεπτέμβριο.

Στόχος των «Ιπποκράτειων» είναι να παρουσιαστεί ένα πρόγραμμα στηριζόμενο στις τοπικές δημιουργικές δυνάμεις και το συνδυασμό της παράδοσης με τις σύγχρονες εκφάνσεις της τέχνης και του πολιτισμού.

Οι χώροι που έχουν επιλεγεί για την διοργάνωση των πολιτιστικών εκδηλώσεων αποτελούν αξιοσημείωτα ιστορικά κέντρα του νησιού όπως είναι το Ασκληπιείο της Κω, το Μεσαιωνικό Κάστρο της Νερατζιάς, το Ελληνορωμαϊκό Ωδείο και η Ρωμαϊκή Οικία.

Ασκληπιείο της Κω

Μεσαιωνικό Κάστρο της Νερατζιάς

Ελληνορωμαϊκό Ωδείο

Ρωμαϊκή Οικία

Τα "Ιπποκράτεια" περιλαμβάνουν την απαγγελία του Ιπποκράτειου

Όρκου, συναυλίες κλασσικής και ποικίλης μουσικής, θεατρικές παραστάσεις, αρχαίες τραγωδίες, εκθέσεις λαογραφικού υλικού,

ζωγραφικής, γλυπτικής, φωτογραφίας, παραδοσιακούς χορούς και τραγούδια, ειδικές εκπαιδευτικές-ψυχαγωγικές εκδηλώσεις για παιδιά και ιστοπλοϊκούς αγώνες.

3.2 Η Γιορτή του Αγίου Γεωργίου στο Πυλί

Πρόκειται για θρησκευτική γιορτή που εορτάζεται στις 23 Απριλίου (είναι κινητή εορτή) με θεία λειτουργία στη μονή του Αγίου Γεωργίου στο Πυλί .

Μετά τη λειτουργία ακολουθεί μεγάλο πανηγύρι όπου πραγματοποιούνται εκτός των άλλων και Ιπποδρομίες, ένα πανάρχαιο έθιμο του νησιού, που πιθανόν να έχει τις ρίζες του από το γνωστό για το νησί Δήμο των Ιππιωτών, όπου λέγεται ότι εκτρέφονταν άριστα άλογα για τις ιπποδρομίες των ελληνορωμαϊκών χρόνων.

Εννιά ή δώδεκα καβαλάρηδες ξυπόλυτοι και ξεσκούφωτοι ιππεύουν τ' άλογά τους χωρίς σέλλα και χαλινάρι και τρέχουν από τρεις κάθε φορά γύρους στα δυο χιλιόμετρα, φθάνοντας στο τέρμα που είναι η εκκλησιά του Αϊ Γιώργη. Στο μέτωπο του αλόγου, που έρχεται πρώτο στην κάθε τριάδα, σπάνε ένα ωμό αυγό. Αφού τρέξουν όλες οι τριάδες, ξεχωρίζουν τα άλογα που ήρθαν πρώτα, για να τρέξουν και πάλι στον τελικό. Στο άλογο που θα νικήσει, η επιτροπή της εκκλησιάς δίνει ένα χρηματικό βραβείο.

Εικόνα 3.2 : Οι Ιπποδρομίες στην εορτή του Αϊ Γιώργη
Πηγή : http://vimatisko.blogspot.com/2011/04/blog-post_27.html

3.3 Γιορτή της Υπαπαντής του Κυρίου

Ο Ιερός Ναός της Παναγίας της Υπαπαντής στο παλιό πυλί πανηγυρίζει στις 2 Φεβρουαρίου με κάθε λαμπρότητα και επισημότητα την Εορτή της Υπαπαντής του Χριστού. Ο εορτασμός αρχίζει στις 1 Φεβρουαρίου, παρουσία του Μητροπολίτη και πλήθος κόσμου, όπου γίνεται πανηγυρική ολονύχτια αγρυπνία. Την επόμενη ημέρα πραγματοποιείται στο ιστορικό αυτό εκκλησάκι του Κάστρου του Παλιού Πυλίου. θεία λειτουργία και λιτανεία της Ιερής εικόνας της Παναγίας της Υπαπαντής.

Εικόνα 3.3 : Ιερός Ναός της Παναγίας της Υπαπαντής
Πηγή : <http://www.panoramio.com/photo/18186418>

Στη συνέχεια ακολουθεί το καθιερωμένο πανηγύρι, με μεζέδες και λουκουμάδες, που έχουν φτιάξει με πολύ κόπο και μεράκι, η εκκλησιαστική επιτροπή και η Φιλόπτωχος του Αγ. Γεωργίου Πυλίου.

3.4 Γιορτή Μελιού

Η γιορτή μελιού γίνεται κάθε πρώτο Σαββατόβραδο μετά το Δεκαπενταύγουστο μπροστά από τον παραδοσιακό μύλο της Αντιμάχειας στην Κω. Αποτελεί μία από τις μεγαλύτερες πανελλαδικά εκδηλώσεις για το μέλι. Ένα ιδιαίτερο σημείο της γλυκιάς αυτής βραδιάς είναι όταν το κοινό μπορεί να παρακολουθήσει από κοντά τη λειτουργία ειδικά διαμορφωμένης «ζωντανής κυψέλης».

Εικόνα 3.4 : Ο παραδοσιακός μύλος στην Αντιμάχεια
(http://www.aegeanews.gr/default.asp?id=27&lg_id=1)

Στη γιορτή προσφέρονται λουκουμάδες με μέλι, μαέργια με μέλι(τοπικό γλυκό), γιαούρτι με μέλι, καρύδια με μέλι και πολλά άλλα εδέσματα που έχουν ως βάση τους το μέλι. Η εκδήλωση περιλαμβάνει μαθητικές και νεανικές ομάδες που χορεύουν παραδοσιακούς χορούς των Δωδεκανήσων σε συνοδεία ζωντανής παραδοσιακής μουσικής.

Εικόνα 3.5 : Η Πίτα με το μέλι
Πηγή : <http://www.econews.gr/2011/10/14/giorti-pitas-meliou/>

ΠΗΓΕΣ

1. Πολιτιστική πύλη του Αρχιπελάγους του Αιγαίου. Ίδρυμα Μείζονος Ελληνισμού.
2. Πνευματικό Κέντρο Δήμου Κω
3. Χατζηβασιλείου Βασίλης, Ιατρικά εργαλεία στο Ασκληπιείο της Κω, Τα Κωακά, τόμος ΣΤ΄ (ανάτυπο), 1998
4. Ζάρακας Νικόλαος , Τοπία και Πανηγύρια της Κω, Τα Κωακά, τόμος Ι
5. Γιωργαλλή Θανάση, Έθιμα και Παραδόσεις του Λαού μας , Τα Κωακά, τόμος ΙΙΙ
6. <http://odysseus.culture.gr>
7. <http://www.aegeanews24.gr>
8. <http://www.kosisland.org>
9. <http://www.greeka.com>
10. <http://vimatisko.blogspot.com>
11. <http://www.kwsinfo.gr/kwsarxaiologikomouseio.html>
12. <http://www.trivago.gr>

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4 °

ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗ ΚΑΙ ΚΤΗΡΙΑΚΗ ΕΞΕΛΙΞΗ ΤΗΣ ΝΗΣΟΥ ΚΩ

1. Αρχιτεκτονική Κτιρίων

Η Κως παρουσιάζει ιδιαίτερο αρχιτεκτονικό ενδιαφέρον εξαιτίας της αρχιτεκτονικής και πολεοδομικής ποικιλίας που διαθέτει. Εκτός από την παραδοσιακή αρχιτεκτονική των αγροτικών οικισμών (Ασφενδιού), είναι ένα από τα νησιά στα οποία έχει αφήσει έντονη τη σφραγίδα της η περίοδος της Ιταλοκρατίας.

1.1 Παραδοσιακή Αρχιτεκτονική

Το νησί αποτελείται από πέντε οικισμούς, την πόλη της Κω, τ' Ασφενδιού, το Πυλί, την Αντιμάχεια και την Καρδάμαινα. Από αυτούς, οι τέσσερις πρώτοι (στην πόλη της Κω η «Χαλουβαζιά ή Χαλεβουζιά») έχουν κηρυχθεί παραδοσιακοί οικισμοί.

Σπίτι τ' Ασφενδιού.

Παραδοσιακό Κώτικο Σπίτι

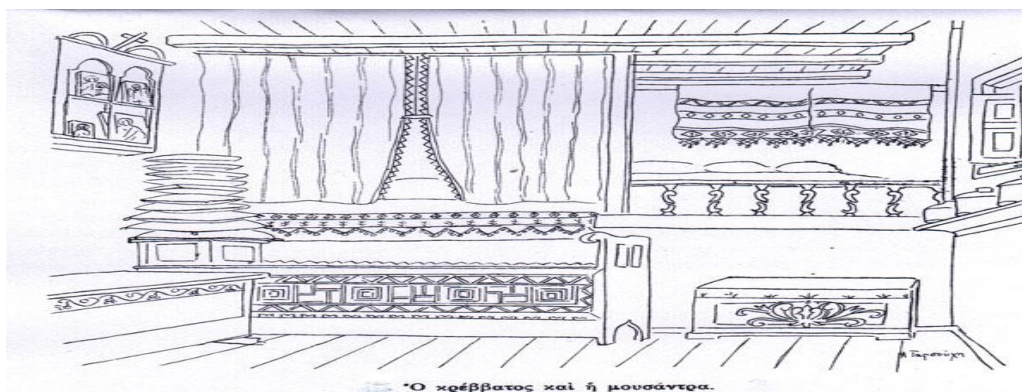
Πηγή : <http://www.kosisland.org/xatzhvasileiou/presentations/koan%20house.htm>

Τα παραδοσιακά παλιά κώτικα σπίτια ακολουθούσαν τον καθαυτό λαϊκό νησιώτικο ρυθμό, ήταν μονώροφα τα περισσότερα, σε αντίθεση με τα αρχοντικά που είχαν δυο και καμιά φορά τρεις ορόφους. Τα εξοχικά σπίτια της πόλης, έστω και ισόγεια, τα λέγανε «πύργους», όπως και τα διώροφα των χωριών.

Η πέτρα και η λάσπη από σκέτο χώμα ή ο ασβέστης ήταν τα υλικά με τα οποία έχτιζαν οι κάτοικοι των χωριών τα σπίτια τους. Μερικές φορές έχτιζαν μόνο τα θεμέλια και τις γωνιές με ασβέστη και τους υπόλοιπους τοίχους με χώμα. Οι πόρτες και τα παράθυρα πλαισιώνονταν με τα «μαντέματα», δηλ. με πελεκημένες ψηλές πέτρες, όσο το ύψος και το φάρδος τους, ενώ οι στέγες ήταν με ξύλινα δοκάρια και πάνω από αυτά καλάμια. Πάνω από τα καλάμια άπλωναν φύκια, μετά «πορσελλάνα», δηλ. θηραϊκή γη και πάνω απ' όλα «πατελλιά» (λιγδερό ηφαιστειακής προέλευσης χώμα σκούρου, γκριζού χρώματος). Αυτό το άλλαζαν και το ενίσχυαν πριν αρχίσουν οι βροχές, κάθε χρόνο. Τα δάπεδα ήταν σανιδένια, τα φτωχά όμως σπίτια είχαν δάπεδα με πατημένο ασπρόχωμα. Τα ξύλινα κουφώματα ήταν λιγοστά, δουλεμένα ανάλογα με την οικονομική κατάσταση του ιδιοκτήτη.

Το κώτικο σπίτι είχε συνήθως σχήμα ορθογώνιο παραλληλόγραμμο και ήταν πλατυμέτωπο, βλέποντας κυρίως προς τα ΝΑ. Στη στέγη του ξεχώριζε ο «φανόχτης» (καπνοδόχος). Οι δυο μικρές πλευρές του λέγονταν «κοντότοιχοι» και οι δυο μεγάλες «μακρότοιχοι».

Στον ένα στενότοιχο του κώτικου παραδοσιακού σπιτιού βρισκόταν υπερυψωμένος 1,2 μ. περίπου από το έδαφος ο «κράατος» ή «κρίατος» ή «κρέβατος», δηλ. το αμετακίνητο χτιστό κρεβάτι του ανδρόγυνου, κούφιο από κάτω.

Η Εσωτερική Διαρρύθμιση του Σπιτιού

Πηγή : <http://www.kosisland.org/xatzhvasileiou/presentations/koan%20house.htm>

Στον τοίχο πιο πέρα παράστεκαν το «εικονοστάσι» με την κρεμαστή καντήλα, το «τυπάρι», δηλ. η ξύλινη σφραγίδα με το σχήμα του σταυρού, τα γράμματα Ι.Χ.ΝΙΚΑ και άλλα διακοσμητικά, που μ' αυτό τύπωναν τους άρτους και μ' ένα άλλο μικρό τα πρόσφορα, οι σταυροί των Βαΐων, τα άνθη του Επιταφίου, το μπουκαλάκι του αγιασμού και η στεφανοθήκη με τα στέφανα του ανδρόγυνου. Στη μεριά που υπήρχε το εικονοστάσι διακρινόταν και το «βαρταλαμίδι», μικρό ντουλαπάκι, όπου έκρυβαν οικογενειακά έγγραφα, χρήματα και μικροαντικείμενα. Στο επίπεδο πάτωμα του κράαττου βρισκόταν χωρισμένη από διάμεσο σανίδωμα η «μουσάντρα», δηλ. το διαμέρισμα των παιδιών, όπου ανέβαιναν με μια απλή σκάλα.

Ένας άλλος χώρος του κώτικου σπιτιού ήταν και το «μαεργειό», όπου υπήρχε η πεζούλα και η παραστιά. Εκεί πάνω μαγείρευαν κι έτρωγαν, καθισμένοι, στα πολύ παλιά χρόνια, σταυροπόδι γύρω στο χαμηλό «σινί» (ξύλινο σοφρά). Πάνω από την παραστιά βρισκόταν η πιατοθήκη ξύλινη τετράγωνη με δυο-τρεις ρίγλες, όπου ακουμπούσαν τα πιάτα. Στη μέση της στέγης του σπιτιού, και μάλιστα του χωριάτικου, κρεμόταν ο «πέντυλος» ή το «πέντουλο» (πλεχτό, σαν ανάποδος κώνος, πανέρι όπου έβαζαν το ψωμί και το κρεμούσαν ν' αερίζεται από την αραιή του πλέξη καθώς και για να μην το φτάνουν τα μερμήγκια). Συνέχεια του μαεργειού ήταν ο «φούρνος» και σε μια γωνιά της αυλής ή πίσω από το σπίτι βρισκόταν ο «αγουμάς», δηλ. ο ορνιθόνας.

Ο «ταβλάδος».

Η Εσωτερική Διαρρύθμιση του Σπιτιού

Πηγή : <http://www.kosisland.org/xatzhvasileiou/presentations/koan%20house.htm>

1.2 Η Αρχιτεκτονική της Ιταλοκρατίας

Οι Ιταλοί, εγκαταστάθηκαν στην Δωδεκάνησο κατά τον Ιταλοτουρκικό πόλεμο του 1911-1912 για την κατάληψη της Κυρηναϊκής, διαψεύδοντας τις προσδοκίες των Δωδεκανησίων που τους υποδέχτηκαν πανηγυρικά ως ελευθερωτές. Οι πολιτικές εξελίξεις στην Ιταλία και η επιβολή του φασισμού είχαν τις επιπτώσεις τους στην κτήση των Ιταλικών Νησιών του Αιγαίου.

Τα γεγονότα και οι παράγοντες που επέδρασαν στην πορεία της πολεοδομικής και αρχιτεκτονικής “πράξης” στην Κω ήταν :

1. Ο χαρακτήρας του πολιτικού καθεστώτος των κατακτητών και στην περίπτωση μας ο ιταλικός φασισμός που άσκησε συγκεκριμένη ιδεολογική επιρροή στην μορφή των κατασκευών και στη δομή του χώρου .
2. Το υψηλό πολιτιστικό και μορφωτικό επίπεδο αρκετών ανθρώπων που διαχειρίστηκαν την εξουσία.
3. Η τραγική συγκυρία του τελευταίου μεγάλου σεισμού του 1933, η οποία δημιούργησε τις προϋποθέσεις αναδιανομής της γης στην πόλη και διαχείρισης της επιφάνειάς της σύμφωνα με το νέο τότε ρυθμιστικό σχέδιο (1934).
4. Ο μεγαλοϊδεατισμός των Ιταλών φασιστών αξιωματούχων που θέλησαν να ξαναζωντανέψουν την παλιά δόξα της πατρίδας τους .
5. Οι επιρροές που δέχονταν οι Ιταλοί αρχιτέκτονες από ρεύματα και τάσεις του ευρύτερου ευρωπαϊκού χώρου σε θέματα πολεοδομικά αρχιτεκτονικά και αρχαιολογικά.

1.2.1 Διαχωρισμός Περιόδων (1912-1933, 1933- 1943)

Πριν και Μετά το Σεισμό του '33

Κρίθηκε σκόπιμο να διαχωρίσουμε το χρόνο σε δύο περιόδους με αιχμή τον καταστρεπτικό σεισμό του '33.

Η πρώτη περίοδος ξεκινά με την κατάληψη της Δωδεκανήσου και σταματά το 1933 όταν έγινε ο καταστρεπτικός σεισμός. Χρονικά είναι η μεγαλύτερη και διακρίνεται σε δύο χαρακτηριστικές υποπεριόδους:

A) 1912-1922, η προ-φασιστική δεκαετία κατά την οποία τίθεται σε εφαρμογή ένα σχέδιο αρχαιολογικής διερεύνησης της Κω.

Παράλληλα ξεκινά και υλοποιείται ένα πρόγραμμα κατασκευής έργων βασικής υποδομής που θα διευκολύνει την παραμονή των Ιταλών στην Κω.

B) 1922-1933, η προσεισμική φασιστική δεκαετία που διακρίνεται από την προετοιμασία του καθεστώτος για άσκηση της εποικιστικής πολιτικής της φασιστικής Ιταλίας , που εκδηλώθηκε στην Κω, και στην εφαρμογή ενός συστηματικού κτιριοδομικού προγράμματος κατασκευής δημοσίων κτηρίων.

Η δεύτερη περίοδος (1933-1943) κατάκτησης , οριοθετείται από το μεγάλο σεισμό του 1933 και την κατάρρευση της φασιστικής Ιταλίας το 1943. Η πρώτη τετραετία είναι περίοδος της πολεοδομικής ανασυγκρότησης στη δομή τις πόλης ενώ τα επόμενα χρόνια αποτελούν μια περίοδο κρίσης.

Το 1936 αρχίζει ο Ιταλό-Αβησσυνιακός πόλεμος. Η οικονομική και κοινωνική κρίση της φασιστικής μητρόπολης αγγίζει και τις αποικίες της. Τα μέτρα πίεσης που ασκούνται στους κατοίκους της Κω από τον κυβερνήτη De- Vecchi γίνονται όλο και σκληρότερα. Η προσάρτηση της Αλβανίας είναι μια μικρή αναλαμπή μόνο για το φασιστικό κράτος της Ιταλίας. Σε ένα χρόνο ξεσπά ο Β' παγκόσμιος πόλεμος. Η πολεμική αντιπαράθεση του Μουσολίνι μαζί με τους Γερμανούς ναζιστές , στο μέτωπο εναντίων όλων, φέρνει την κατάρρευση και συντριβή της Ιταλίας στο τέλος του πολέμου.

Συνοπτικά για όλη την περίοδο της Ιταλικής κτήσης της Δωδεκανήσου, διερευνώντας παράλληλα και τα δρώμενα στις Ιταλικές αποικίες της Β. Αφρικής, μπορούμε να διακρίνουμε πολλά κοινά στοιχεία πολιτικής πρακτικής και εφαρμογών.

Α. Η αποικιοκρατική Ιταλική πολιτική του τέλους του 19^{ου} και του 1^{ου} μισού του 20^{ου} αιώνα, κατευθύνθηκε σε τόπους της ευρύτερης Μεσογειακής λεκάνης, όπου, εκτός των πολιτικών και νεοϊμπεριαλιστικών επιδιώξεων, επιχειρήθηκε η δημιουργία συνθηκών οικονομικής εκμετάλλευσης, αξιοποιώντας την φτηνή ντόπια αγορά εργασίας, με την υποστήριξη κυβερνητικών παραγόντων και του βιομηχανικού/ επενδυτικού κεφαλαίου της μητρόπολης. Κύριοι τομείς οικονομικής δραστηριότητας υπήρξαν :

1. η αγροτική εκμετάλλευση
2. το εισαγωγικό και εξαγωγικό εμπόριο
3. τα δημόσια έργα και γενικά οι κατασκευές
4. η τουριστική ανάπτυξη των αποικιών

Β. Η αποικιοκρατική ιταλική πολιτική φαίνεται ότι δεν ήταν καθόλου τυχαία, αντίθετα, ήταν ένα πολιτικό πλάνο άριστα σχεδιασμένο και μεθοδευμένο στην τελευταία του λεπτομέρεια, που εφαρμόστηκε με εντυπωσιακή ευλάβεια και ταχύτητα.

Γ. Η ιεράρχηση των επεμβάσεων στις περισσότερες αποικίες ακολούθησε μεθοδικά το σχήμα :

1. κατασκευή έργων βασικής υποδομής (οδικό δίκτυο, ύδρευση/ αποχέτευση, στρατιωτικά έργα και άλλα πολλά)
2. προτεραιότητα κατασκευής δημόσιων κτηρίων για τη στέγαση της διοίκησης
3. πολεοδομικός σχεδιασμός και ανάπτυξη κατασκευαστικών προγραμμάτων.

Δ. Μετά το 1922 και την άνοδο του Μουσσολίνι στην εξουσία, ασκήθηκε, στο σύνολο των αποικιών, πολιτική δημογραφικού εποικισμού, με κύριο τομέα δράσης την οργάνωση πρότυπων αγροτικών καλλιεργειών.

Ε. Τυπικό χαρακτηριστικό της πολεοδομικής αποικιοκρατικής εμπειρίας υπήρξε ο ριζικός διαχωρισμός "ιθαγενούς" και Ευρωπαϊκής πόλης στην Β. Αφρική και κέντρου αστικής ζώνης αφ' ενός και περιφέρειας λαϊκής ζώνης αφετέρου στην Κω.

Στ. Κοινό στοιχείο της πολεοδομικής πολιτικής στις αποικίες ήταν η διατήρηση του παλαιότερου κεντρικού πυρήνα των πόλεων και η ανάπτυξη, γύρω από αυτόν, μιας νέας πόλης, σχεδιασμένης με σύγχρονα πολεοδομικά πρότυπα.

Ζ. Τυπικά χαρακτηριστικά γνωρίσματα της αποικιοκρατικής αρχιτεκτονικής, είναι η "μνημειακότητα" και ο συμβολισμός στο σχεδιασμό των δημόσιων κυρίως κτιρίων και των κατασκευών κεντρικών οδικών αξόνων. Επίσης παρατηρείται μια τάση ιστορισμού, λαμπρότητας και μεγαλείου στον εκλεκτικισμό ανατολικής έμπνευσης που υιοθετήθηκε εκείνη την περίοδο στις κατασκευές. Αντίθετα σε ότι αφορά τις λαϊκές κατασκευές των ιθαγενών παρατηρήθηκε μια τάση προσαρμογής στην ντόπια αρχιτεκτονική παράδοση, με αποτέλεσμα να παραχθούν μορφές αρκετά ενδιαφέρουσες, τουλάχιστον στην Κω.

1.2.2 Μορφολογική Διάρθρωση Κτιρίων – Επιρροές – Συσχετίσεις

Ενδιαφέρουσας γενικά έμπνευσης μπορεί να χαρακτηριστεί το στυλ των ιταλικών κτηρίων της Κω, που προσπαθεί να συνταιριάζει τις αντιθέσεις των αρχιτεκτονικών ρευμάτων της Ευρώπης με εκείνες μιας αποικιοκρατικής αντίληψης αρχιτεκτονικής έκφρασης και σκέψης, όπως πολύ καλά φαίνεται κυρίως, στις Ιταλικές αποικίες της Β. Αφρικής.

Μια γενική παρατήρηση που θα μπορούσε να κάνει κανείς σχετικά με τις μορφές της αποικιοκρατίας σε επίπεδο μελέτης και έρευνας είναι το γεγονός της εισβολής νέων μορφών στην Κω και τη Δωδεκάνησο – αρχιτεκτονικών (κτίρια) και πολεοδομικών δομή της πόλης – ξένων προς τις συνήθειες του τόπου. Το γεγονός αυτό προξένησε ριζικές διαφοροποιήσεις στο γνώριμο και οικείο περιβάλλον.

Την περίοδο που ακολούθησε το σεισμό του '33 εμφανίζεται μια διαφορετική τάση : προσαρμογή δηλαδή, σε τοπικές μορφές σε ότι αφορά την κατασκευή των λαϊκών κατοικιών . Και σε αυτή την κατασκευαστική περίοδο όμως δεν αποφεύγεται η μνημειακότητα και εκλεκτικιστική διάθεση των αρχιτεκτόνων στη σύνθεση των αστικών κατοικιών των οδών Ιπποκράτους , Β. Παύλου και Πλατείας Καζούλη, παρά τις όποιες, μεμονωμένες μοντέρνες εξάρσεις, που επιχειρούνται στα μορφολογικά στοιχεία όψεων, ορισμένων κτιρίων.

Αξίζει να επισημανθεί ότι ο διαχωρισμός των μορφών που συντελέστηκε φαίνεται να σχετίζεται με μια συγκεκριμένη και καθοριστική ιδεολογική προσέγγιση φυλετικού χαρακτήρα : οι λαϊκές κατοικίες και οι κατοικίες των βιοτεχνών μετασεισμικά , πλησιάζουν περισσότερο στις ντόπιες μορφές, σε αντίθεση με τις αστικές και τις μεγαλοαστικές, που εμπεριέχουν στην όψη τους πολυσύνθετες και πολύπλοκες αναφορές.

Τα μετασεισμικά δημόσια κτίρια, με αντιπροσωπευτικά δείγματα το σπίτι του Φασισμού , το Μουσείο και τη σημερινή Αγροτική Τράπεζα, παρουσιάζουν ένα ιδιαίτερο αρχαιολογικό ενδιαφέρον από μορφολογική άποψη, με την έννοια ότι, σε αυτά διακρίνουμε ένα πιο τολμηρό "αρχιτεκτονικό λόγο", συνεπή προς τις τάσεις της εποχής, που εκφράζεται με χρήση ορθολογιστικών προτύπων. Τάσεις , κατοπινές της μνημειακότητας και του νεοκλασικισμού του 19^{ου} αιώνα και πλησιέστερες στο μοντέρνο κίνημα, που τότε εδραιωνόταν στην Ευρώπη.

Συνοψίζοντας για την Ιταλική αποικιοκρατική αρχιτεκτονική έκφραση μπορούμε να πούμε ότι την περίοδο εκείνη συμβιβάστηκε λόγω των πολιτικών παρεμβάσεων που δέχτηκε. Συμβιβάστηκε και κλήθηκε να ισορροπήσει μεταξύ επιλογών:

A. του μοντέρνου κινήματος

B. του καθήκοντος εντυπωσιασμού και λαμπρότητας που απαιτούσε το καθεστώς και

Γ. μιας ευαισθησίας προς τις ντόπιες αρχιτεκτονικές μορφές.

1.3 Κτίρια επί Ιταλοκρατίας

1.3.1 Το Δημαρχείο της Κω

Βρίσκεται επί της οδού Ακτή Κουντουριώτη. Πρόκειται για ένα ξεχωριστό κτήριο το οποίο σχεδιάστηκε το 1927 από τον Αρχιτέκτονα Φλοριστάνο ντι Φάουστο, στενό συνεργάτη του κυβερνήτη Μάριο Λάγκο, και περατώθηκε το 1928. Σήμερα εξακολουθεί να στεγάζει τις Υπηρεσίες του Δήμου Κω.

1.3.2 Το Διοικητήριο της Κω

Πηγή : <http://odysseus.culture.gr>

Ένα από τα σημαντικότερα και χαρακτηριστικότερα κτήρια του κέντρου της πόλης είναι το Διοικητήριο. Κτίστηκε γύρω στα 1930, πιθανώς από τον αρχιτέκτονα Florestano di Fausto, τον δημιουργό και του Διοικητηρίου της Ρόδου.

Το κτήριο είναι τριώροφο, ενώ με μεικτό φέροντα οργανισμό, μεγάλη ωφέλιμη επιφάνεια, δυνατή κάτοψη και τομή και ποικιλία όγκων δεσπόζει με την επιβλητική παρουσία του στην περιοχή. Χαρακτηριστική είναι η κατά τελετουργικό τρόπο

αντιμετώπιση της ωραίας εισόδου. Πρόκειται για το πιο αντιπροσωπευτικό δείγμα Ιταλικού εκλεκτικισμού, προερχόμενου από την αρχιτεκτονική της Βόρειας Ιταλίας: Οξυγώνιες εξάρσεις του στηθαίου του δώματος, αψίδες, πύργοι, διακοσμητικές λίθινες λεπτομέρειες κ.α. Επίσης, έντονη είναι η επιρροή από την αραβική τέχνη με μεσογειακές λεπτομέρειες, διακοσμημένους θόλους και τόξα και κυματιστούς τοίχους.

1.3.3 Καθολικός Ναός Agnus Dei

Ο Καθολικός ναός Agnus Dei βρίσκεται στην πόλη της Κω. Είναι κτίσμα της Ιταλοκρατίας, το οποίο σήμερα εξυπηρετεί τις λατρευτικές ανάγκες των Καθολικών της Κω. Ο καθολικός ναός Agnus Dei (Αμνός του Θεού) σχεδιάστηκε το 1927 είτε από τον αρχιτέκτονα Φλοριστάνο ντι Φάουστο, στενό συνεργάτη του κυβερνήτη Μάριο Λάγκο, είτε από τον Ροντόλφο Πετράκκο, ο οποίος εκπόνησε και το νέο σχέδιο της πόλεως της Κω. Ο ναός περατώθηκε το 1929. Δίπλα από το ναό είναι το κοιμητήριο της Κω, στο οποίο είναι θαμμένοι και Ιταλοί στρατιώτες.

Μια εντυπωσιακή ψηλή πύλη, που είναι διακοσμημένη με σταυρούς και τελετουργικά σύμβολα από χρυσό και ορείχαλκο, μας εισάγει στο προαύλιο του ναού και ακολουθούμε ένα δρόμο που περιστοιχίζεται από ψηλόκορμα κυπαρίσσια στις δύο πλευρές του, οδηγώντας προς την πύλη εισόδου στο ναό.

Η μικρή εκκλησία έχει κυλινδρικό σχήμα ενώ οι τοίχοι στο εσωτερικό της φέρουν λευκό επίχρισμα. Έχει δύο στενά προεξέχοντα μέρη στο εξωτερικό - η είσοδος με μια αψίδα στην πρόσοψη και η κόγχη με το ιερό στο πίσω μέρος - από ρουστίκ πέτρα. Πλατιά παράθυρα φωτίζουν το εσωτερικό, ενώ ένας μνημειακών διαστάσεων σταυρός ξεχωρίζει πάνω από το ιερό. Εξαιρετικής τέχνης είναι οι εικόνες που κοσμούν το μικρό ναό, ιδιαίτερα η παράσταση των τεσσάρων ευαγγελιστών. Το κύριο χαρακτηριστικό αυτής της εκκλησίας είναι η αξονική προοπτική της, που υπογραμμίζει την κάθετη ανύψωση, τυπική για τον 20ο αιώνα, της εισόδου, στην οποία τα κυπαρίσσια δίνουν μια ιδιαίτερη εικόνα.

1.3.4 Γενικό Νοσοκομείο Κω

Μετά το 1912 και την υποδούλωση της νήσου στους Ιταλούς κατακτητές, οικοδομείται η πρώτη κλινική από μια οικογένεια ιταλών Φραγκολεβαντίνων ιατρών όπου δεχόντουσαν τις προνομιούχες τάξεις των Ιταλών αποίκων .

Το 1926 οι Ιταλοί αποφάσισαν την ανέγερση Νοσοκομείου και ως τόπος επιλέχθηκε ο σημερινός που καλύπτει έκταση περίπου 4.000 τ.μ. Το κριτήριο επιλογής του συγκεκριμένου χώρου ήταν ότι βρισκόταν στο κέντρο της προσεισμικής πυκνοκατοικημένης πόλης της Κω. Η πρόσοψη και οι παραπλεύρωσ χώροι του νοσοκομείου ήταν Τούρκικο νεκροταφείο μη συντηρήσιμο και όταν χρειάστηκε να κτισθεί το νοσοκομείο η ιταλική διοίκηση δια διπλωματικής οδού επέτυχε την εκταφή και μεταφορά των οστών στο σημερινό τούρκικο νεκροταφείο. Ο δρόμος μπροστά από το νοσοκομείο ήταν πολυσύχναστος εφόσον οι Κώοι έμποροι περνούσαν από εκεί για να καταλήξουν στο χώρο όπου εμπορεύονταν τα προϊόντα τους. Η ανέγερση του νοσοκομείου προχωρούσε σταδιακά και κοντά στο 1930 ολοκληρώθηκε και άρχισε να λειτουργεί.

Το έκτισαν Κώοι τεχνίτες υπό την επίβλεψη των Ιταλών εργολάβων. Δίπλα στο νοσοκομείο, στο σημερινό Ιπποκράτειο Λύκειο, στεγαζόταν Οίκος Αδελφών (Καλογραιών - Suore) οι οποίες ήταν διπλωματούχες νοσοκόμες μοναχές και προσέφεραν εθελοντικά τις υπηρεσίες τους στους ασθενείς.

1.3.5 Ξενοδοχείο “Gelsomino”

Πηγή : <http://www.kosinfo.gr/el/news?start=4>

Ξενοδοχείο “το Γιασεμί” σημερινό κτήριο Ακταίον σχεδιάστηκε το 1927 από τον αρχιτέκτονα R. Petracco ως ξενώνας για τους Ιταλούς αξιωματούχους. Χτίστηκε με πρωτοβουλία της κυβέρνησης και της κοινότητας σε μια περιοχή που βρίσκεται ανάμεσα στη θάλασσα και τους νέους κήπους που περιβάλλουν την καθολική εκκλησία και τα σχολεία. Σε μια ορθογώνια κάτοψη υψώνεται ένας γραμμικός όγκος, με κάθετη ανάπτυξη των τριών ορόφων, που βρίσκεται σε μία βάση πολυχρωματικής τεχνητής πέτρας. Η κύρια είσοδος που οδηγεί στο ισόγειο βρίσκεται επί της οδού Ακτή Μιαούλη και διαθέτει σκαλισμένο μαρμάρινο πλαίσιο. Η πίσω πλευρά του κτιρίου όπου έχει πρόσβαση στη θάλασσα αποτελείται από μια μεγάλη βεράντα η οποία προστατεύεται από πέργουλα που στηρίζεται πάνω σε κολώνες. Στον πρώτο και δεύτερο όροφο βρίσκονται τα δωμάτια τα οποία είναι διακοσμημένα με έπιπλα σχεδιασμένα από τον αρχιτέκτονα R. Petracco. Σήμερα στο κτήριο στεγάζεται το γραφείο ενημέρωσης και πληροφόρησης τουριστών του Δήμου Κω.

1.3.6 Το Άσυλο

Εγκαινιάσθηκε το 1934 υπό την ιδιοκτησία του κράτους. Βρίσκεται στην παραλία Μανδρακίου και ειδικότερα στην περιοχή κοντά στο μουσουλμανικό κοιμητήριο.

Το Άσυλο (Συλλογή Κων/νου Κογιόπουλου)

Είναι κατασκευασμένο με αντισεισμικά τοιχία και έχει κυλινδρική είσοδο. Από αυτόν τον κυλινδρικό όγκο αναπτύσσονται δυο παραλληλόγραμμες κατασκευές . Έχει συνολικά 15 αίθουσες που έχουν πρόσοψη στην εσωτερική αυλή η οποία περιλαμβάνει ένα σκεπαστό διάδρομο με κολόνες. Το εσωτερικό ξεκινά με ένα γωνιακό σχήμα, συνηθισμένο στις αρχιτεκτονικές της εποχής και στην συνέχεια σχηματίζεται ένα κυλινδρικό σχήμα στο οποίο εφάπτονται τα τετραγωνισμένα κτίσματα και παρουσιάζει έτσι ένα σχήμα τύπου βεντάλιας. Τα επιχρίσματα είναι λεία και ανοιχτόχρωμα και καθώς πηγαίνουν στο εσωτερικό πέρνουν ένα πιο έντονο χρώμα όπου πάνω τους υπήρχαν ζωγραφιές με παιδικά θέματα.

Σήμερα το κτήριο χρησιμοποιείται ως Δημοτικό Σχολείο.

1.3.7 Γυμναστήριο Balilla

Πρόκειται για κατασκευή ενός ορόφου που ολοκληρώθηκε το 1836 σύμφωνα με τα σχέδια του Bernabiti. Το ακίνητο βρίσκεται στην είσοδο της οδού Λιτόριο προς την ιταλική αγορά. Είναι κατασκευασμένο από οπλισμένο σκυρόδεμα σε μια παραλληλόγραμμη έκθεση. Στην είσοδο υπάρχει μια μικρή σκάλα και καλύπτετε από μια αυλή με καμάρες. Το εσωτερικό διαιρείται σε 8 τμήματα, ενώ ολόκληρο το μισό καλύπτει ο χώρος του γυμναστήριου. Η κατασκευή έχει στοιχεία τόσο εθνικιστικά όσο και μεσογειακά και θυμίζει εκείνες των θαλάσσιων αποικιών της Ιταλίας. Η πρόσοψη είναι συμμετρική χωρίς πολλά ανοίγματα και με καμάρες. Σήμερα στεγάζεται το κτήριο της Αγροτικής Τράπεζας του νησιού.

Γυμναστήριο Balilla (Συλλογή Κων/νου Κογιόπουλου)

1.3.8 Το Μέγαρο του Φασισμού

Το κτήριο ολοκληρώθηκε τον Απρίλιο του 1935, στα πλαίσια της κυβερνητικής απόφασης του 1933. Η λειτουργία του εγκαινιάστηκε από τον De Vecchi στις 24-10-1936. Είναι κατασκευασμένο με μπετόν αρμέ ενώ την όψη κοσμεί ένας μεγάλος πύργος από πέτρα. Διαθέτει ένα μπαλκόνι που προορίζονταν για τις ομιλίες. Η είσοδος που βλέπει στην πλατεία είναι ισόγεια και περικλείεται από μια ταράτσα ακάλυπτη, που καλύπτετε από την κατασκευή του επάνω ορόφου. Η βόρεια πλευρά περιλαμβάνει μία ταράτσα ενώ η όλη κατασκευή στόχευε στο να δώσει ένα στυλ μοντέρνο , σε αρμονία με τα χαρακτηριστικά του πολιτεύματος.

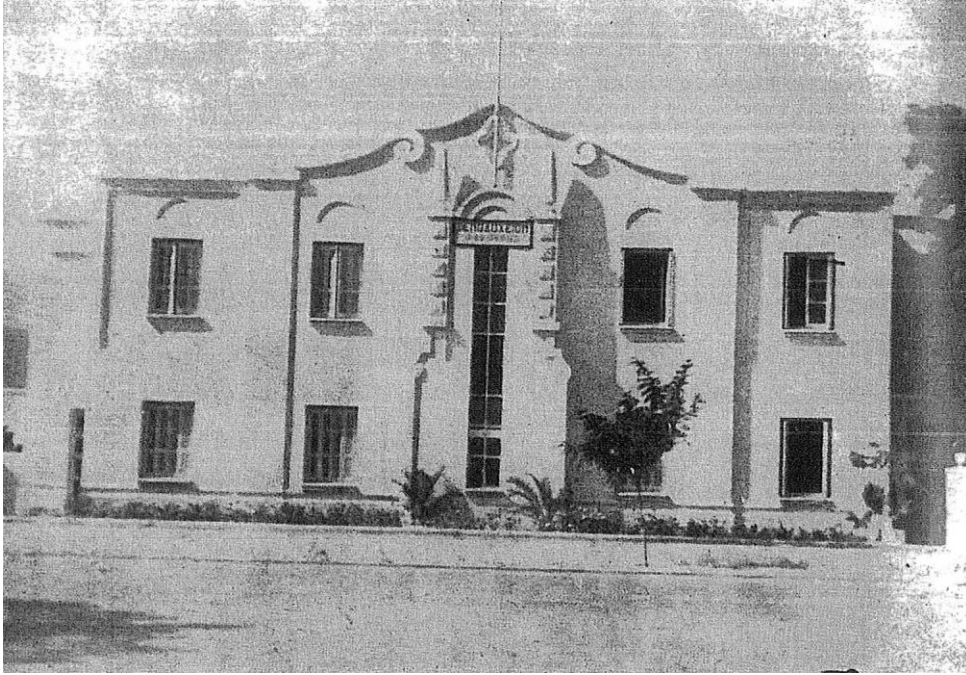
Το εσωτερικό περιλαμβάνει κουζίνα, υπόγεια αποθήκη, κινηματογράφο, θέατρο καφέ και εστιατόριο στο ισόγειο, σκάλα και γραφείο στο πρώτο όροφο και κατοικίες στους δυο παραπάνω ορόφους. Αρχικά οι πλάγιες πόρτες οδηγούσαν στην αίθουσα του κινηματογράφου και επιτρέπανε την άμεση πρόσβαση στο καφέ, τώρα όμως έχουν κτιστεί. Σήμερα λειτουργεί ως κινηματογράφος.

Συγκρότημα Ορφείας

1.3.9 Θρησκευτικό Δικαστήριο

Βρίσκετε στο δρόμο προς το νοσοκομείο. Έχει τραπεζοειδές σχήμα δυο ορόφων και οι προσόψεις καταλήγουν σε τριγωνικό σχήμα. Είναι οθωμανικό κτίσμα που ανακαινίσθηκε το 1825 και χρησιμοποιούνταν ως θρησκευτικό δικαστήριο. Παρ' όλες τις ανακαινίσεις διατηρήθηκαν τα μουσουλμανικά χαρακτηριστικά.

Θρησκευτικό Δικαστήριο
Πηγή : Συλλογή Κων/νου Κογιόπουλου

1.3.10 Το Σπίτι των Εργένηδων Υπαλλήλων

Είναι μια δώροφη οικοδομή που βρίσκεται στην παραλία του Μανδρακίου και προοριζόταν για να κατοικήσουν τέσσερις άγαμοι υπάλληλοι. Φιλοξενούσε το γραφείο διοίκησης των αγροτικών χωριών και την γεωργική και δασική διοίκηση. Η κατασκευή έβλεπε στην θάλασσα και έχει ένα μπαλκόνι ιπποτικού στυλ . Το κεντρικό κτήριο χαρακτηρίζεται από αετώματα βενετσιάνικου στυλ. Η είσοδος στα διαμερίσματα του πρώτου ορόφου γινόταν από δυο πλάγιες σκάλες από τσιμέντο, που στηρίζονταν με γερά δοκάρια . Σήμερα χρησιμοποιείται από τον δήμο για να στεγάσει διάφορα γραφεία.

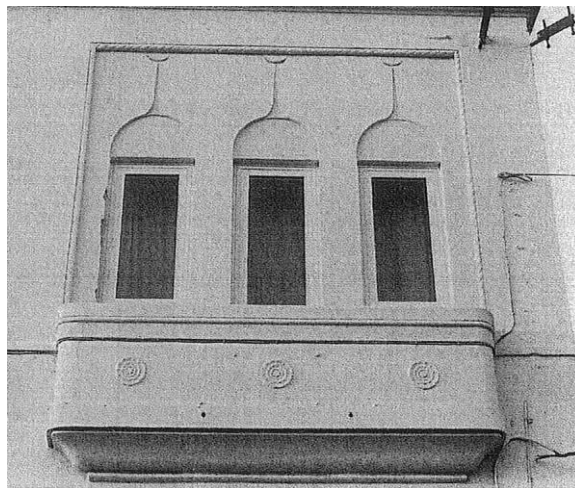

Πηγή :Συλλογή Κων/νου Κογιόπουλου

1.3.11 Κατοικίες Αξιοματικών

Ανάμεσα στο 1829-30 κατασκευάστηκαν στην παραλιακή περιοχή των δυο μύλων , δυο κτήρια για να στεγάσουν αξιοματικούς. Για τα κτήρια αυτά σημείο αναφοράς ήταν το σχέδιο που χρησιμοποιήθηκε για τα αντίστοιχα της Ρόδου. Και τα δυο είναι κατασκευασμένα από πέτρα και τσιμέντο και περιλαμβάνουν δυο ορόφους καθ' ύψος, καθώς και περιμετρικούς κήπους .

Τα τέσσερα διαμερίσματα , των όποιων η πρόσβαση γίνεται από μια κεντρική σκάλα είναι κατανεμημένα συμμετρικά σε δυο ορόφους, και το κάθε ένα από αυτά έχει τέσσερα δωμάτια , μια κουζίνα και ένα μπάνιο. Ένας διάδρομος υπάρχει ανάμεσα στα διαμερίσματα , στο κεντρικό μέρος που όποιου είναι διακοσμημένες δυο σφαίρες(μπάλες). Αργότερα το κτήριο χρησιμοποιήθηκε ως ξενοδοχείο.

Πηγή :Συλλογή Κων/νου Κογιόπουλου

1.3.12 Η Αγορά

Η αγορά της πόλης βρίσκεται στον ομώνυμο κεντρικό δρόμο της πόλης, έχει δε πολλαπλούς πάγκους και τέντες και καταστήματα κάθε είδους δείχνουν ανατολίτικα χαρακτηριστικά. Πρόκειται για ένα ισόγειο κτίριο επιχρισμένο από οπλισμένο σκυρόδεμα. Η τεχνοτροπία η οποία χρησιμοποιήθηκε δείχνει στοιχεία αρχιτεκτονικής προερχόμενα από το βυζάντιο. Το κτίριο εξακολουθεί να διαδραματίζει το ρόλο της δημοτικής αγοράς, διατηρώντας παράλληλα την αρχική μορφολογία.

Πηγή : http://en.wikipedia.org/wiki/File:Kos_market_Agora_1.jpg

ΠΗΓΕΣ

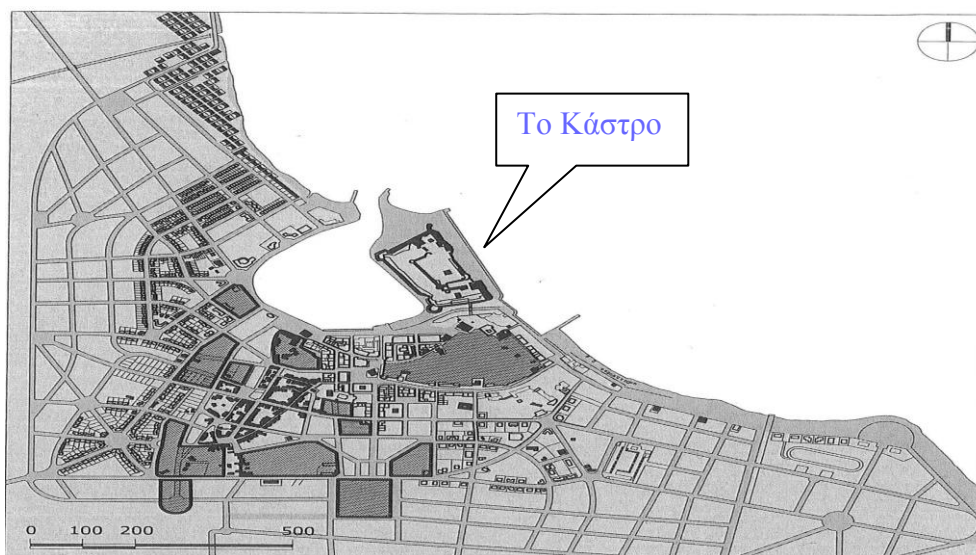
1. Πολεοδομία Κως
2. Τεχνικές Υπηρεσίες του Δήμου Κω
3. Αναγνωστίδου Έφη, Ιχνηλατώντας στις μορφές της πόλης – οι παρεμβάσεις στην περίοδο της Ιταλοκρατίας 1912-1943
4. Αναγνωστίδου Έφη, Μικρές Ιστορίες της πόλης Κω
5. Κολωνάς Βασίλης, Ιταλική Αρχιτεκτονική στα Δωδεκάνησα 1912- 1943
6. Simona Martinoli- Eliana Perotti , Architettura coloniale Italiana hel Dodecaneso
7. Χατζηβασιλείου Βασίλης, Ιστορία της Νήσου Κω
8. Πνευματικός Όμιλος Κώων, “Ο Φιλήτας ”
9. Κογιόπουλος Κων/νος , Η Κως χτες και σήμερα 1912-2006
10. Πολιτιστική Πύλη του Αρχιπελάγους
11. <http://odysseus.culture.gr>
12. <http://www.kosinfo.gr>

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5°

ΠΟΛΕΟΔΟΜΙΚΗ ΕΞΕΛΙΞΗ ΤΗΣ ΝΗΣΟΥ ΚΩ

Στο κεφάλαιο αυτό θα επιχειρήσουμε ένα σχηματικό τεμαχισμό του πολεοδομικού συγκροτήματος σε ιστορικές ενότητες προκειμένου να γίνει πιο κατανοητή η πολεοδομική εξέλιξη της νήσου. Καθεμία από αυτές τις ενότητες θυμίζει και μια περίοδο της ζωής της νήσου Κω.

1. Το Κάστρο της Νερατζιάς (Περίοδος Ιπποτοκρατίας)

Το Κάστρο της Νερατζιάς

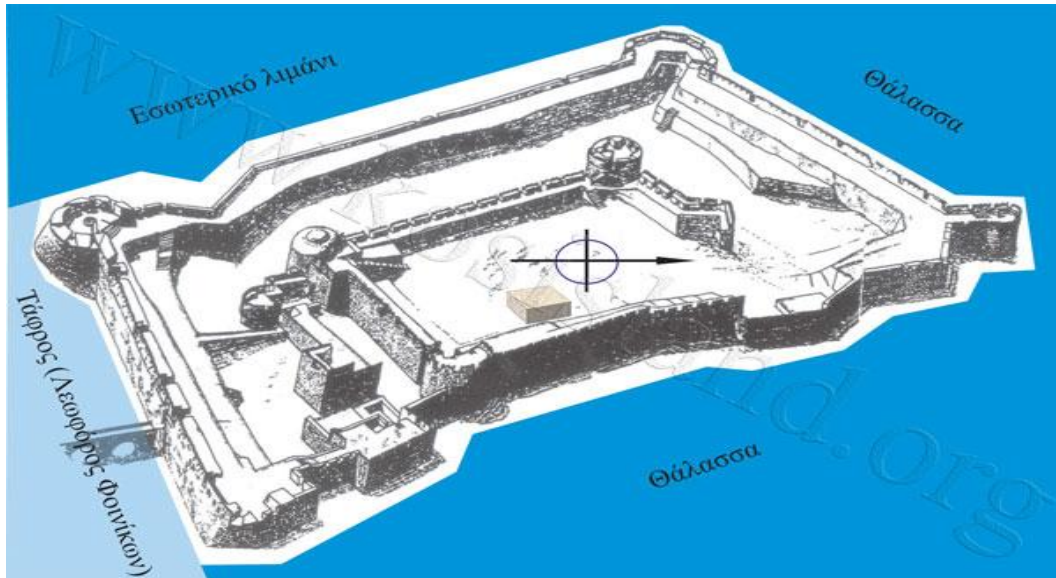
Πηγή : <http://www.kosisland.org/antiquities/archaeomacity.htm>

Το κάστρο της Νερατζιάς της Κω είναι το καλύτερα διατηρημένο ιπποτικό οχυρό του νησιού, χτισμένο πάνω σε μία νησίδα, που σήμερα είναι ενσωματωμένη στη στεριά. Η θέση του δείχνει ότι προοριζόταν κυρίως για την άμυνα του λιμανιού. Είναι άγνωστο αν στη θέση του προϋπήρχε άλλο βυζαντινό κάστρο ή αν είναι προγενέστερο ή σύγχρονο του περιμετρικού τείχους.

Η κατασκευή και επισκευή των οχυρωματικών έργων στη Νερατζιά κατά τη περίοδο της Ιπποτοκρατίας (1337-1522) μπορεί να διαχωριστεί σε δύο φάσεις, που οφείλονται στην μετάβαση από την χρήση των παραδοσιακών όπλων στη χρήση των όπλων με πυρίτιδα μετά τα μέσα του 15ου αιώνα.

Έτσι στην πρώτη οικοδομική φάση τοποθετείται ο ορθογώνιος εσωτερικός περίβολος με ευθύγραμμο τείχη και γωνιαίους κυκλικούς πύργους, ενώ μετά τα μέσα του 15ου αι. ενισχύεται η οχύρωση με τον εξωτερικό περίβολο. Για την κατασκευή του χρησιμοποιήθηκαν επιτάφιας στήλες, αρχιτεκτονικά μέλη δημοσίων και ιδιωτικών κτιρίων, ελληνιστικές και ρωμαϊκές επιγραφές και κάθε είδους οικοδομικό υλικό αποσπασμένο από την αρχαία πόλη και το Ασκληπιείο. Από τον 14ο ως τον 16ο αιώνα, δηλαδή σε όλη τη διάρκεια της κατοχής τους, οι Ιππότες λιθολόγησαν συστηματικά το Ασκληπιείο και εξαφάνισαν ότι είχαν αφήσει στη θέση του οι σεισμοί.

Το κάστρο της Νερατζιάς παρουσιάζει δύο βασικές χρονολογικές φάσεις που ανήκουν στην περίοδο της Ιπποτοκρατίας και εκτεταμένες επισκευές και συμπληρωματικά έργα στην περίοδο της Τουρκοκρατίας. Στην παλαιότερη φάση ανήκει ο εσωτερικός περίβολος, που χρονολογείται σύμφωνα με τα εντοιχισμένα οικοδόμημα των Μεγάλων Μαγίστρων στο τρίτο τέταρτο του 15ου αιώνα. Διαχωρίζεται από τον εξωτερικό στη νότια, τη δυτική και βόρεια πλευρά με μια εσωτερική τάφρο. Η είσοδος προς τον εσωτερικό περίβολο ανοίγεται σε έναν τετράγωνο πύργο στη ΝΔ πλευρά του κάστρου και είναι κατασκευασμένη από μαρμάρινες παραστάδες και μαρμάρινο υπέρθυρο που φέρει το οικοδόμημα του Μεγάλου Μαγίστρου d' Aubusson, του Τάγματος και του διοικητή της Κω Carmadino με τη χρονολογία 1478. Ο διάδρομος της πύλης στεγάζεται από δέκα μονολιθικούς κίονες από γρανίτη, που προέρχονται από την παλαιοχριστιανική βασιλική του Λυμένου. Από τους τέσσερις γωνιαίους πύργους του εσωτερικού περιβόλου διασώζονται οι τρεις. Ο εξωτερικός περίβολος αποτελεί εξαιρετικό δείγμα της εμπειρίας που είχαν αποκτήσει οι Ιωαννίτες στην εκτέλεση των οχυρωματικών έργων μετά την πολιορκία της Ρόδου από τους Τούρκους το 1480. Επικοινωνεί με τον εσωτερικό περίβολο με μια κεκλιμένη τοξωτή γέφυρα. Στην ίδια περίοδο διαμορφώθηκε και η εξωτερική τάφρος της νότιας πλευράς. Επικοινωνούσε με την τειχισμένη μεσαιωνική πόλη, την Χώρα, με κινητή γέφυρα και είχε αρχικό πλάτος 33μ. Κατά την περίοδο της Ιταλοκρατίας διαμορφώθηκε σε μια πλατιά λεωφόρο, την σημερινή οδό των Φοινίκων. Η δυτική πλευρά του έβλεπε στο αρχαίο λιμάνι, το βόρειο και το ανατολικό τείχος βρέχονταν από τη θάλασσα και το νότιο τείχος κατέληγε στον πορθμό, που σαν τάφρος χώριζε το νησάκι από τη στεριά. Σήμερα σώζονται ακέραιες η νότια και η δυτική πλευρά, εν μέρει η βόρεια και καθόλου η ανατολική.

Χατζηβασιλείου Βασίλης, Τα Κάστρα της Νήσου Κω, Αθήνα 2008

Μέχρι τη δεκαετία του 1970 γύρω από το κάστρο υπήρχε μια στενή λωρίδα εδάφους, όπως φαίνεται και στην διπλανή γκραβούρα. Το 19ο αιώνα το Κάστρο της Νερατζιάς χρησιμοποιήθηκε σαν στρατώνας της τουρκικής φρουράς και κατοικία του Τούρκου

διοικητή. Στις 17 Μαρτίου 1816 εξερράγη από ατύχημα μια πυριτιδαποθήκη και κατέστρεψε μεγάλο μέρος του κάστρου. Στη διάρκεια της Ιταλικής κατοχής η Ιταλική Αρχαιολογική Υπηρεσία κατεδάφισε τις τουρκικές προσθήκες κι έκανε εκτεταμένες εργασίες αποκατάστασης του κάστρου στην ιπποτική του μορφή, όπως το βλέπουμε σήμερα.

Κως Κάστρο των Ιπποτών Φωτογραφίες
Πηγή : <http://www.kwsinfo.gr/kwsfotografies/kwslkastroneratzias1fotografies/index.html>

2. Η Αρχαία Πόλη της Κω

Η Αρχαία πόλη της Κω, σύμφωνα με τους αρχαίους συγγραφείς, ήταν πανέμορφη και εξελίχθηκε σε ισχυρό κέντρο. Η πόλη αυτή βρισκόταν στη θέση της σημερινής πόλης της Κω. Λέγεται ότι στην υπόδειξη της θέσης της συνέβαλαν οι ιερείς του Ασκληπιείου και ο προσανατολισμός της προς τα βόρεια έγινε ίσως με υπόδειξη του Ιπποκράτη.

Από τα ανασκαφικά ευρήματα προκύπτει ότι η αρχαία πόλη της Κω είχε χτιστεί κατά το ιπποδάμειο σύστημα, δηλαδή με δρόμους προσανατολισμένους στην κατεύθυνση Βορρά-Νότου και κάθετους προς αυτούς, στην κατεύθυνση Ανατολής-Δύσης. Ο κανόνας αυτός παραβιάστηκε στη ΒΔ περιοχή της πόλης λόγω της ύπαρξης λόφου, που αρχικά φιλοξένησε την ακρόπολη.

Άνετοι δρόμοι, από όπου περνούσαν εγκαταστάσεις ύδρευσης και αποχέτευσης, χώριζαν την πόλη σε μεγάλα οικοδομικά τετράγωνα.

Υπήρχε περιφερειακός δρόμος που οδηγούσε προς το εσωτερικό της πόλης. Τα σπίτια ακολουθούσαν έναν ομοιογενή τρόπο οικοδόμησης. Αρκετοί Κώοι συγκατοικούσαν σε χωριστά διαμερίσματα, είδος πολυκατοικίας, <<συνοικία>> όπως την ονομάζει ο Ηρώνδας.

Τα υλικά οικοδόμησης ήταν ο ασβεστόλιθος, ο πωρόλιθος, το μάρμαρο και η σιδερόπετρα.

Οι ανασκαφές έδειξαν ακόμη, ότι η αρχαία Κως διέθετε όλα τα χαρακτηριστικά δημόσια οικοδομήματα μιας ευημερούσας ελληνικής πόλης: ισχυρά περιμετρικά τείχη, οχυρωμένο λιμένα, αγορά, ιερά (λιμένος, βωμός Διονύσου), θέατρο, θέρμες (λιμένος, βόρειες, δυτικές και κεντρικές) και Γυμνάσια (δυτικό, κεντρικό, βόρειο), που καταλαμβάνουν το μεγαλύτερο μέρος της οχυρωμένης πόλης. Άλλη ένδειξη ευημερίας είναι η πληθώρα ψηφιδωτών δαπέδων, η συνολική έκταση των οποίων εκτιμάται ότι υπερβαίνει τα 4.000τ.μ. Επί Ιταλοκρατίας μερικά από αυτά αποκολλήθηκαν και μεταφέρθηκαν στο Παλάτι του Μεγάλου Μαγίστρου στη Ρόδο.

Οι ανασκαφές έχουν φέρει στο φως την όψη της πόλης κατά την ελληνιστική και ρωμαϊκή εποχή, ενώ από την εποχή του συνοικισμού της πόλης της Κω σώζονται λίγα μνημεία, λόγω της έντονης σεισμικής δραστηριότητας της περιοχής. Οι σημαντικότεροι σεισμοί, που έπληξαν την Κω είναι οι εξής :

- 413-412 π.Χ. ισοπεδώθηκε η Κως-Μεροπίδα
- 5 π.Χ. καταστράφηκε σημαντικό μέρος της Κω
- 142 μ.Χ. μεγάλες καταστροφές σε Κω, Καρία και Λυδία – καταστράφηκε το περιμετρικό τείχος της πόλης
- 469 μ.Χ. γκρεμίστηκε η στοά και τα ιερά του λιμένος, το δυτικό Γυμνάσιο, οι Δυτικές Θέρμες και το Ασκληπιείο – αφανίστηκε η ελληνορωμαϊκή όψη της Κω
- 554 μ.Χ. τσουνάμι σάρωσε την πόλη και την ακτή σε βάθος περίπου 2χμ – κατέρρευσε η αγορά – ερημώθηκε οριστικά το Ασκληπιείο
- 1492 ισοπεδώθηκαν πολλά κτίρια - μεγάλες ζημιές στα κάστρα - πολλά ανθρώπινα θύματα
- 1812 αρκετές καταστροφές
- 1926 (8 Φεβρουαρίου) 5,4R κατέρρευσαν τα περισσότερα σπίτια της Αντιμάχειας - δύο νεκροί
- 1933 (23 Απριλίου) 6,6R γκρεμίζονται σχεδόν όλα τα σπίτια της πόλης - 178 νεκροί

Τα τείχη της πόλης αυτής υπολογίζεται ότι είχαν συνολικό μήκος γύρω στα 3 με 4 χιλιόμετρα. Σε κάποια σημεία τα τείχη αυτά φαίνονται να έχουν πάχος γύρω στα πέντε μέτρα.

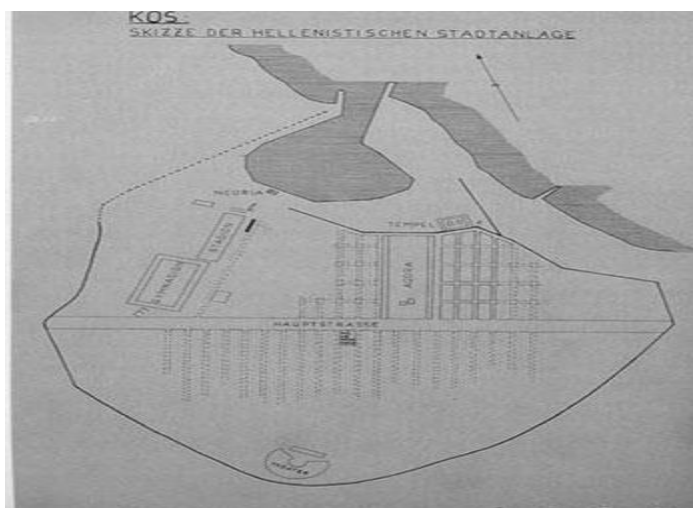
Το λιμάνι της πόλης είχε ξεχωριστό σύστημα άμυνας. Προστατευόταν από δύο μακρά τείχη σαν βραχίονες. Την είσοδο του λιμανιού έφραζε μια μικρή νησίδα. Έτσι προστατευμένο το λιμάνι της Κω, εξελίχθηκε σε ασφαλή και με επίκαιρη θέση σταθμό ανεφοδιασμού.

Μια τέτοια πόλη πολύ λογικά επρόκειτο να σημειώσει αλματώδη εξέλιξη μελλοντικά.

2.1 Το Τείχος της Αρχαίας Πόλης της Κω

Το τείχος της Αρχαίας πόλης της Κω είχε τη μορφή δακτυλίου με περίμετρο περίπου τεσσάρων χιλιομέτρων και περιελάμβανε τον οικιστικό τομέα καθώς και μια μεγάλη έκταση στα νότια της πόλης με περιβόλια και κήπους. Μέρος της βόρειας πλευράς του τείχους της πόλης είναι επισκέψιμο σήμερα στον αρχαιολογικό χώρο του Λιμένος και της Αγοράς. Σχηματίζει μια τεθλασμένη γραμμή, που ακολουθούσε σε κάποια απόσταση την καμπύλη της ακτής του λιμανιού, είναι κατασκευασμένο από μεγάλους ορθογώνιους λίθους. Στο τμήμα αυτό εντοπίστηκαν και δύο πύργοι, ένας ορθογώνιος και ένας ημικυκλικός.

Η κατασκευή του ανάγεται στον 4ο π.Χ. αι., στην περίοδο ίδρυσης της νέας πόλης, ενώ καταστράφηκε από σεισμό το 142 μ.Χ. και δεν επισκευάστηκε ξανά.

Το τείχος της Αρχαίας πόλης της Κω
Πηγή : <http://www.kosinfo.gr/el/kos-history/archaeological-sites-monuments>

Στη διπλανή φωτογραφία εικονίζεται στα αριστερά το καλύτερα διατηρημένο τμήμα του τείχους, στα δεξιά η τοιχοποιία των πλησιέστερων προς το τείχος κτιρίων και ανάμεσά τους ο περιμετρικός δρόμος. Στο βάθος διακρίνεται η κλίμακα ανόδου στο τείχος, όπου και τα θεμέλια τετράπλευρου πύργου. Κάθετα στον αρχαίο δρόμο βρίσκεται τμήμα του μεσαιωνικού τείχους της πόλης.

2.2 Η Αγορά της Κω

Η Αγορά της Κω αποτελούσε μια από τις μεγαλύτερες αγορές του αρχαίου κόσμου, ήταν το εμπορικό και διοικητικό της κέντρο, που καταλάμβανε την καρδιά της αρχαίας πόλης, οργανωμένο γύρω από μια ευρύχωρη ορθογώνιας κάτοψης κεντρική περίστυλη, αυλή, αρχικού πλάτους 50 μ. και μήκους πάνω από 300 μ.

Ξεκινούσε βόρεια από την περιοχή του Λιμένος και κατέληγε νότια στον κεντρικό δρόμο που διέσχιζε την πόλη στον άξονα Α-Δ. Στη βόρεια πλευρά, η οποία βρισκόταν σε επαφή με το τείχος της πόλης προς την είσοδο του λιμανιού, ανοιγόταν μνημειακή είσοδο, ενώ

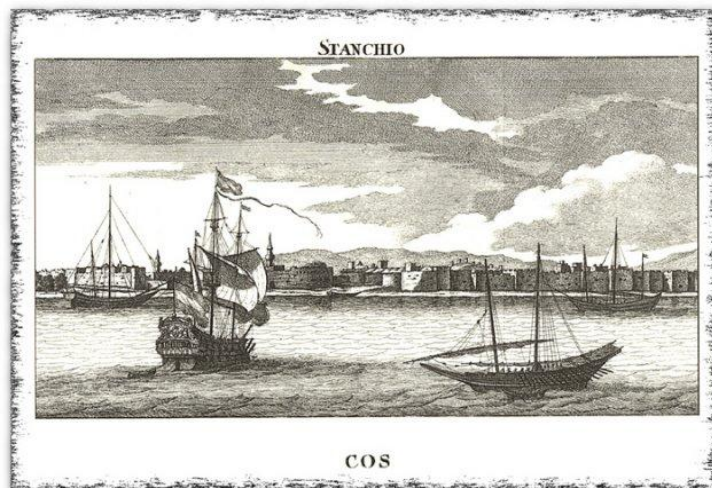
στην ανατολική της πλευρά υπήρχαν καταστήματα. Στο α' μισό του 2ου π.Χ. αι. το κτίριο δέχθηκε αρκετές τροποποιήσεις, με σημαντικότερες την διαπλάτυνση των στοών προς την πλευρά της εσωτερικής αυλής, την ανύψωση του επιπέδου των στοών και των καταστημάτων πίσω από αυτές και την πλακόστρωση της αυλής με μαρμάρινες πλάκες. Το κτίριο καταστράφηκε από τον σεισμό το 469 μ. Χ. Στο νότιο άκρο της Αγοράς βρέθηκε ένα κυκλικό κτίριο, μια θόλος της ρωμαϊκής εποχής και ένα εργαστήριο παραγωγής χρωμάτων. Βρέθηκαν επίσης ένας «θησαυρός» νομισμάτων και πολλά μικρά χάλκινα αγαλματίδια της ρωμαϊκής περιόδου.

Στην δυτική πλευρά της ανασκάφθηκε περίστυλο δωμάτιο των ρωμαϊκών χρόνων, με ψηφιδωτά δάπεδα από τα οποία ξεχωρίζει σκηνή με παράσταση θηριομαχίας, ένα θέμα ιδιαίτερα αγαπητό στην Κω.

2.3 Το Λιμάνι της Κω

Το σημερινό λιμάνι της Κω υπάρχει από την εποχή ίδρυσης της πόλης της Κω το 366π.Χ όπως δείχνουν τα λείψανα ανασκαφών. Βρισκόταν έξω από το τείχος της αρχαίας πόλης και προστατευόταν με δύο χωριστούς λιμενοβραχίονες, που προστάτευαν το κλειστό λιμάνι. Μια νησίδα στην είσοδο του λιμανιού δημιούργησε δύο στενά περάσματα για την είσοδο των πλοίων. Πολλά τμήματα της οχύρωσης έχουν έλθει στο φως, όπως τμήμα του ανατολικού λιμενοβραχίονα εντοπίστηκε σε επαφή με την Στοά του Λιμένος.

Μεγάλο τμήμα του καταπατήθηκε τον 5ο μ.Χ. αιώνα από την βασιλική του Λιμένος, ενώ την περίοδο της Ιπποτοκρατίας λατομήθηκε συστηματικά. Το δυτικό τείχος του λιμένος εντοπίστηκε σε δύο ακίνητα στην δυτική πλευρά του σύγχρονου λιμανιού, σε απόσταση περίπου 25 μ. από τη θάλασσα. Το πλάτος του ήταν 2,15 μ. και ήταν κατασκευασμένο από αμυγδαλόπετρα..

<http://www.kosinfo.gr/el/multimedia/photo-galleries/category/24-kos-in-old-times?start=20>

2.3.1 Στοά του Λιμένος

Βρισκόταν σε επαφή με την οχύρωση του Λιμένος και αποτελούσε την αρχαιότερη κατασκευή της περιοχής (τέλη 4ου-αρχές 3ου π.Χ. αι.), η οποία τον 5ο μ.Χ. αιώνα καταπατήθηκε από την βασιλική του Λιμένος. Η στοά ανασκάφθηκε σε μήκος περίπου 42 μ. και τμήμα της είναι σήμερα ορατό ανάμεσα στα θεμέλια της βασιλικής. Αποτελούσε τμήμα ενός κτιρίου, που έφερε μια σειρά ορθογωνίων χώρων (πιθανότατα εννέα) βάθους περίπου 6 μ. Μπροστά από τους ορθογώνιους αυτούς χώρους διαμορφωνόταν η στοά, βάθους 6,50 μ.

Στην πρώτη φάση του κτιρίου η κιονοστοιχία ήταν δωρικού ρυθμού, κατασκευασμένη από αμυγδαλόπετρα, ενώ στη ρωμαϊκή περίοδο αντικαταστάθηκαν οι κίονες της στοάς με άλλους, που είχαν βάσεις και κιονόκρανα κορινθιακού ρυθμού και το επιστύλιο από τοξοστοιχία. Η στοά καταστράφηκε από πυρκαγιά που προκλήθηκε από τον σεισμό του 469 μ.Χ.

3. Μετασχηματισμός του Κεντρικού Παραλιακού Μετώπου της Πόλης της Κω

Το κεντρικό τμήμα της παραλιακής ζώνης, ως συνέχεια ενός ενιαίου παραλιακού μετώπου μαζί με το τμήμα της ανατολικής και δυτικής παραλίας, αποτελεί ως σήμερα την εικόνα της πόλης. Η ζώνη αυτή η οποία περιλαμβάνει ως σήμερα αξιόλογα δημόσια και ιδιωτικά κτίρια της Ιπποτικής αλλά και των περιόδων της Τουρκοκρατίας και Ιταλοκρατίας, παρουσιάζει ιδιαίτερο πολεοδομικό και ιστορικό ενδιαφέρον για ολόκληρο το νησί, δεδομένου ότι αποτελεί το μέτωπο της πρωτεύουσας της πόλης.

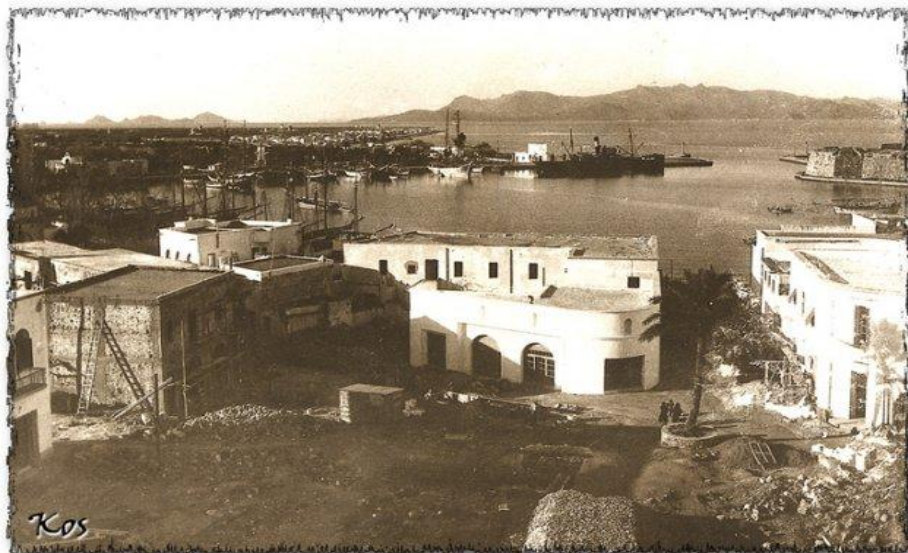
<http://www.kosinfo.gr/el/multimedia/photo-galleries/category/24-kos-in-old-times>

Η περιοχή από την εποχή ίδρυσης της πόλης το 366π.Χ όπως δείχνουν τα λείψανα ανασκαφών ήταν ζώνη λιμενικών εγκαταστάσεων όπως άλλωστε ήταν φυσικό. Στο δυτικό άκρο της λιμενολεκάνης έχει εντοπιστεί το αρχαίο τείχος που προστάτευε το λιμάνι καθώς και λείψανα (αμφορείς, αποθηκευτικά πιθάρια) που τεκμηριώνουν την ύπαρξη καταστημάτων στη ζώνη του λιμανιού. Ανατολικότερα στην αρχαιολογική ζώνη συναντούμε τις “θέρμες του λιμένος” της Ρωμαϊκής περιόδου.

Στο ανατολικό άκρο της λιμενολεκάνης ανακαλύφθηκε η “Συνοικία του Λιμένος”, είσοδος ουσιαστικά στην Πόλη, με λείψανα από την κλασική έως και την βυζαντινή εποχή τα οποία σήμερα κοσμούν το κέντρο της πόλης. Η συνοικία αυτή βρέθηκε κάτω από την περιτειχισμένη πόλη της Ιπποτικής περιόδου.

Κατά την περίοδο της Τουρκοκρατίας η κεντρική παραλιακή ζώνη ανήκε στην συνοικία των Βυρσοδεψείων όπου λειτουργούσαν δύο μουσουλμανικά σχολεία και ένα τέμενος «των Βυρσοδεψείων» ή «του Λιμανιού». Η συνοικία εκτεινόταν προς τα Ν-Δ και επί της παραλιακής ζώνης με περιβόλια ή οργανωμένες καλλιέργειες και ένα συνεκτικό και πυκνοδομημένο οικιστικό πυρήνα, απομακρυσμένη συνοικία με μουσουλμανικό κυρίως πληθυσμό.

Στο βορειοδυτικό άκρο της μεσαιωνικής λιμενολεκάνης υπήρχε το μουσουλμανικό νεκροταφείο του λιμανιού, ενώ στο βορειανατολικό υπήρχε ένα μικρό καρνάγιο, κρεοπωλεία, ιχθυοπωλεία και καφενεΐα καθώς και το Ιπποτικό Κάστρο της Νερατζιάς με τη μεγάλη εξωτερική τάφρο απαραίτητη για το διαχωρισμό του από την περιτειχισμένη μεσαιωνική χώρα και το κέντρο της πόλης τότε, τη σημερινή πλατεία Πλατάνου.

<http://www.kosinfo.gr/el/multimedia/photo-galleries/category/24-kos-in-old-times>

Κατά την περίοδο της Ιταλοκρατίας έως την Ενσωμάτωση από την άποψη των παρεμβάσεων στο παραλιακό μέτωπο διακρίνουμε τρεις φάσεις:

1η φάση : 1912-1927, κατά την οποία έγιναν σημειακές παρεμβάσεις τόσο σε επίπεδο πολεοδομικής ανάπλασης όσο και σε επίπεδο κτιριακών έργων δημόσιου χαρακτήρα αλλά και αναστυλώσεων στο μεσαιωνικό κάστρο της Νερατζιάς.

2η φάση : 1928-1932, κατά την οποία εντατικοποιήθηκε η κατασκευαστική δραστηριότητα στην παραλιακή ζώνη ως εξής :

Στο κεντρικό τμήμα με την ανέγερση του κτιρίου της S.I.E.R (μονοπάλιο ηλεκτρικής ενέργειας και τηλεφωνίας), τις κατοικίες κυβερνητικών υπαλλήλων, το νηπιακό σταθμό και την διάνοιξη της σύνδεσης της παραλιακής ζώνης με την έξοδο της πόλης από την ενδοχώρα, σημερινή οδός Μ. Αλεξάνδρου. Στο ανατολικό τμήμα με την κατασκευή του Διοικητηρίου του πρώτου ξενοδοχείου, της λέσχης Ιταλών αξιωματικών και του καθολικού ναού. Στο δυτικό τμήμα με τη χωροθέτηση βιομηχανικής ζώνης και την κατασκευή βιοτεχνικών κτηρίων.

3η φάση : 1933-1947 : κατά τη διάρκεια της οποίας έγινε νέα πολεοδομική οργάνωση τόσο του παραλιακού μετώπου όσο και ολόκληρου του αστικού ιστού λόγω του σεισμού του Απριλίου του 1933. Η πρώτη χρονική περίοδος μετά το σεισμό ήταν καθοριστική για τη δομή και μορφή της μετασεισμικής πόλης, η οποία σε γενικές γραμμές διατηρήθηκε αναλλοίωτη ως τα πρώτα χρόνια της επόμενης φάσης της ανάπτυξης της περιόδου δηλαδή της τουριστικής βιομηχανίας.

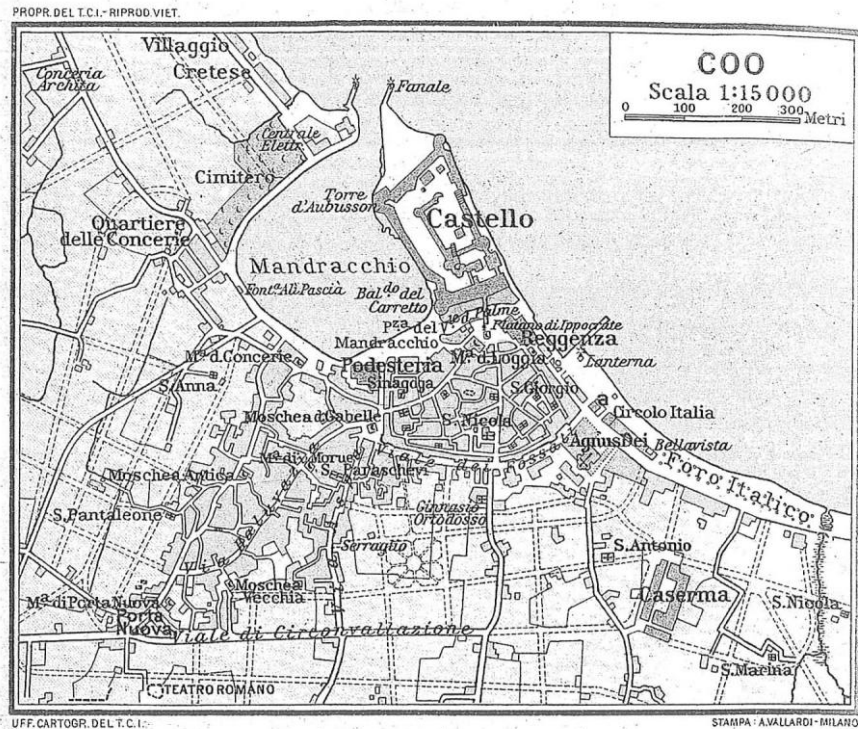
Μετά την περίοδο της Ενσωμάτωσης διακρίνονται δύο φάσεις :

1η φάση 1948- 1975 : Δεν υπήρξαν σημαντικές αλλαγές στον πολεοδομικό ιστό που διατήρησε τη μορφή του σε μια περίοδο οικονομικών διακυμάνσεων, σε μια περίοδο προσαρμογής της Δωδεκανήσου στη δομή του Ελληνικού Κράτους.

2η φάση 1975 έως σήμερα : Συμπίπτει με την περίοδο μεταπολίτευσης στην Ελλάδα κατά τη διάρκεια της οποίας βιώσαμε την ανάπτυξη και την κρίση της τουριστικής βιομηχανίας, οπότε υπήρξαν ανατροπές στον πολεοδομικό ιστό και στις μορφές, έτσι ώστε να αλλοιωθεί η φυσιογνωμία της πόλης του Ρυθμιστικού του 1934 (αυθαίρετες κατασκευές, αλόγιστη διαχείριση του δημόσιου χώρου).

4. Ο Πολεοδομικός Μετασχηματισμός της Νήσου επί Ιταλοκρατίας

4.1 Το Ρυθμιστικό Σχέδιο του 1928 – Η Προσεισμική Κως

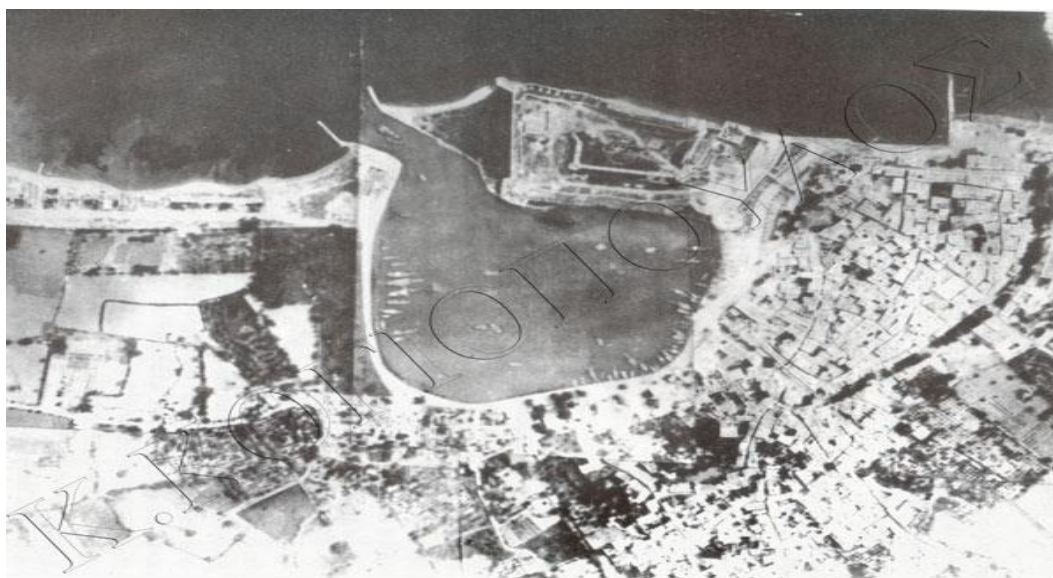
Πολεοδομικό σχέδιο της Κώ, που έκπονήθηκε από τους Ιταλούς το 1929.

Το πρώτο ρυθμιστικό σχέδιο της Κω εγκρίνεται το 1928 και περιλαμβάνει μια περιοχή επέκτασης εκτός των τειχών γύρω από το κλειστό λιμάνι του Μανδρακίου. Επίσης προβλέπει μέτρα προστασίας για την περιτειχισμένη πόλη και τις παλαιές τουρκικές συνοικίες και απαγορεύει την κατεδάφιση ή τροποποίηση των υφιστάμενων κτιρίων.

Τα πρώτα δημόσια κτίρια των Ιταλών, όπως και στη Ρόδο, κτίστηκαν κοντά στο λιμάνι και έξω από τον παραδοσιακό πυρήνα, κατά μήκος της παραλίας, όπου είχε αρχίσει ήδη η ανοικοδόμηση εξοχικών κατοικιών κατά τα τελευταία χρόνια της Τουρκοκρατίας. Κτίστηκαν το Διοικητήριο, η μητρόπολη και η Ιταλική Λέσχη, τα σχολεία και το νοσοκομείο.

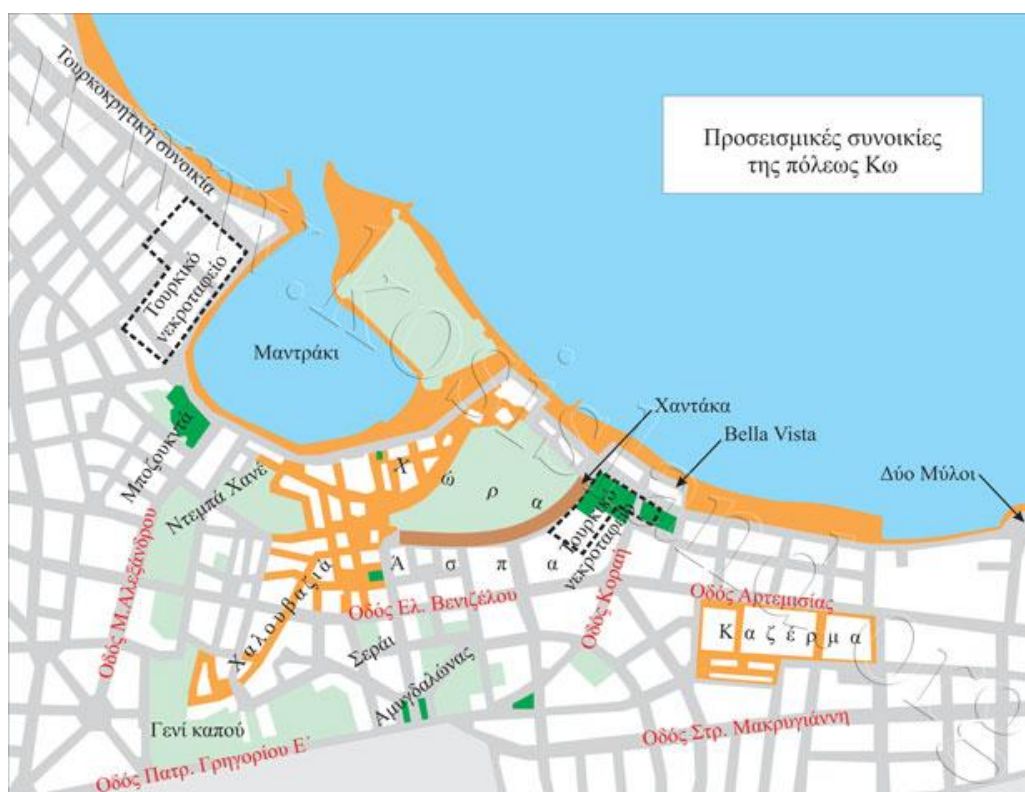
Η προσεισμική Κως ήταν μια τυπικά ανατολίτικη πόλη, άναρχα δομημένη γύρω από το λιμάνι και κατά μήκος των κυρίων οδικών αρτηριών. Οι δευτερεύοντες δρόμοι ήταν συνήθως λιθόστρωτοι, στενοί, ελικοειδείς και συχνά αδιέξοδοι. Το αποχετευτικό σύστημα ήταν ανύπαρκτο και μόνο μερικά χαντάκια διοχέτευαν τα νερά της βροχής στη θάλασσα. Δίκτυο ύδρευσης δεν υπήρχε και κάθε σπίτι χρησιμοποιούσε το δικό του πηγάδι, χωρίς ωστόσο να παρατηρείται έλλειψη νερού. Αν και οι Ιταλοί είχαν κατασκευάσει δεξαμενή ύδρευσης στον Αμπάβρη, λίγα μόνο σπίτια ήταν συνδεδεμένα με το δίκτυο και τα περισσότερα νοικοκυριά έπαιρναν νερό από τις δημόσιες βρύσες σε συγκεκριμένα σημεία της πόλης. Τα σπίτια ήταν πλινθόχτιστα, πολλά χωρίς θεμέλια και αρκετά ακουμπούσαν σε αρχαίους τοίχους. Κυριότερη συνοικία της πόλης της Κω ήταν η Χώρα με 400 πυκνοχτισμένα σπίτια και κεντρική πλατεία την Πλατεία της Λότζιας (σημερινή Πλατεία Πλατάνου), όπου βρισκόταν ο πλάτανος “του Ιπποκράτη” και το τζαμί της Λότζιας.

Η προσεισμική πόλη προκύπτει εντυπωσιακά κατώτερη της αρχαίας πόλης: κτίρια και περιβόλια είχαν τη μισή σχεδόν έκταση της αρχαίας, που διέθετε μόνο κτίρια. Δεν είχε κανένα κτίριο μεγέθους ή ύφους ανάλογου των αρχαίων, ούτε τις υποδομές, που ανασκάφηκαν στην κεντρική αρχαία οδό .

Η προσεισμική πόλη της Κω σε σύνθεση αεροφωτογραφιών της γεωγραφικής υπηρεσίας του ιταλικού στρατού.

Μπορούμε να συμπεράνουμε ότι ήδη μια δεκαετία πριν το σεισμό οι Ιταλοί είχαν συλλάβει την ιδέα μιας νέας πόλης με ευρωπαϊκή φυσιογνωμία, τη δημιουργία της οποίας προωθούσαν τμηματικά και συστηματικά, αφού το 1924 εισήγαγαν το γεωμετρικού τύπου Κτηματολόγιο και μεταξύ 1927-1932 κατασκεύασαν τα μεγαλύτερα κτίρια, κυρίως δημόσια, που χρησιμοποιούνται αδιαλείπτως μέχρι σήμερα.

Προσεισμικές συνοικίες της πόλεως της Κω

Πηγή : http://www.kosisland.org/history/pre_post_earthq.htm

4.2 Ο Σεισμός του 1933

Ο σεισμός άρχισε στις 08.05 το πρωί της αποφράδας ημέρας, ήταν τεκτονικός μεγέθους 6,6 και διήρκεσε 27 δευτερόλεπτα στη διάρκεια των οποίων κατέρρευσαν τα περισσότερα σπίτια στην Κω. Οι σεισμικές δονήσεις διαδέχονταν η μία την άλλη, φαινόμενο που εξασθένησε μόνο μετά την παρέλευση 2 ημερών, ενώ πυκνή ομίχλη και σύννεφα σκόνης κάλυψαν την κατεστραμένη πόλη. Οι κάτοικοι αλλόφρονες έτρεχαν εδώ κι εκεί, άλλοι για να σωθούν και άλλοι σε αναζήτηση των συγγενών τους. Κάτω από τα ερείπια των σπιτιών ακούγονταν οι επιθανάτιοι ρόγχοι και τα βογγητά εκείνων που είχαν καταπλακωθεί.

Ο σεισμός κατέστρεψε σχεδόν ολοσχερώς την ανατολίτικη Κω, σκότωσε 178 άτομα, άφησε άστεγους τους περισσότερους κατοίκους και γέμισε αντίσκηνα και παραπήγματα το Στάδιο, την παραλία από την Bella Vista ως τους Δύο Μύλους και πολλές εξοχικές περιοχές γύρω από την πόλη.

Μεγαλύτερες ζημιές από το σεισμό έπαθαν οι συνοικίες Χώρα και Άσπα, ο δε λεπτομερής έλεγχος των οικοδομών έδειξε ότι μόνο λίγα κτίρια μπορούσαν να αποκατασταθούν, ενώ τα περισσότερα κρίθηκαν κατεδαφιστέα. Η ανάγκη σχεδόν ολοκληρωτικής κατεδάφισης της παλαιάς πόλης και εξαρχής ανέγερσης μιας νέας, σε συνδυασμό με το ισχυρό κοινωνικό σοκ από τον αριθμό των νεκρών και των αστέγων ήταν θείο δώρο για την Ιταλική Διοίκηση, που κινήθηκε με ταχύτητα άγνωστη μέχρι σήμερα στην Ελληνική Διοίκηση και ευαισθησία απρόσμενη από κατοχικό φασιστικό καθεστώς.

Η πρώτη διαταγή ήταν “για λόγους δημόσιας ωφελείας” να κηρυχθούν κατεδαφιστέα και μη κατοικήσιμα όλα τα κτίρια, που έπαθαν ακόμη και τη μικρότερη βλάβη από το σεισμό, και να απαγορευτεί η ανέγερση νέων στη θέση τους.

Καταστροφές από το Σεισμό

Χατζηβασιλείου Βασίλης , Ιστορία της νήσου Κω

Την 21.06.1933 εκδόθηκε το πρώτο διάταγμα με μέτρα πρόνοιας για τους σεισμοπαθείς και με ισχύ αναδρομική από την ημέρα του σεισμού και για μια τριετία. Αφορούσε όλα τα κτίρια σε ακτίνα 2χμ από το Διοικητήριο, ήτοι το σύνολο της σεισμόπληκτης πόλης. Οι ενστάσεις κατά των απαλλοτριώσεων κτιρίων και γαιών κρίνονταν οριστικά μέσα σε 10 ημέρες και όσοι ιδιοκτήτες έχασαν τα σπίτια τους, αποζημιώθηκαν με οικοδομήσιμο οικόπεδο ίσης επιφανείας με το παλαιό σε άλλο σημείο του υπό σύνταξη νέου σχεδίου πόλεως.

Την 20.07.1933 νέο διάταγμα όριζε ότι οι σεισμόπληκτοι δικαιούνται επιδότηση ή μακροχρόνια δανειοδότηση για την ανέγερση νέων ή την επισκευή των επισκευάσιμων κτιρίων, εφόσον αυτά δεν είχαν κριθεί αναγκαστικώς κατεδαφιστέα. Επίσης όριζε τρεις ζώνες διαφορετικών αντικειμενικών αξιών για τις απαλλοτριούμενες γαίες και οι ενδιαφερόμενοι μπορούσαν να επιλέξουν σε ποια ζώνη ήθελαν να χτιστεί η νέα οικοδομή τους, όσα δε σπίτια θα χτίζονταν μέσα στην τριετία 1933-1936 απαλλάσσονταν από κάθε φορολογία για μία εικοσαετία.

Καταστροφές από το Σεισμό

Χατζηβασιλείου Βασίλης, Ιστορία της νήσου Κω

Εδώ πρέπει να σημειώσουμε ότι σημαντικό ρόλο στη θετική εξέλιξη της Κω μετά το σεισμό έπαιξε η προσωπικότητα του τότε Κυβερνήτη των Δωδεκανήσων, του Μάριο Λάγκο. Αν και είχε τοποθετηθεί από το φασιστικό κόμμα, προερχόταν από το Διπλωματικό Σώμα, ήταν κατηρτισμένος και αρχαιόφιλος. Οι στενές υπηρεσιακές σχέσεις και προσωπικές σχέσεις του Κυβερνήτη των Δωδεκανήσων με τους αρχαιολόγους αποτυπώθηκαν στο ρυμοτομικό σχέδιο της μετασεισμικής Κω.

Επ' ευκαιρία του καταστροφικού σεισμού και παράλληλα προς την προετοιμασία της ανοικοδόμησης, όλο το καλοκαίρι διενεργούντο δοκιμαστικές τομές σε όλη την πόλη, για να εντοπισθούν τα σημαντικά μνημεία της αρχαίας πόλης, και τελικά ο Laurenzi πρότεινε να δεσμευτούν 12 ζώνες για επιστάμενη αρχαιολογική έρευνα. Ο αρχιτέκτονας Rodolfo Petracco, που εκπόνησε το νέο ρυμοτομικό σχέδιο της Κω, δέσμευσε 8 από τις 12 προταθείσες ζώνες αρχαιολογικού ενδιαφέροντος, εντός των οποίων διετάχθη η κατεδάφιση όλων των κτιρίων, είτε είχαν υποστεί ζημιές είτε όχι.

Στα τέλη του 1936 η Ιταλική Διοίκηση παρέδωσε περίπου 150 λαϊκές κατοικίες για την επ' ενοικίω στέγαση των σεισμόπληκτων, που δεν είχαν καμία ιδιοκτησία πριν το σεισμό.

4.3 Το Ρυθμιστικό Σχέδιο του 1934

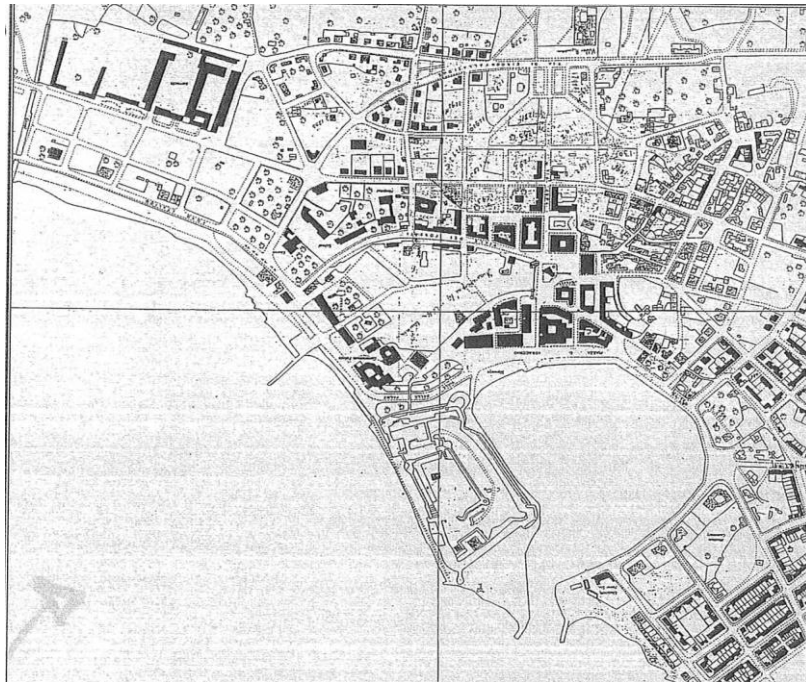
Το νέο σχέδιο, που αντιμετωπίζει για πρώτη φορά συνολικά τον αστικό χώρο, έμελλε να είναι πρωτοποριακό από την άποψη της προστασίας και ανάδειξης των αρχαιολογικών χώρων και των μνημείων και αποτέλεσε προϊόν συνεργασίας πλήθους ειδικών, αρχαιολόγων, αρχιτεκτόνων και πολεοδόμων.

Η πολιτική της ιταλικής διοίκησης που ήθελε, κατ' αναλογία προς την ιπποτική Ρόδο, να αναστήσει αν όχι το ρωμαϊκό, τουλάχιστον το κλασικό παρελθόν του νησιού, ήταν η κύρια αιτία για τις εκτεταμένες ανασκαφές και τη δημιουργία ενός αρχαιολογικού πάρκου στη θέση που καταλάμβανε ο πυρήνας του οικισμού πριν από τον σεισμό. «Όπως η νέα ιταλική Ρόδος ξεπήδησε από την ιπποτική Ρόδο, έτσι και η νέα Κω θα μπορεί να ανταγωνιστεί την Κω των κλασικών χρόνων». (Pitsinos, Αρχιτέκτονας στα Δωδεκάνησα επί Ιταλοκρατίας)

Το νέο σχέδιο της Κω ανατέθηκε στον R. Petracco, ενώ τα σχέδια και η χωροθέτηση των διαφόρων τύπων κατοικίας στον M. Paolini. Εκτός της βαριάς φορολογίας προς τον λαό της Κω για τα επιτελούμενα έργα και τις αναγκαστικές απαλλοτριώσεις για την εφαρμογή του νέου σχεδίου, η ιταλική διοίκηση επέβαλε με ειδικά διατάγματα νέους όρους δόμησης, θέσπισε αντισεισμικό κανονισμό και καθόρισε με κάθε λεπτομέρεια τις συνθήκες ανοικοδόμησης των νέων οικοπέδων.

Η ανοικοδόμηση προέβλεπε τρεις διακεκριμένες ζώνες. Η κεντρική περιοχή περιλάμβανε το φρούριο, το αρχαιολογικό πάρκο, το διοικητικό και εμπορικό κέντρο, μια περιοχή αστικής κατοικίας και βέβαια την παλαιά μουσουλμανική συνοικία που σώθηκε από τον σεισμό, ως απαραίτητο συστατικό εξωτισμού της αποικιακής σκηνογραφίας. Κύριο σημείο αναφοράς, η κεντρική πλατεία την οποία όριζαν το Μουσείο, η Αγορά και το Μέγαρο του Φασισμού. Τα δημόσια κτίρια βρίσκονταν κατανεμημένα σε καίρια σημεία στην παραλία, από τη μια και την άλλη πλευρά του φρουρίου, και στην περίμετρο γύρω από τον αρχαιολογικό χώρο. Η ζώνη ανατολικά του Μανδρακίου συνεχίζει τη χρήση της, ως περιοχή κατοικίας υψηλών εισοδημάτων, ενώ η δυτική περιοχή αποδίδεται στην εργατική και λαϊκή κατοικία.

Διαπιστώνουμε ότι στη νέα πόλη της Κω και πάλι δεν έχουμε εφαρμογή του μοντέλου ανάπτυξης της αποικιακής πόλης, αλλά τη δημιουργία μιας νέας πόλης με σαφή διαχωρισμό λειτουργιών και με αυστηρά ιεραρχημένη τη χωροθέτηση της κατοικίας.

Το νέο σχέδιο της Κω μετά τον σεισμό του 1933. Με μαύρο σημειώνονται τα κτίρια που οφείλονται σε ιταλική πρωτοβουλία.

Πηγή :Βασίλης Κολωνάς , Ιταλική Αρχιτεκτονική στα Δωδεκάνησα 1912-1943

Όσον αφορά την αρχιτεκτονική που ακολούθησε η ιταλική διοίκηση στην Κω, «η παρουσία του παλαιού υπαγορεύει επίσης και τις στυλιστικές επιλογές», υπογραμμίζει η εφημερίδα *Messagero di Rodi* στις 28.8.1935: «Δεν είναι εύκολο να εντάξουμε τις νέες κατασκευές στο τοπίο της Κω, κοντά στους τοίχους του κάστρου και στις κορυφές των μιναρέδων... Δεν μπορούμε να επιστρέψουμε στον ψυχρό νεοκλασικισμό, μια ψεύτικη απομίμηση της αρχαιότητας που ο καθένας καταδικάζει, αλλά πρέπει να χαράξουμε απλές γραμμές," χωρίς ωστόσο να φτάνουμε στην πρωτογενή γεωμετρικότητα (...) στοιχείο κυρίαρχο της ρωμαϊκής και ανατολίτικης αρχιτεκτονικής. Ούτε πρέπει να ξεχνούμε το αποτύπωμα που άφησε η βυζαντινο-ιπποτική τέχνη που κληρονόμησαν οι επόμενοι αιώνες και η οποία είχε χάρη και αρμονία».

Είναι γεγονός ότι η αρχιτεκτονική της ανοικοδόμησης στην Κω διαφοροποιείται ως προς αυτήν της προηγούμενης περιόδου (Διοικητήριο, Δημαρχείο, Δικαστικό Μέγαρο, Νοσοκομείο, σχολεία, καθολική Μητρόπολη), αυτήν δηλαδή που ήταν καθολικά αποδεκτή σε όλα τα Δωδεκάνησα στα πρώτα χρόνια της διοίκησης του Mario Lago. Ωστόσο, δεν δημιουργεί τις προϋποθέσεις για την εμφάνιση του στυλ του «κατακτητή» που θα επέβαλλε, όπως στη Ρόδο, τον «εξαγνισμό» των δημόσιων κτιρίων από τα «αραβουργήματα» της προηγούμενης περιόδου. Συγκεκριμένα, διατηρεί τις αναφορές στην αρχιτεκτονική ιστορία του νησιού, με μεγαλύτερες αφαιρετικές τάσεις όμως στην εφαρμογή του μορφολογικού λεξιλογίου, μια κατάσταση που είχε αρχίσει σταδιακά να διαμορφώνεται στην Κω και πριν από τον σεισμό, π.χ. στο κτίριο του Ηλεκτρικού Σταθμού, στο ξενοδοχείο Gelsomino (R. Petracco, 1928-29) και στα γειτονικά κτίρια της Ιταλικής Λέσχης και της εξοχικής κατοικίας του δημάρχου (F. di Fausto, 1926-1928).

4.3.1 Παλιό και Νέο Κέντρο

Με το Ρυθμιστικό Σχέδιο του 1934 έχουμε την μετατόπιση του κέντρου από την Πλατεία Πλατάνου στην Πλατεία Ελευθερίας . Τους δύο πόλους συνδέει μια διαλεχτική σχέση : βρίσκονται σε σύνδεση με την οδό Ναυκλήρου. Η οδός , με ίχνη της Χώρας – μερικά σπίτια και καταστήματα όρθια από το σεισμό και γεμάτα αναμνήσεις – οδηγεί τον περιηγητή από τα παλιά στο νέο, ωραίο και μεγαλοπρεπή κέντρο που επιβάλλει αποφασιστικά την παρουσία του.

5. Η Πολεοδομική Οργάνωση μετά την Ενσωμάτωση

Αμέσως μετά την Ενσωμάτωση των Δωδεκανήσων στην Ελλάδα σε μια περίοδο προσαρμογής θα έλεγε κανείς και έως το 1975 δεν υπήρξαν σημαντικές αλλαγές στον πολεοδομικό ιστό της νήσου Κώ.

Τα χρόνια όμως που ακολούθησαν συνδέθηκαν με μεγάλες ανατροπές στον πολεοδομικό ιστό έτσι ώστε να αλλοιωθεί η φυσιογνωμία της πόλης του Ρυθμιστικού του 1934.

Ρυθμιστικό Σχέδιο 1990
Πηγή : Πολεοδομία Κως

Το αρχικό Ιταλικό ρυμοτομικό Σχέδιο Πόλης του 1933 τροποποιήθηκε και επεκτάθηκε το 1967 (ΦΕΚ155Δ/67) και αναθεωρήθηκε το 1990 (ΦΕΚ456Δ/1990). Με την αναθεώρηση καθορίστηκαν και ζώνες προστασίας παραδοσιακών συνόλων στο ιστορικό κέντρο της πόλης Κώ.

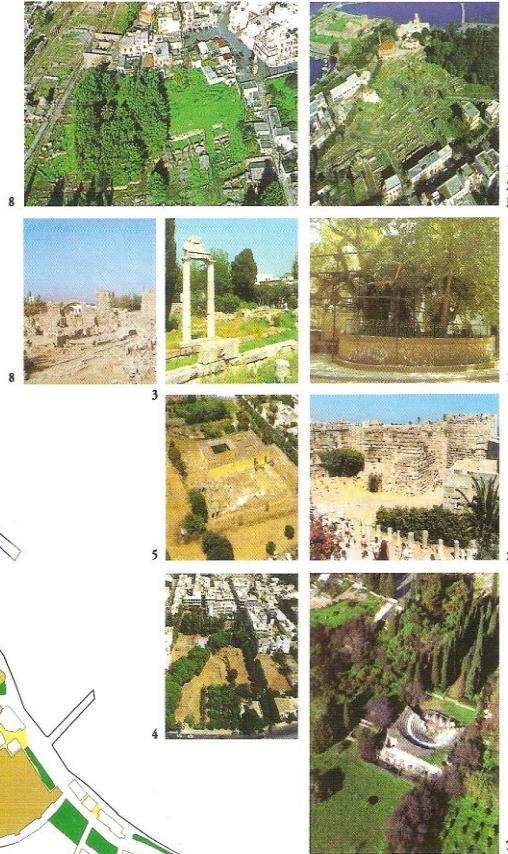
6. Η Κως Σήμερα – Πόλος Τουριστικής Έλξης

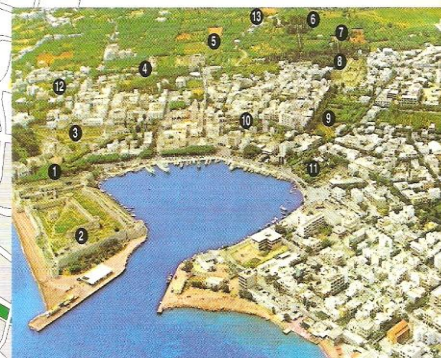
Σχέδιο Πόλης με τα πάρκα και τις πλατείες της Νήσου
Πηγή : Πολεοδομία Κως

Αρχαιολογικοί Χώροι

1. Πλάτανος Ιπποκράτη
2. Ιπποτικό Κάστρο
3. Αρχαία Αγορά
4. Βωμός Διονύσου
5. Ρωμαϊκή Κατοικία
6. Βαπτιστήριο
7. Ρωμαϊκό Ωδείο
8. Δυτικός Αρχαιολογικός Χώρος (Ευστό, Νυμφαίο)
9. Αρχαίο Στάδιο
- 10 - 11. Βόρειες Θέρμες
12. Ανατολική Ζώνη Αρχαιοτήτων
13. Αρχαίο Θέατρο

Χάρτης 3

ΥΠΟΜΝΗΜΑ
 Ιστορικό Κέντρο Πόλης Κω
 Πεζόδρομοι
 Χώροι Πρασίνου
 Αρχαιολογικοί Χώροι

4

Σχέδιο Πόλης με τους Αρχαιολογικούς χώρους του Νησιού
 Πηγή : Πολεοδομία Κως

Η τουριστική ανάπτυξη της Κω ήταν ραγδαία και αντίστοιχη με αυτήν της Ρόδου. Για να ικανοποιηθούν οι ανάγκες, έχουν οικοδομηθεί μεγάλες ξενοδοχειακές μονάδες στο νησί, διαμορφώνοντας μια νέα αρχιτεκτονική πραγματικότητα. Οι αλλαγές που επήλθαν τις περισσότερες φορές ήταν θετικές όμως υπήρξαν και περιπτώσεις όπου εξαιτίας της έλλειψης ή της μη εφαρμογής νομικού πλαισίου ικανού να προστατεύσει τη μορφή της πόλης συντελέστηκαν αρκετές καταστροφές στη σκηνογραφία της γειτονιάς.

Η Ακτή Μιαούλη απελευθερώνεται από τα προσεισμικά ερείπια και αναδιοργανώνεται σαν δρόμος περιπάτου και πάρκου αναψυχής.

Επί της παραλιακής λεωφόρου (Α. Κουντουριώτη) σχεδιάζεται η δημιουργία μιας μακρόστενης ζώνης πρασίνου καθώς και ένας ποδηλατόδρομος .

Η Λεωφόρος των Φοινίκων συμπληρώνει την παραλιακή ζώνη αναψυχής , δίπλα στο πράσινο και τη θάλασσα που φυσικά αποτελεί και την πρώτη εντύπωση της πόλης.

Μέσα σε λίγα χρόνια το νησί κατάφερε να εξελιχθεί σε ένα από τους μεγαλύτερους πόλους τουριστικής έλξης .Σήμερα ο τουρισμός είναι ο σημαντικότερος παραγωγικός τομέας του νησιού. Σημαντική ώθηση στον τουρισμό δίνει το διεθνές αεροδρόμιο της Κω μέσα από το οποίο διακινούνται χιλιάδες τουρίστες.

Τα χαρακτηριστικά που ελκύουν τον τουρισμό είναι πολυάριθμα : τα αρχαία, οι παραλίες, ο ορεινός όγκος, οι υποδομές, η νυχτερινή ζωή, ο τρόπος διασκέδασης και το φαγητό. Η ταυτότητα και ο χαρακτήρας του νησιού διαφέρει πολύ από τα νησιά του κεντρικού Αιγαίου. Είναι μίγμα του αρχαίου ελληνικού πολιτισμού και των μετέπειτα κατακτητών και ταυτόχρονα παρουσιάζει στοιχεία σύνδεσης του ευρωπαϊκού πολιτισμού με τον ανατολικό. Αυτό γίνεται αντιληπτό με το πάντρεμα εκκλησιών και τζαμιών και τη διαφορετική αρχιτεκτονική των κτηρίων.

Θέα από το Λιμάνι της Κω
Πηγή : <http://www.horizonbeachresort.gr>

Οι υποδομές για ποιοτικό τουρισμό είναι πολυάριθμες στο νησί. Πάνω από τις μισές ξενοδοχειακές κλίνες του νησιού βρίσκονται σε ξενοδοχεία των τεσσάρων αστέρων και άνω.

Μεγάλες Ξενοδοχειακές Μονάδες στην Κω

Υπάρχει σημαντική διαφοροποίηση στο προφίλ των τουριστών ανάλογα με τη χρονική περίοδο που επισκέπτονται την Κω. Έτσι, την περίοδο του Αυγούστου (και εν μέρει του Ιουλίου) συγκεντρώνονται πολλοί νεαροί, χαμηλού εισοδήματος τουρίστες οι οποίοι αναζητούν την έντονη νυχτερινή διασκέδαση, τις παραλίες, τη θάλασσα και τον ήλιο. Αντίθετα, τους υπόλοιπους μήνες συγκεντρώνονται οι μεγαλύτερης ηλικίας και σχετικά υψηλότερου εισοδήματος τουρίστες οι οποίοι εκτός από τα παραπάνω ενδιαφέρονται περισσότερο και για τους αρχαιολογικούς χώρους.

Στις υποδομές ποιοτικού τουρισμού πρέπει να αναφερθεί και η ύπαρξη της μαρίνας της Κω. Η μαρίνα λειτουργεί από το 2001 και αποτελεί τη μοναδική ολοκληρωμένη μαρίνα σε λειτουργία σε όλο το Αιγαίο, με τις πιο σύγχρονες υπηρεσίες και εγκαταστάσεις. Αυτή τη στιγμή η μαρίνα έχει 250 θέσεις φιλοξενίας σκαφών. Η πληρότητα της καθ' όλη την διάρκεια του 2005 βρισκόταν στο 100%. Σε σχέση με το περιβάλλον η μαρίνα έχει υιοθετήσει διεθνή πρότυπα και επί σειρά ετών βραβεύεται με τη γαλάζια σημαία για μαρίνες. Η μαρίνα είναι μια από τις πιο κερδοφόρες επιχειρήσεις και σχεδιάζει επενδύσεις που θα την αναπτύξουν περισσότερο.

Τη διαχείριση του τουριστικού προϊόντος για όλο το νησί αναλαμβάνει ο Ενιαίος Φορέας Τουρισμού. Η συμπεριφορά της τουριστικής βιομηχανίας προς το περιβάλλον καθορίζεται από αυτό που επιβάλλει η νομοθεσία και οι εκάστοτε ελεγκτικοί μηχανισμοί. Οι πράξεις που είναι φιλικές προς το περιβάλλον συνήθως καθορίζονται από οικονομικά κριτήρια (παράδειγμα η οικονομία που κάνουν τα ξενοδοχεία στο νερό και στην κατανάλωση ηλεκτρικής ενέργειας). Ανάμεσα στα προβλήματα που οι τουριστικές υποδομές δημιουργούν στο περιβάλλον, είναι οι κατασκευές στις ακτές, οι ομπρέλες, και η “ιδιωτικοποίηση” ορισμένων τμημάτων της παραλίας από μεγάλες τουριστικές μονάδες και Beach Bars.

Μεγάλες ξενοδοχειακές μονάδες

<http://www.touristiki-agera.gr>

ΠΗΓΕΣ

1. Πολεοδομία Κως
2. Τεχνικές Υπηρεσίες του Δήμου Κω
3. Αναγνωστίδου Έφη, Ιχνηλατώντας στις μορφές της πόλης – οι παρεμβάσεις στην περίοδο της Ιταλοκρατίας 1912-1943
4. Αναγνωστίδου Έφη, Μικρές Ιστορίες της πόλης Κω
5. Κολωνάς Βασίλης, Ιταλική Αρχιτεκτονική στα Δωδεκάνησα 1912- 1943
6. Simona Martinoli- Eliana Perotti , Architettura coloniale Italiana nel Dodecaneso
7. Χατζηβασιλείου Βασίλης, Ιστορία της Νήσου Κω
8. Κογιόπουλος Κων/νος , Η Κως χτες και σήμερα 1912-2006
9. <http://www.kosinfo.gr>

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6°

Η ΥΦΙΣΤΑΜΕΝΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΤΟΥ ΧΩΡΟΤΑΞΙΚΟΥ ΚΑΙ ΠΟΛΕΟΔΟΜΙΚΟΥ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΥ

1. Δημοτική Ενότητα της Κω

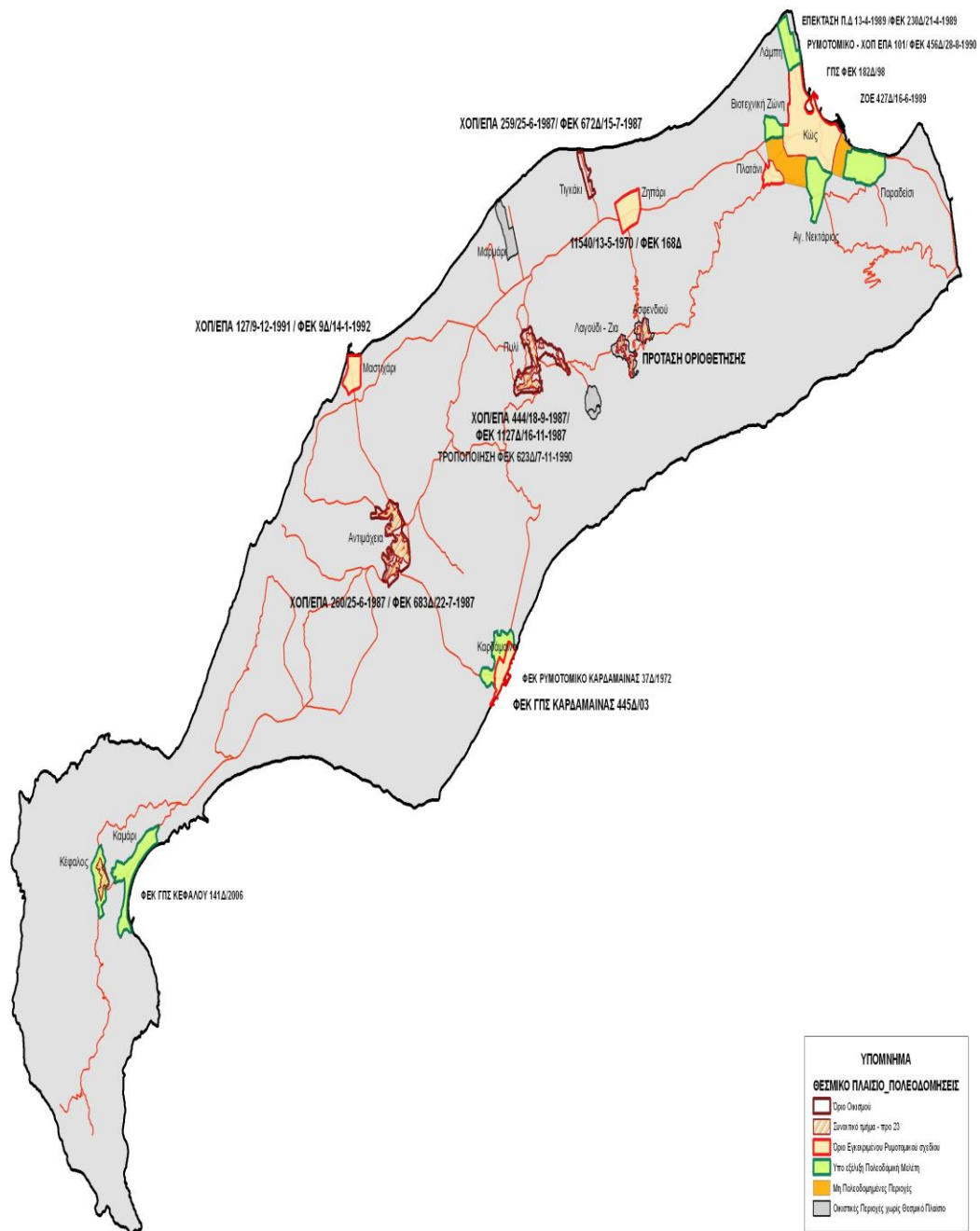
Η Δημοτική Ενότητα της Κω, έχει εγκεκριμένο Γενικό Πολεοδομικό Σχέδιο βάσει του Ν.1337/83 από το 1986 (ΦΕΚ911Δ/86) το οποίο συμπεριλαμβάνει τις περιοχές Επέκταση Σχεδίου Πόλεως Κω, Πλατάνι, Κακό Πρινάρι και Βιοτεχνική Ζώνη.

Με την τροποποίηση των ορίων του παραπάνω Γ.Π.Σ. το 1998 (ΦΕΚ182Δ/98) εντάχθηκαν οι οικισμοί Παραδείσι, Αγ. Νεκτάριος , Νέα Αλικαρνασσός (Λάμπη), επίσης και τα ενδιάμεσα τμήματα των περιοχών:

- από Πλατύ Ποταμό (ο οποίος είναι όριο της Επέκτασης) μέχρι τα όρια του οικισμού Παραδεισίου
- από Αγ. Νεκτάριο μέχρι τα όρια του σχεδίου Πλατανίου και το ενδιάμεσο τμήμα μεταξύ Επέκτασης Σχεδίου Πόλεως και Πλατάνι (περιοχή Εβραϊκά Ταφιά).

Έχει θεσμοθετημένες Ζώνες Οικιστικού Ελέγχου (Ζ.Ο.Ε) από το 1989 (ΦΕΚ427Δ/89) στην εκτός σχεδίου περιοχή οι οποίες περιλαμβάνουν ζώνες προστασίας ακτών, τουριστική, αγροτική, αρχαιολογική, ζώνη Δ.Ι.Ι.Κ. (Ιπποκράτειο Ίδρυμα), βιοτεχνική, υδροβιότοπου (η οποία τροποποιήθηκε με το ΦΕΚ571Δ/2006), βιολογικού.

Έχει καθορισμένα όρια των οικισμών Παραδεισίου, Αγ. Νεκταρίου και Ν. Αλικαρνασσού καθώς και Ειδικούς και Γενικούς όρους δόμησης (ΦΕΚ237Δ/89) για αυτούς.

Κως Χάρτης – Θεσμικό Πλαίσιο
Πολεοδομία Κω

Έχει τα παρακάτω σχέδια πόλης:

- Το αρχικό Ιταλικό ρυμοτομικό Σχέδιο Πόλης του 1933 τροποποιήθηκε και επεκτάθηκε το 1967 (ΦΕΚ155Δ/67) και αναθεωρήθηκε το 1990 (ΦΕΚ456Δ/1990). Με την αναθεώρηση καθορίστηκαν και ζώνες προστασίας παραδοσιακών συνόλων στο ιστορικό κέντρο της πόλης Κω.
- Έχει χαρακτηριστεί ως ιστορικός τόπος που χρειάζεται ειδική κρατική προστασία τμήμα της παλιάς πόλης της Κω (ΦΕΚ162B/83)
- Έχει εγκριθεί η επέκταση του ρυμοτομικού σχεδίου πόλεως Κω (ΦΕΚ230Δ/89) και υπάρχει εγκεκριμένη μελέτη Πράξης Εφαρμογής η οποία έχει κατατεθεί στο κτηματολόγιο Κω.

1.1 Το Γενικό Πολεοδομικό Σχέδιο του 1986

Το Γενικό Πολεοδομικό Σχέδιο που δημοσιεύθηκε στην εφημερίδα της Κυβερνήσεως στις 2 Οκτωβρίου του 1986 (ΦΕΚ911Δ/86) περιλαμβάνει :

Α. Πολεοδομική οργάνωση του οικισμού της Κω για πληθυσμιακό μέγεθος 16000 κατοίκων

α) Επέκταση του σχεδίου πόλης σε εκτάσεις πυκνοδομημένες και αραιοδομημένες συνολικής επιφάνειας 1.600 στρεμμάτων περίπου και τη δημιουργία πέντε πολεοδομικών ενοτήτων ως εξής :

Πολεοδομική Ενότητα	Μέση Πυκνότητα	Μέσος Συντελεστή Δόμησης
Άγιος Παύλος	177,2	1,4
Πιάτσα Ροτόντα	166,7	1,5
Αγία Παρασκευή	159,6	1,7
Άγιος Νικόλαος	166,7	1,2
Πλατάνι	153,8	1,0

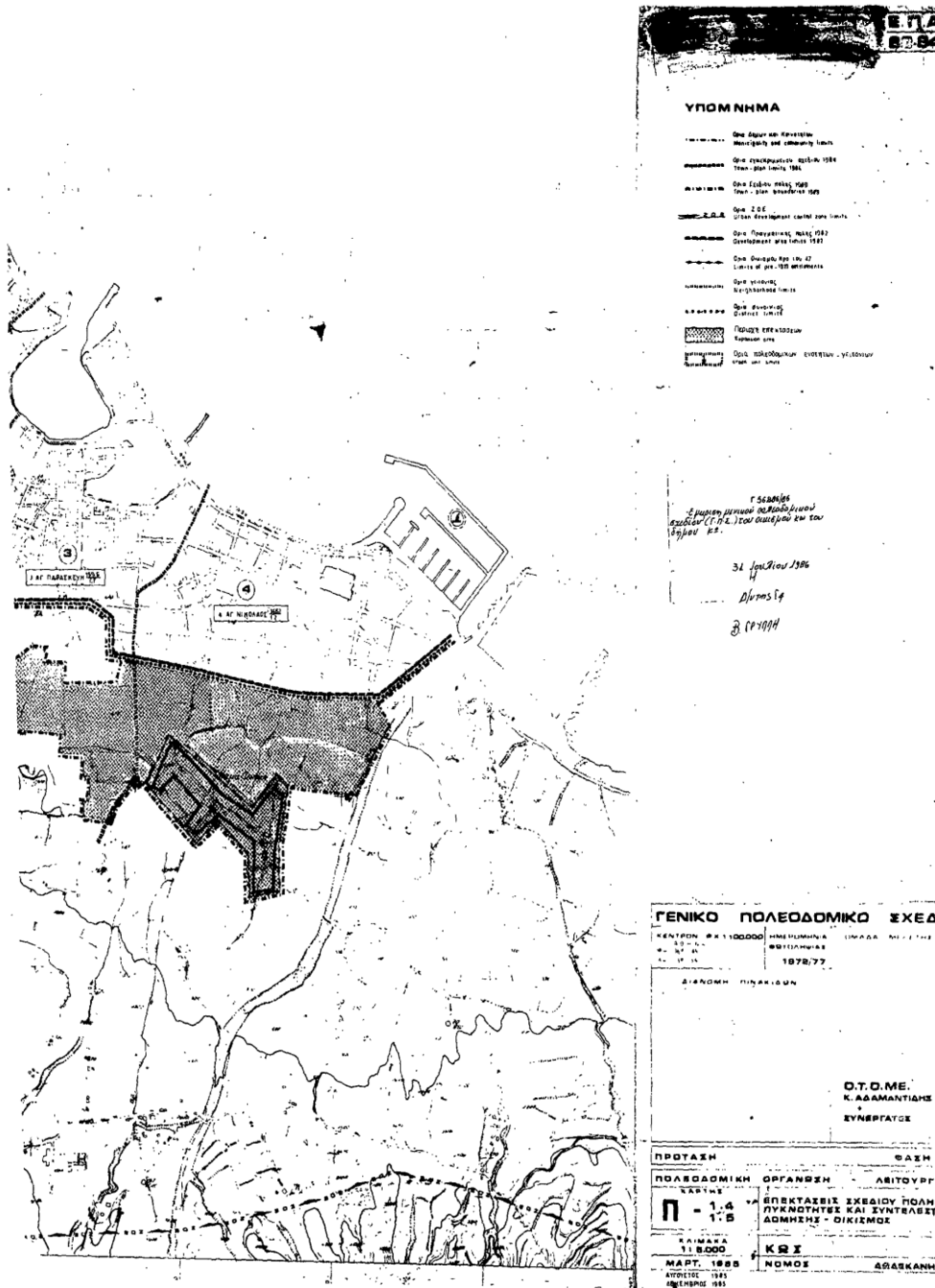
Οι πέντε Πολεοδομικές Ενότητες του ΓΠΣ 1986

Γενικό Πολεοδομικό Σχέδιο της Κω 1986 (ΦΕΚ911Δ/86)

9160

ΕΦΗΜΕΡΙΣ ΤΗΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΕΩΣ (ΤΕΥΧΟΣ ΤΕΤΑΡΤΟ)

β) Προσδιορισμός των χρήσεων γης

1. Διατήρηση της μορφής γενικής κατοικίας στο σύνολο του οικισμού.
2. Χαρακτηρισμός της κεντρικής περιοχής του δήμου ως περιοχή χωροθέτησης κεντρικών λειτουργιών εμπορίου και την παράλληλη ανάπτυξη τοπικών κέντρων στις πολεοδομικές ενότητες .
3. Οργάνωση των εγκαταστάσεων εκπαίδευσης σε κάθε πολεοδομική ενότητα, είτε με αναμόρφωση των υπαρχόντων διδακτηρίων, είτε με την δημιουργία νέων και ειδικότερα:
 - Δημιουργία δύο νέων λυκείων ένα στην ενότητα Άγιος Παύλος και ένα στην ενότητα Άγιος Νικόλαος.
 - Δημιουργία τριών γυμνασίων στις ενότητες Άγιος Παύλος, Αγία Παρασκευή και Άγιος Νικόλαος.
 - Δημιουργία δύο δημοτικών σχολείων στις ενότητες Πιάτσα Ροτόντα και Άγιος Νικόλαος.
 - Δημιουργία δύο νηπιαγωγείων στις ενότητες Άγιος Παύλος και Πιάτσα Ροτόντα.
4. Οργάνωση των εγκαταστάσεων πρόνοιας και περίθαλψης ως ακολούθως :
 - Δημιουργία πέντε παιδικών σταθμών από ένα σε κάθε ενότητα.
 - Δημιουργία κέντρου υγείας σε επίπεδο νησιού στην είσοδο της πόλης.
 - Χωροθέτηση περιφερειακού ιατρείου στο χώρο του υφιστάμενου Ιπποκράτειου Νοσοκομείου.
 - Διατηρείται ο χώρος του αθλητικού κέντρου στην πολεοδομική ενότητα Άγιος Νικόλαος με τη δημιουργία γηπέδου- γυμναστηρίου- κολυμβητηρίου.
 - Χώροι πολιτιστικών λειτουργιών σε κάθε πολεοδομική ενότητα, η ακριβής θέση των οποίων θα οριστικοποιηθεί από την πολεοδομική μελέτη.
 - Δημιουργία ζώνης μη οχλούσας βιοτεχνίας , βόρεια του οδικού άξονα του νησιού.
 - Χωροθέτηση του χονδρεμπορίου και αποθηκών, σε συνδυασμό με σταθμό αυτοκινήτων , εντός της ζώνης βιοτεχνίας .

- Δημιουργία περιαστικού πρασίνου μεταξύ του οικισμού και της βιοτεχνικής ζώνης.
- Δημιουργία λιμανιού ανατολικά του οικισμού και δημιουργία μαρίνας σε επαφή με το χώρο του λιμανιού.
- Εγκατάσταση μαζικών μεταφορών στην Πιάτσα Ροτόντα .
- Αξιοποίηση του υπάρχοντος λιμανιού σε αγκυροβόλιο μικρών τουριστικών σκαφών.

γ) Γενική εκτίμηση της χωρητικότητας των πολεοδομικών ενοτήτων σε κατοίκους για το 1987 , των αναγκών σε γη για κοινωνική υποδομή σε επίπεδο πόλης και των αναγκών σε γη και κοινωνική υποδομή σε επίπεδο πολεοδομικών ενοτήτων.

δ) Καθορισμός ζωνών οικονομικών και θεσμικών κινήτρων :

- Ζώνη περιοχής εξυγίανσης – αναβάθμισης στην παραλιακή περιοχή από το κτήριο της ΔΕΗ και προς τα βόρεια του οικισμού
- Ζώνη περιοχής εξυγίανσης – αναβάθμισης στην περιοχή της Καζέρμας

ε) Καθορισμός νέων αναπτυξιακών ζωνών :

- Ζώνη βιοτεχνίας και χονδρεμπορίου
- Ζώνη προγράμματος έτοιμου σπιτιού
- Αναπτυξιακές ζώνες λιανικού εμπορίου στα τοπικά κέντρα αγοράς

B. Πρόταση λήψης μέτρων για την προστασία του περιβάλλοντος -

Οι βασικότερες παρεμβάσεις είναι :

- Ζώνη προστασίας ακτών
- Ζώνη προστασίας δασών
- Ζώνη προστασίας χώρων ιστορικού ενδιαφέροντος
- Ζώνη προστασίας γεωργικής γης υψηλής παραγωγικότητας
- Ζώνη προστασίας υποβαθμισμένων οικοσυστημάτων
- Ζώνη προστασίας παραδοσιακών συνόλων αρχιτεκτονικής κληρονομιάς

Γ. Προτάσεις για απαραίτητα έργα και μελέτες δικτύων υποδομής :

1. Οδικό Δίκτυο

- Δημιουργία περιφερειακής αρτηρίας που θα συνδέει την ενδοχώρα και την περιοχή χωροθέτησης λιμανιού μαρίνας .
- Κατασκευή τριών ισόπεδων κόμβων : α) στο σημείο σύνδεσης της περιφερειακής αρτηρίας με την αρτηρία του νησιού προς την ενδοχώρα β) στο σημείο σύνδεσης της περιφερειακής αρτηρίας του οικισμού με το δρόμο προς Πλατάνι και γ) στο σημείο της συμβολής των συλλεκτηρίων οδών ανατολικά του οικισμού.
- Διαβάθμιση της εσωτερικής κυκλοφορίας του οικισμού σε συλλεκτήριες αρτηρίες και τοπικό οδικό δίκτυο.
- Οργάνωση συστήματος πεζοδρόμων και ποδηλατοδρόμων.
- Δημιουργία χώρων στάθμευσης εκτός οδών.

2. Δίκτυο Ύδρευσης

- Επέκταση εξωτερικού και εσωτερικού τροφοδοτικού αγωγού στον οικισμό Κακό Πρινάρι, Πλατάνι και στη βιοτεχνική περιοχή.

3. Αποχέτευση Όμβριων – Αντιπλημμυρική Προστασία – Απορρίμματα

- Επέκταση του δικτύου ακαθάρτων στον οικισμό και στις περιοχές επέκτασης του οικισμού.
- Δημιουργία παραλιακού κεντρικού αποχετευτικού αγωγού – αποδέκτη του οικισμού που οδηγεί στο χώρο εγκατάστασης βιολογικού καθαρισμού.
- Διευθέτηση των εντός οικισμού ρεμάτων με κλειστή διατομή.
- Χώρος διάθεσης των απορριμμάτων ΝΔ του οικισμού στην ευρύτερη περιοχή.

4. Ενεργειακό – Τηλεπικοινωνιακό Σύστημα

- Επέκταση του υφιστάμενου τηλεφωνικού δικτύου.

Δ. Προτάσεις για ασφάλεια – πυροπροστασία

- Δημιουργία πυροσβεστικού σταθμού στην είσοδο του οικισμού.
- Δημιουργία σημείων υδροληψίας στον οικισμό και στις νέες επεκτάσεις.
- Κατανομή σε όλη την έκταση του οικισμού των χώρων συγκέντρωσης πληθυσμού σε περιπτώσεις θεομηνιών.

1.2 Το Γενικό Πολεοδομικό Σχέδιο του 1998

Το Γενικό Πολεοδομικό Σχέδιο που δημοσιεύθηκε στην εφημερίδα της Κυβερνήσεως στις 24 Μαρτίου του 1998 (ΦΕΚ182Δ/98) και το οποίο αποτελεί τροποποίηση των ορίων του ΓΠΣ του 1986 περιλαμβάνει :

Α. Πολεοδομική οργάνωση του Δήμου της Κω για πληθυσμιακό μέγεθος 26.000 κατοίκων

α) Επέκταση των ορίων του γενικού πολεοδομικού σχεδίου για την ένταξη εντός αυτών περιοχών αραιοδομημένων και τη δημιουργία τεσσάρων νέων πολεοδομικών ενοτήτων ως εξής :

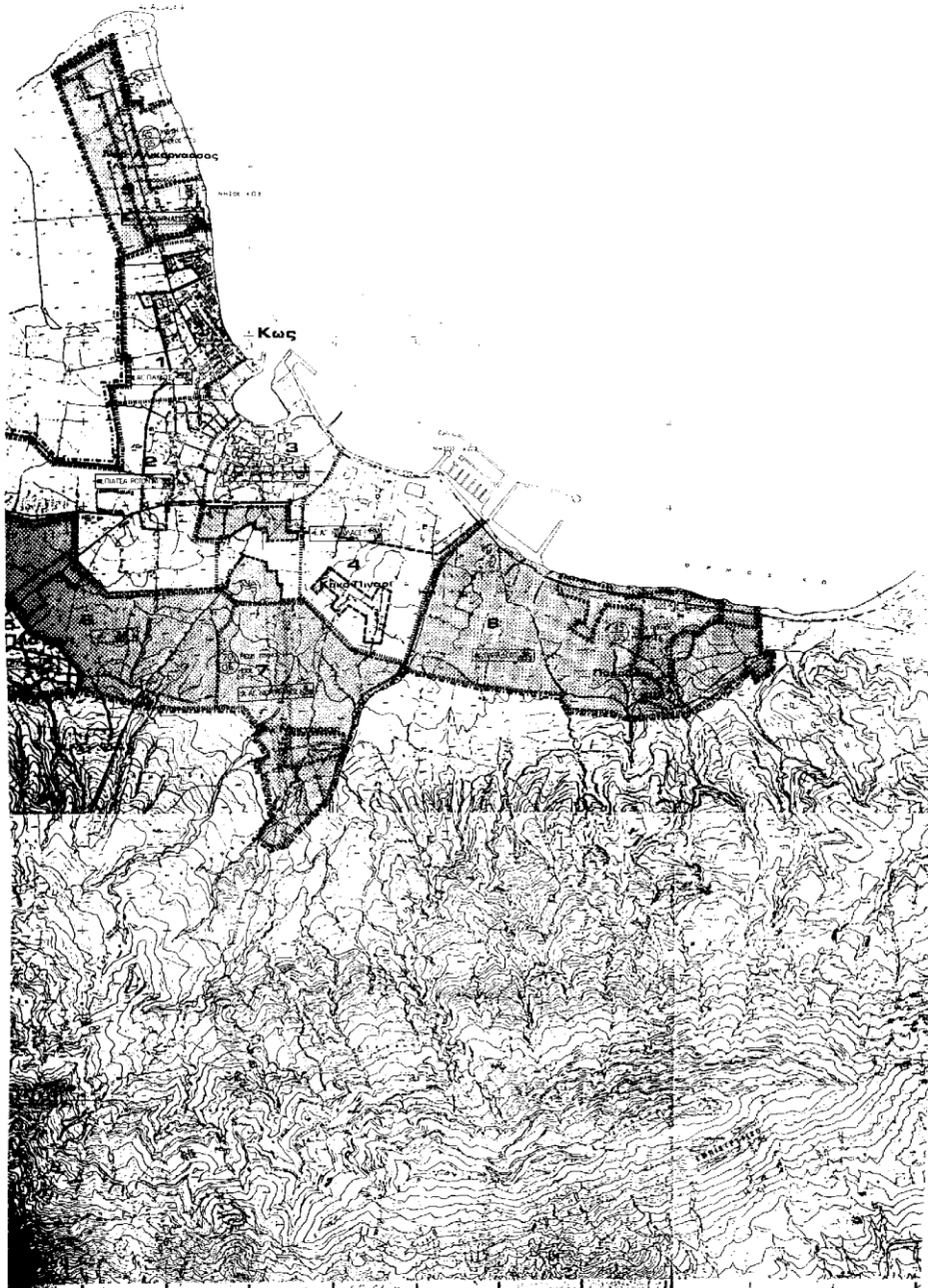
Πολεοδομική Ενότητα	Μέση Πυκνότητα	Μέσος Συντελεστής Δόμησης
Μεταξύ Αγ. Νεκταρίου και Πλατάνι	70 κατ/ Ha	0.6
Άγιος Νεκτάριος	70 κατ/ Ha	0.6
Παραδείσι	45 κατ/ Ha	0.5
Νέας Αλικαρνασσού	45 κατ/ Ha	0.5

Οι τέσσερις νέες πολεοδομικές ενότητες του ΓΠΣ του 1998

Επέκταση Γενικού Πολεοδομικού Σχεδίου της Κω 1998 (ΦΕΚ182Δ/98)

ΕΦΗΜΕΡΙΣ ΤΗΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΕΩΣ (ΤΕΥΧΟΣ ΤΕΤΑΡΤΟ)

1613

β) Προσδιορισμός των χρήσεων γης στις νέες πολεοδομικές ενότητες αλλά και στην πολεοδομική ενότητα Άγιος Νικόλαος

1. Αμιγούς κατοικίας στις πολεοδομικές ενότητες Αγίου Νεκταρίου και μεταξύ Αγίου Νεκταρίου και Πλατάνι.

2. Γενικής κατοικίας στις πολεοδομικές ενότητες Παραδείσι, Νέας Αλικαρνασσοῦ και Αγίου Νικολάου.

3. Οργάνωση των εγκαταστάσεων εκπαίδευσης και πολιτιστικών δραστηριοτήτων :

- Δημιουργία λυκείου στην πολεοδομική ενότητα Παραδείσι
- Δημιουργία δύο γυμνασίων στις πολεοδομικές ενότητες Παραδείσι και Νέας Αλικαρνασσοῦ
- Δημιουργία τεσσάρων δημοτικών σχολείων ένα σε κάθε ενότητα
- Δημιουργία τεσσάρων νηπιαγωγείων ένα σε κάθε ενότητα
- Δημιουργία ενός αθλητικού χώρου στις ενότητες Παραδείσι και Νέας Αλικαρνασσοῦ
- Δημιουργία πολιτιστικών δραστηριοτήτων ένα σε κάθε ενότητα

4. Δημιουργία χώρων πρασίνου α) κατά μήκος των ρεμάτων β) μεταξύ τμήματος του ορίου του εγκεκριμένου ΓΠΣ και των νέων επεκτάσεων γ) μεταξύ της βιοτεχνικής ζώνης και του ορίου της ενότητας μεταξύ Αγίου Νεκταρίου και Πλατάνι και δ) νότια των αρχαιολογικών χώρων.

γ) Γενική εκτίμηση των αναγκών σε γη για κοινωνική υποδομή σε επίπεδο πόλης .

δ) Καθορισμός ζωνών οικονομικών και θεσμικών κινήτρων και πολεοδομικών μηχανισμών

- Ζώνη ειδικών κινήτρων μια σε κάθε ενότητα
- Ζώνη προγράμματος έτοιμου σπιτιού

Β. Συμπλήρωση- Οργάνωση του Δικτύου Μεταφορών

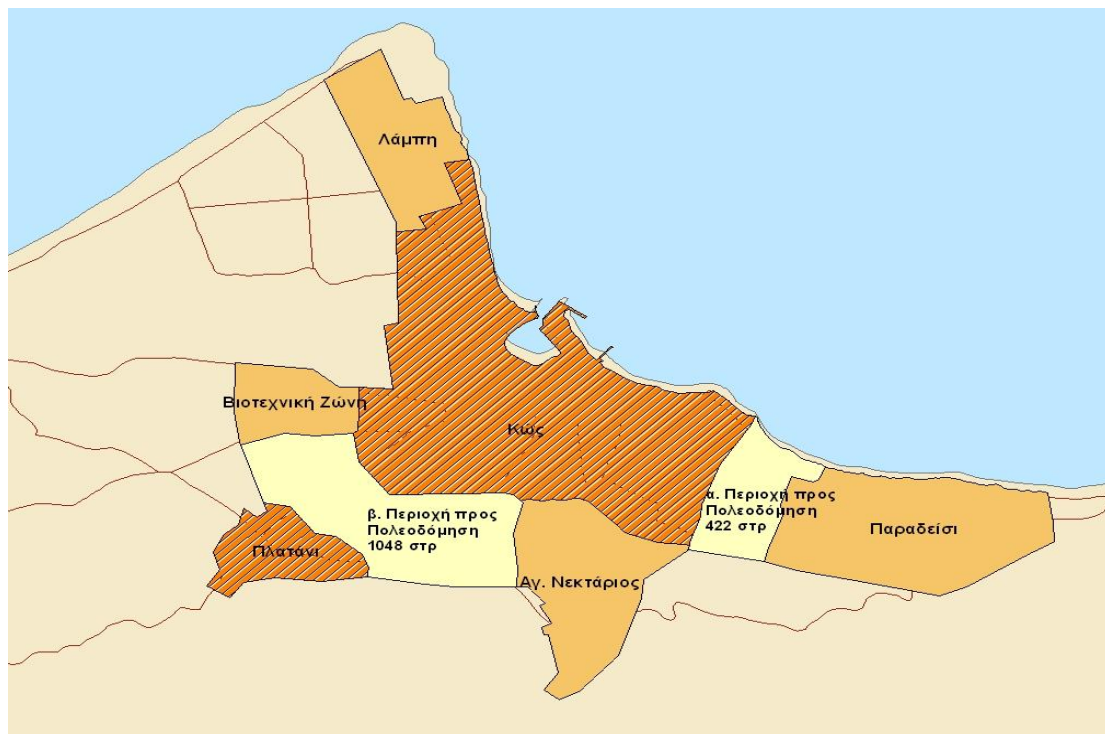
- Διαβάθμιση του Οδικού δικτύου σε πρωτεύουσες και δευτερεύουσες οδούς

Γ. Συμπλήρωση- Οργάνωση των Δικτύων Υποδομής

- Συμπλήρωση και επέκταση του δικτύου της ΔΕΗ
- Συμπλήρωση του τηλεπικοινωνιακού δικτύου

Δ. Λήψη μέτρων για την Πυροπροστασία της Πόλης και προστασία από το Σεισμό

- Δημιουργία σημείων υδροληψίας και πυροσβεστικών σταθμών σε περίπτωση πυρκαγιάς
- Συγκέντρωση πληθυσμού σε ανοικτούς χώρους σε περίπτωση έκτακτης ανάγκης

Πολεοδομικός Σχεδιασμός ΔΕ Κω βάσει εγκεκριμένου ΓΠΣ (1337/83)
Πολεοδομία Κώ

Παρουσιάζονται με σκούρο πορτοκαλί οι ολοκληρωμένες πολεοδομικές μελέτες. Με ανοικτό πορτοκαλί οι οικισμοί και η Βιοτεχνική Ζώνη ενώ με κίτρινο οι περιοχές προς πολεοδόμηση.

1.3 Ρυμοτομικά Σχέδια της Κω

Στα όρια της Δημοτικής Ενότητας Κω υπάρχουν εγκεκριμένα τα παρακάτω σχέδια πόλης:

Το αρχικό Ιταλικό ρυμοτομικό Σχέδιο Πόλης του 1933 τροποποιήθηκε και επεκτάθηκε το 1967 (ΦΕΚ155Δ/67) και αναθεωρήθηκε το 1990 (ΦΕΚ 456Δ/1990). Με την αναθεώρηση καθορίστηκαν και ζώνες προστασίας παραδοσιακών συνόλων στο ιστορικό κέντρο της πόλης Κω.

Έχει χαρακτηριστεί ως ιστορικός τόπος που χρειάζεται ειδική κρατική προστασία τμήμα της παλιάς πόλης της Κω (ΦΕΚ162Β/83).

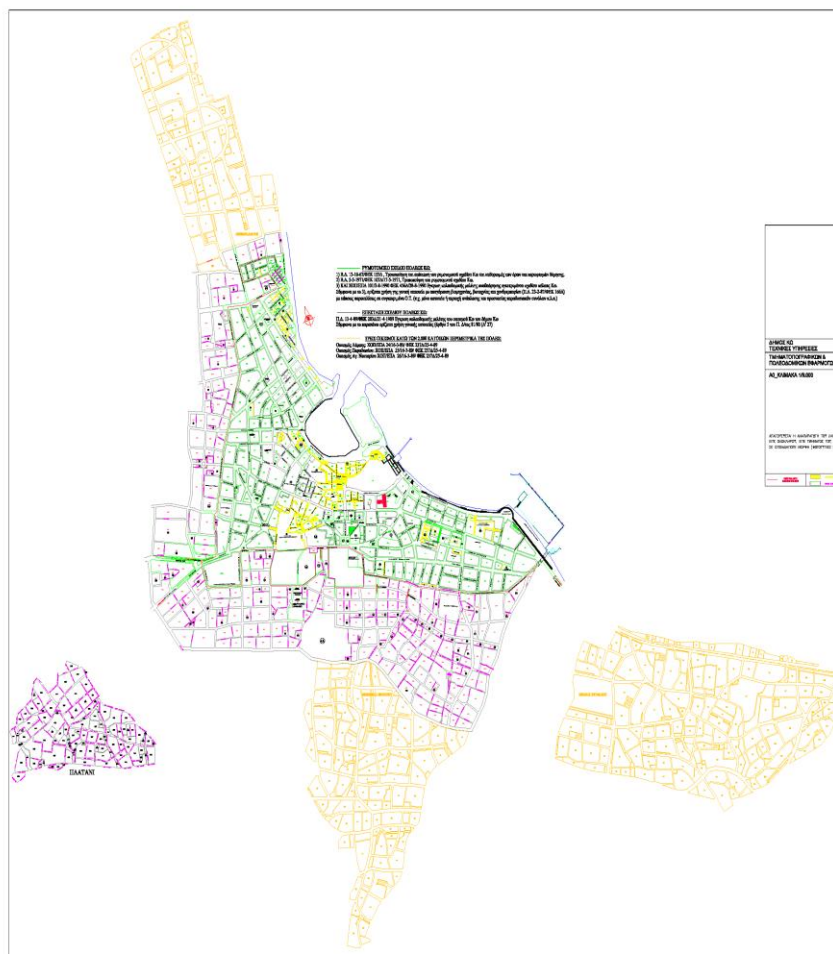
Έχει εγκριθεί η επέκταση του ρυμοτομικού σχεδίου πόλεως Κω (ΦΕΚ230Δ/89) και υπάρχει εγκεκριμένη μελέτη Πράξης Εφαρμογής η οποία έχει κατατεθεί στο Κτηματολόγιο Κω προς μετεγγραφή το 1992.

Πολεοδομήσεις οικισμών:

Με την από 28-6-2008 σύμβαση ξεκίνησε η πολεοδόμηση και η πράξη εφαρμογής της Βιοτεχνικής Ζώνης. Έχει ολοκληρωθεί η κτηματογράφηση και η πολεοδόμηση και έχει σταλεί στις 11-6-2010 στο ΣΧΟΠ του νομού Δωδεκανήσου που είναι το αρμόδιο όργανο για την έγκριση της πολεοδομικής μελέτης.

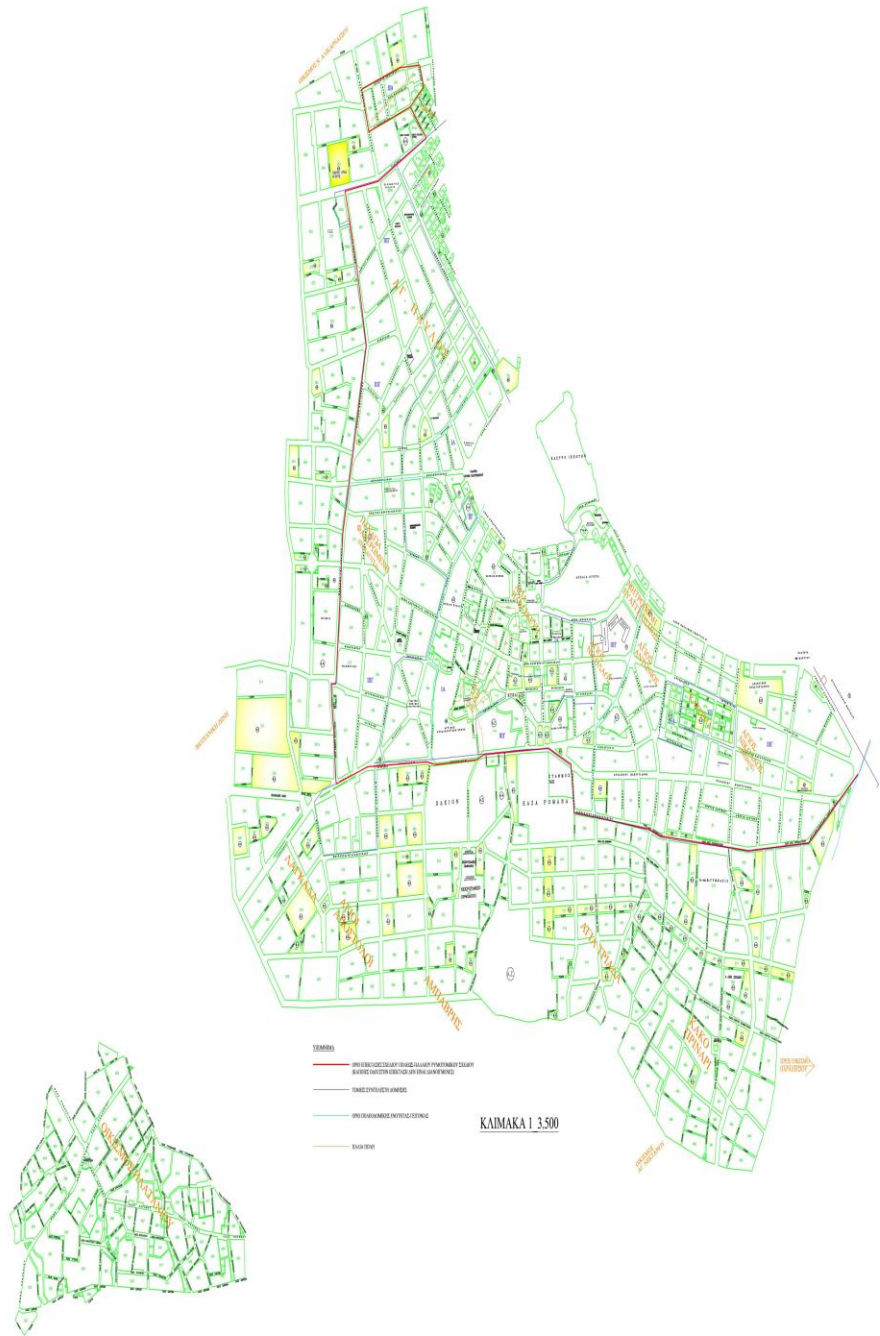
Βρίσκεται σε εξέλιξη ο διαγωνισμός ανάθεσης (δημοσίευση 12/2009) μελέτης κτηματογράφησης, επικαιροποίησης, πολεοδομικής μελέτης, πράξης εφαρμογής της Νέας Αλικαρνασσού. Μετά από την εκδίκαση των ενστάσεων από το ΣΤΕ και την απόρριψη τους εκκρεμεί το άνοιγμα των οικονομικών προσφορών και η τελική αξιολόγηση για την ανάθεση.

Για τους οικισμούς Αγ. Νεκταρίου, Παραδεισίου και Ν. Αλικαρνασσού υπάρχουν μη εγκεκριμένες πολεοδομικές μελέτες οι οποίες λαμβάνονται υπ' όψη για την έκδοση οικοδομικών αδειών.

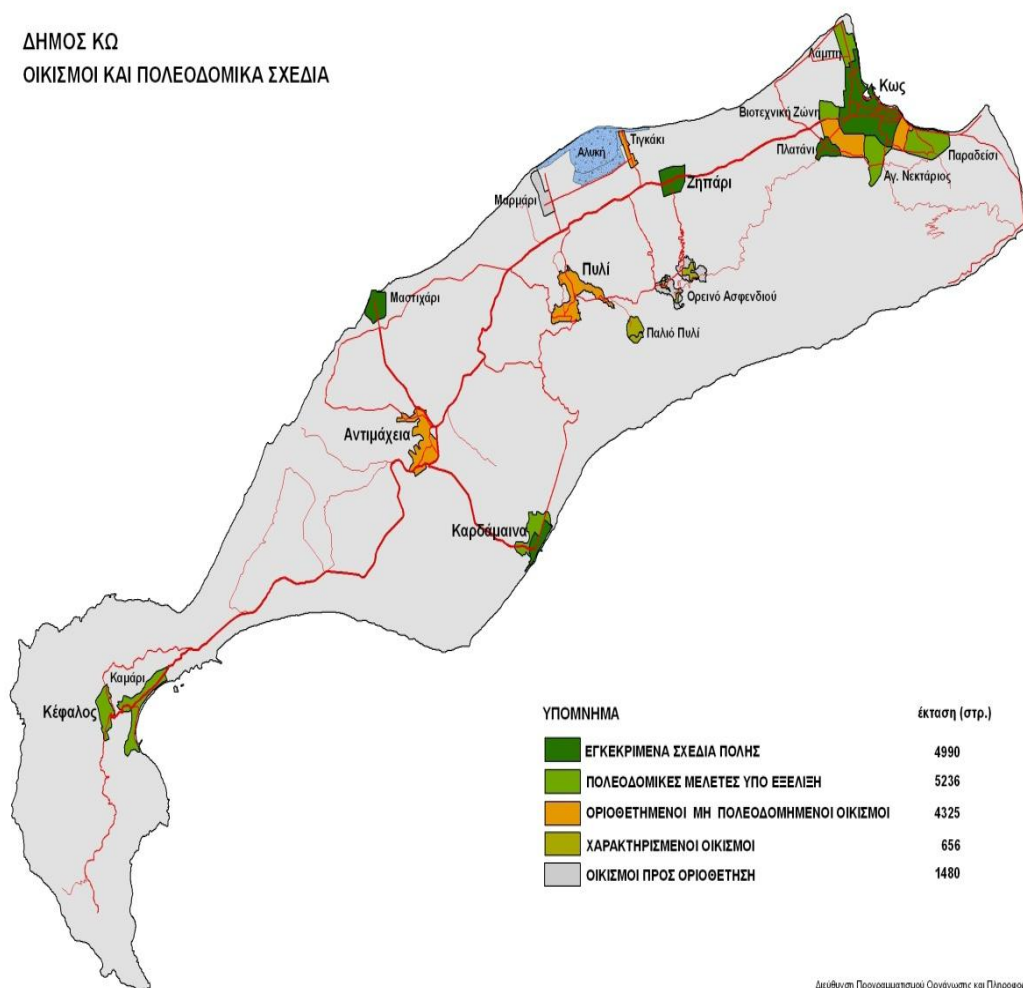
Ρυμοτομικό Σχέδιο και Επέκταση και Οικισμοί Πολεοδομία Κω

Με πράσινο σημειώνεται το Ρυμοτομικό Σχέδιο της Πόλεως της Κω, με μπλε η επέκταση του Σχεδίου Πόλεως της Κω και με πορτοκαλί οι τρεις οικισμοί κάτω των 2.000 κατοίκων περιμετρικά της Πόλης (οικισμοί Λάμπης , Παραδεισίου και Αγίου Νεκταρίου)

Ρυμοτομικό Σχέδιο και Επέκταση Πολεοδομία Κω

ΔΗΜΟΣ ΚΩ
ΟΙΚΙΣΜΟΙ ΚΑΙ ΠΟΛΕΟΔΟΜΙΚΑ ΣΧΕΔΙΑ

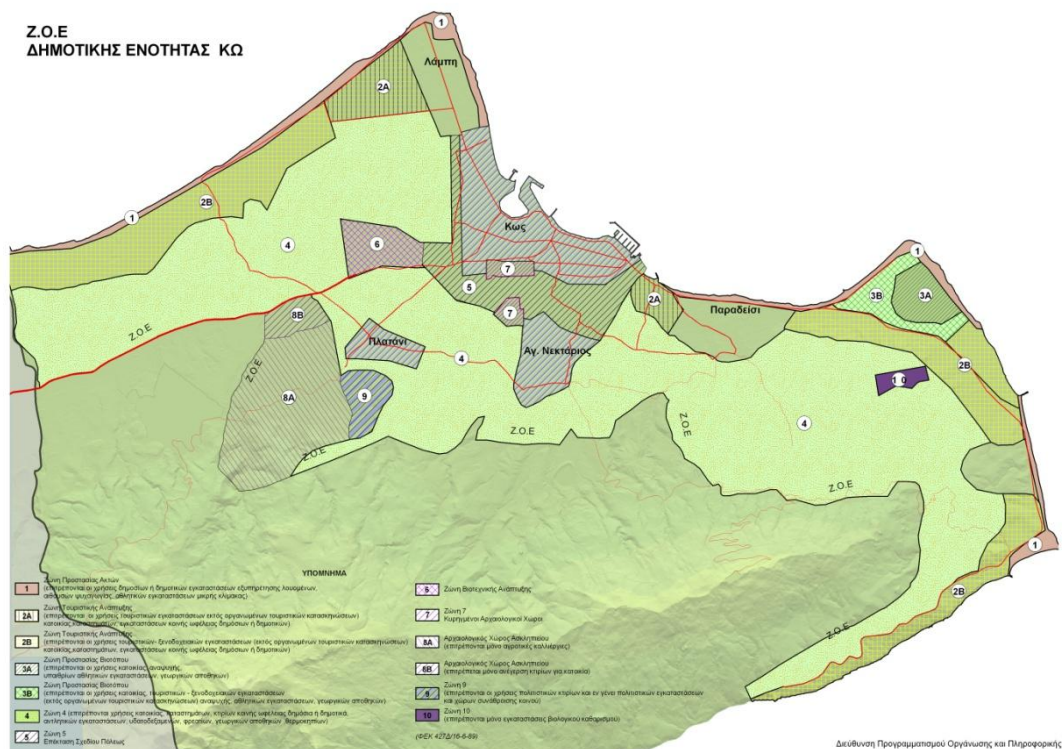
**Οικισμοί και Πολεοδομικά Σχέδια
Πολεοδομία Κω**

1.4 Ζώνες Οικιστικού Ελέγχου και περιοχές Natura

Ζώνες Οικιστικού Ελέγχου (Ζ.Ο.Ε) υπάρχουν θεσμοθετημένες για τη Δημοτική Ενότητα Κω από το 1989 (ΦΕΚ427Δ/89) και την τροποποίηση αυτού με το ΦΕΚ63Δ/1990 στην εκτός σχεδίου περιοχή οι οποίες περιλαμβάνουν ζώνες προστασίας ακτών, τουριστική, αγροτική, αρχαιολογική, ζώνη Δ.Ι.Ι.Κ. (Ιπποκράτειο Ίδρυμα), βιοτεχνική, υδροβιότοπου (η οποία τροποποιήθηκε με το ΦΕΚ571Δ/2006), βιολογικού.

Επίσης υπάρχει θεσμοθετημένη Ζώνη Οικιστικού Ελέγχου απόλυτης προστασίας για την περιοχή Αλυκής (ΦΕΚ1024Δ/24-11-97).

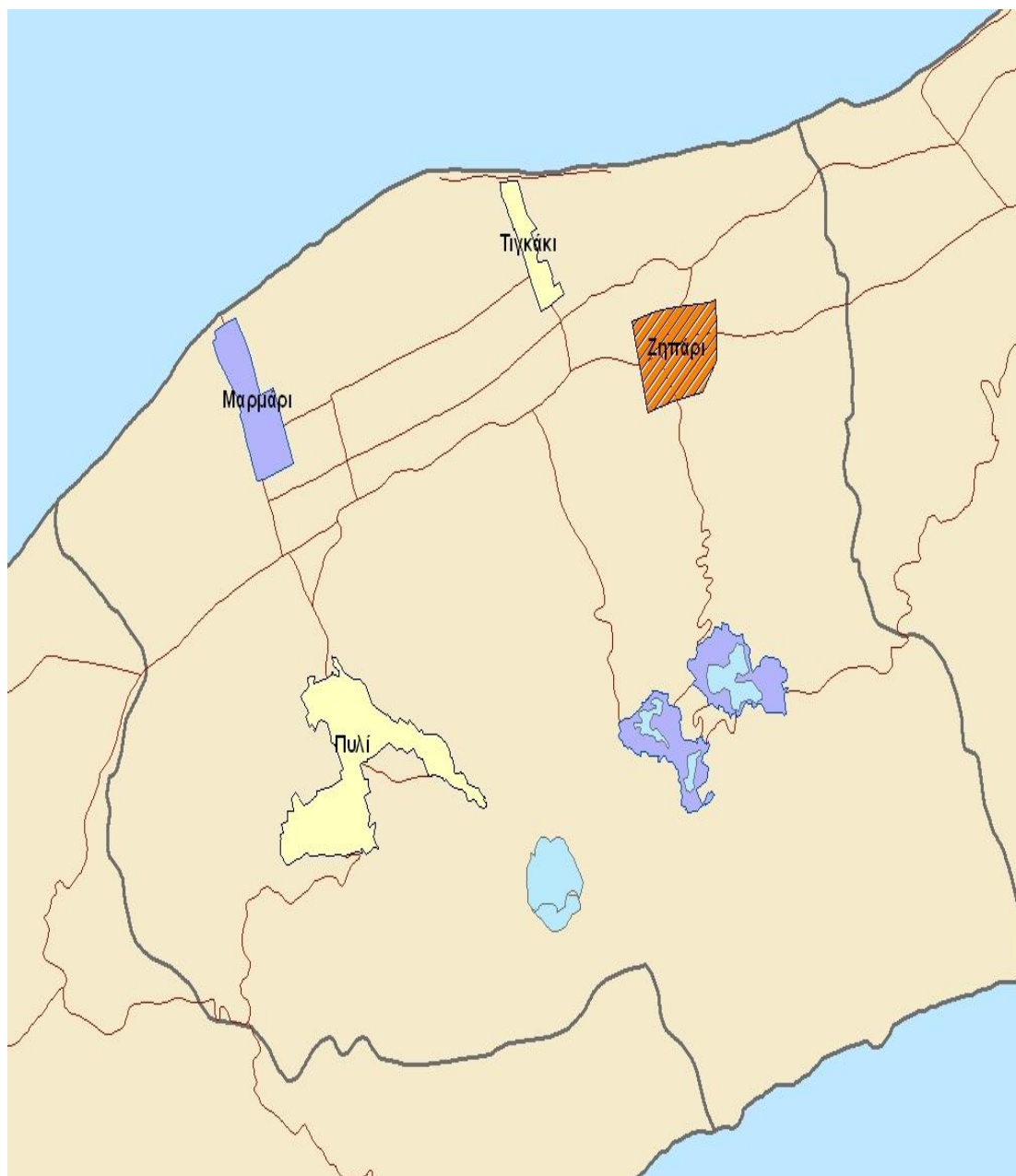
Περιοχές Natura υπάρχουν στα όρια των Δημοτικών Ενοτήτων Κω και Δικαίου. Πρόκειται για προστατευόμενες περιοχές οι οποίες διέπονται από κανονισμούς διοίκησης και λειτουργίας στους οποίους καθορίζονται τα αναγκαία μέτρα οργάνωσης και λειτουργίας των προστατευόμενων αντικειμένων και εξειδικεύονται οι γενικοί όροι και περιορισμοί άσκησης δραστηριοτήτων και εκτέλεσης έργων που καθορίζονται με το νομοθέτημα κήρυξης των περιοχών.

2. Δημοτική Ενότητα Δικαίου

1. Βρίσκεται σε εξέλιξη η μελέτη Γενικού Πολεοδομικού Σχεδίου.
2. Έχει θεσμοθετημένη Ζώνη Οικιστικού Ελέγχου απόλυτης προστασίας για την περιοχή Αλυκής (ΦΕΚ1024Δ/24-11-97).
3. Η περιοχή του ορεινού Ασφενδιού έχει χαρακτηριστεί τόπος ιδιαίτερου φυσικού κάλλους (ΦΕΚ της 8-2-1983). Τα όρια της διατηρητέας περιοχής περιλαμβάνουν τους 4 συνοικισμούς Ευαγγελίστρια ή Πέρα Γειτονιά, Ασώματος, Λαγούδι και Ζιά.
4. Έχει ξεκινήσει η διαδικασία καθορισμού ορίων στον οικισμό ορεινού Ασφενδιού.
5. Έχει χαρακτηριστεί το Παλαιό Πυλί ως παραδοσιακός οικισμός (ΦΕΚ594Δ/78).
6. Έχει γίνει η οριοθέτηση των οικισμών Τιγκακίου (ΦΕΚ672/87) και Πυλίου (ΦΕΚ623Δ/90).
7. Υπάρχει εγκεκριμένο Ρυμοτομικό Σχέδιο Ζηπαρίου (ΦΕΚ168Δ/70).

Στις δημοτικές κοινότητες Κω και Δικαίου υπάρχει και η περιοχή Natura 2000.

Οικισμοί προς Πολεοδόμηση ΔΕ Δικαίου. Ο οικισμός Ζηπάρι διαθέτει ΡΣ

3. Δημοτική Ενότητα Ηρακλειδών

1. Έχει εγκεκριμένα Γενικά Πολεοδομικά Σχέδια για τις περιοχές Καρδάμαινας (ΦΕΚ445Δ/2003) και Κεφάλου (ΦΕΚ141Δ/2006) και βρίσκεται σε εξέλιξη το ΣΧΟΟΑΠ της Δημοτικής Κοινότητας Ηρακλειδών.
2. Έχει ξεκινήσει μελέτη « πολεοδομική μελέτη επέκτασης και αναθεώρησης Καρδάμαινας και της σχετικής πράξης εφαρμογής.»
3. Έχει ξεκινήσει η πολεοδομική μελέτη επέκτασης και πράξη εφαρμογής Κεφάλου η οποία βρίσκεται σε αρχικό στάδιο.
4. Έχει ξεκινήσει η μελέτη κτηματογράφησης – πολεοδόμησης και πράξης εφαρμογής Καμάρι η οποία βρίσκεται σε αρχικό στάδιο.
5. Υπάρχει η Πράξη Εφαρμογής Μαστιχαρίου η οποία είναι εγκεκριμένη από το 1995 και έχει κατατεθεί στο κτηματολόγιο Κω.

Πολεοδομικός Σχεδιασμός ΔΕ Ηρακλειδών βάσει ΓΠΣ (Ν.1337/83)
Πολεοδομία Κω

ΠΗΓΕΣ

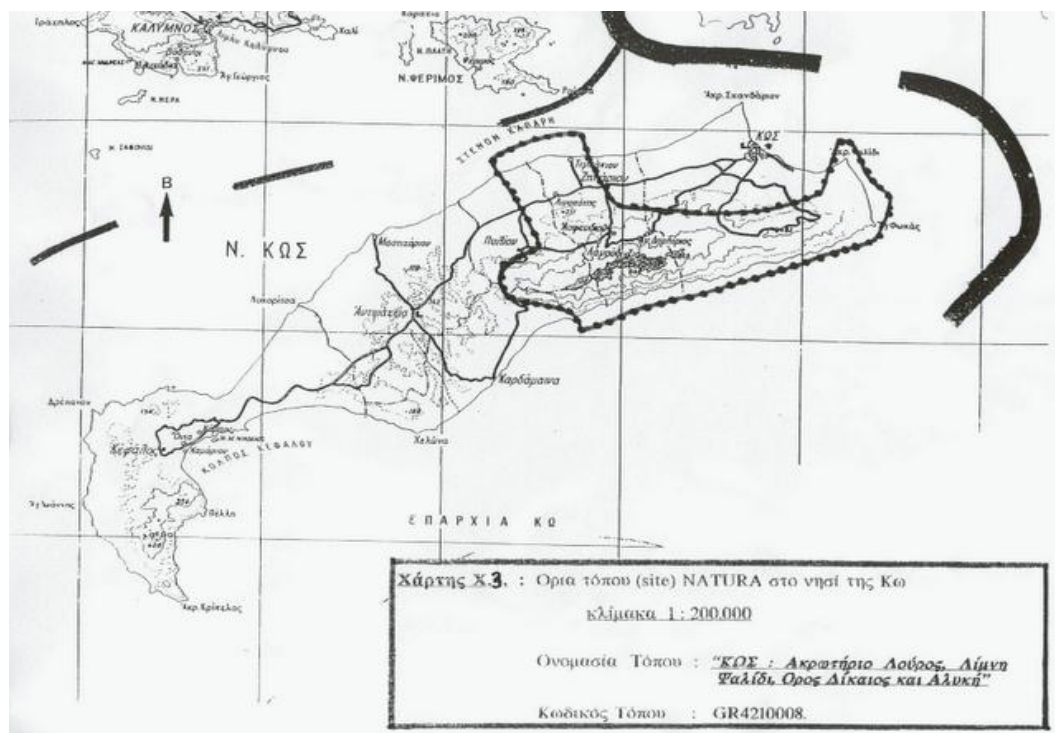
1. Πολεοδομία Κω
2. Τεχνικές Υπηρεσίες Δήμου Κω
3. ΕΙΔΙΚΟ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΧΩΡΟΤΑΞΙΚΗΣ ΚΑΙ
ΠΟΛΕΟΔΟΜΙΚΗΣ ΑΝΑΣΥΓΚΡΟΤΗΣΗΣ «ΚΩΣ – ΑΣΠΙΣ ΙΠΠΟΔΑΜΟΣ»

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 7°

ΦΥΣΙΚΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ

1. Περιοχή Natura 2000

Στο νησί υπάρχει η περιοχή “ Κως - Ακρωτήριο Λούρος - Λίμνη Ψαλίδι - Όρος Δίκαιος – Αλυκή” με κωδικό GR 4210008 που έχει συμπεριληφθεί στο Ευρωπαϊκό Οικολογικό Δίκτυο Natura 2000 (οδηγία 92/43/ΕΟΚ) ως προστατευόμενος υγροβιότοπος . Πιο συγκεκριμένα η περιοχή βρίσκεται στην ανατολική Κω και περιλαμβάνει το ακρωτήριο Λούρος με τη λίμνη Ψαλίδι, τον ορεινό όγκο Δίκαιος και επεκτείνεται προς τα βόρεια μέχρι τα θαλάσσια αλίπεδα (Αλυκή). Η θαλάσσια έκταση της περιοχής (2% της συνολικής έκτασης) οριοθετείται από την ισοβαθή των 50 m. Στους σημαντικότερους υγροβιότοπους του Αιγαίου συγκαταλέγονται η αλυκή Τιγκακίου με έκταση περίπου 930 στρεμμάτων και η λίμνη Ψαλιδίου με έκταση που ξεπερνά τα 200 στρέμματα.

Όρια τόπου NATURA στο νησί της Κω

Πηγή : http://www.aegeanews24.gr/default.asp?id=27&lg_id=1&Records=Details&_id=382644

1.1 Ο Υγροβιότοπος του Ψαλιδίου

Το Ψαλίδι είναι ένα ακρωτήριο τριγωνικού σχήματος έκτασης 1000 τετραγωνικών περίπου. Στο μέσο του περίπου σχηματίστηκε ένα βύθισμα που εξελίχθηκε σε υγρότοπο. Κατά την πάροδο του χρόνου σε μεγάλο τμήμα στο εσωτερικό της χέρσου δημιουργήθηκαν πολλές τουριστικές εγκαταστάσεις και μετέβαλαν οριστικά το τοπίο. Ευτυχώς ένα τμήμα του που σήμερα αποτελεί τον υγροβιότοπο, παρέμεινε ανέπαφο. Στη διατήρηση συντέλεσε η θεσμοθέτηση του Γενικού πολεοδομικού σχεδίου του Δήμου Κω. Ο υγροβιότοπος Ψαλιδίου λειτουργούσε στα χρόνια της Ιταλικής κατοχής του νησιού σαν αλυκή, ενώ τα τελευταία χρόνια η διώρυγα επικοινωνίας του με τη θάλασσα καλύφθηκε φυσικώς με χώμα και βλάστηση με αποτέλεσμα τη δημιουργία του έλους στη σημερινή του μορφή. Έχει χαρακτηριστεί Τόπος Ιδιαίτερης Σημασίας για τα πουλιά και έχει κηρυχθεί Καταφύγιο Άγριας Ζωής.

Μέσα από τους πυκνούς καλάμους ξεπροβάλλουν ελεύθερες επιφάνειες νερού αρκετών στρεμμάτων.

Πηγή : <http://wwfaction.files.wordpress.com/2010/03/elos-psalidiy-01.jpg>

Γύρω από τον υγρότοπο του Ψαλιδιού και στην παράκτια και ακταία ζώνη υπάρχει ένα έντονο μωσαϊκό βλάστησης και τελικά μια πολύ αξιόλογη ποικιλία επιμέρους οικοτόπων. Στη βλάστηση του φυσικού χώρου της περιοχής αναγνωρίζονται πέντε (5) τύποι φυσικών οικοτόπων, όπου έχουν καταγραφεί ως επτά (7) επιμέρους φυτοκοινωνίες : θαλάσσια βλάστηση (λιβάδια ποσειδώνιας), βλάστηση υγρών λιβαδιών με *Juncus* spp., θαμνώδης βλάστηση με *Tamarix smyrnensis*, αλοφυτική βλάστηση με *Arthrocnemum* spp., *Halocnemum* spp και *Salicornia* spp, βλάστηση φρυγάνων.

Ειδική αναφορά πρέπει να γίνει στην ορνιθοπανίδα στην οποία περιλαμβάνονται και αρκετά σπάνια ή απειλούμενα υδρόβια και παραυδάτια πτηνά. Ο υγρότοπος αποτελεί ζωτικό χώρο στάθμευσης και διατροφής διαφόρων μεταναστευτικών πουλιών όπως του Σταχτοτσικνιά, Κρυπτοτσικνιά, Λευκοτσικνιά, Πορφυροτσικνιά, Νυχτοκόρακα, Χαλκόκοτας, Σαρσέλας, Καλαμόκιρκου, Καλαμοκανά, Ψευτομαχητή, Λασπότρυγγα, Μαυρότρυγγα. Επίσης, στο Ψαλίδι διαχειμάζουν αρκετές εκατοντάδες αγριόπαπιες, φαλαρίδες και φοινικόπτερα. Τα τελευταία βρίσκονται σχεδόν καθημερινά στο Ψαλίδι, αφού εκεί βρίσκουν σε αφθονία ζωοπλαγκτονικούς οργανισμούς με τους οποίους τρέφονται. Θα πρέπει δε να τονιστεί ιδιαίτερα το γεγονός ότι ολόκληρη αυτή η βιολογική ποικιλία εξακολουθεί να υπάρχει και να βρίσκεται σε καλή φυσική κατάσταση παρά την άμεση γειτνίασή της σε έντονα ανεπτυγμένο περιαστικό περιβάλλον. Στα μελλοντικά σχέδια περιλαμβάνονται και ιδέες για την επιμήκυνση του χρόνου ζωής του υγροτοπου κατά τους θερινούς μήνες που ξεραίνεται.

Φλαμίνγκο επισκέπτονται συχνά τον υγρότοπο για λίγη ξεκούραση και τροφή.

Πηγή : <http://wwfaction.files.wordpress.com/2010/03/flamingos1.jpg>

Τα όρια του υγροτόπου είναι καθορισμένα με περίφραξη και στην είσοδο λειτουργούσε, μέχρι πρόσφατα, περίπτερο ενημέρωσης, όπου ο επισκέπτης μπορούσε να ενημερωθεί για τη βιοποικιλότητα του έλους. Ο επισκέπτης μπορεί να θαυμάσει τα δεκάδες πουλιά που φωλιάζουν ή επισκέπτονται τον υγρότοπο.

1.2 Οι Αλυκές στο Τιγκάκι της Κω

Οι αλυκές βρίσκονται στη θέση Τιγκάκι του Ασφενδιού. Η έκτασή τους είναι περίπου 930 στρέμματα. Έκταση 790 στρ. περίπου βρίσκονται κάτω από τη μέση στάθμη της θάλασσας έως και 0,32 m. Μεταξύ της αλυκής και του αιγιαλού παρεμβάλλεται μια σειρά θινών που το ύψος τους φθάνει τα 1-2 μέτρα. Μεταξύ των θινών και της περιοχής που καλύπτεται από νερά υπάρχει ζώνη με αλόφυτα. Αυτή η αλοφυτική βλάστηση συγκρατεί το έδαφος και προστατεύει την αλυκή από τη μεταφορά άμμου.

george papapostolou

Τοπίο στις Αλυκές Κω με το νησί της Ψερίμου στο βάθος.

Πηγή : http://giorginho21.blogspot.com/2010/11/photos-for-sale_20.html

Οι αλυκές λειτουργούσαν ως το 1988 ως χώρος παραγωγής του μαγειρικού αλατιού. Η ετήσια παραγωγή από το 1944 μέχρι το 1987 κυμαινόταν από 900 μέχρι 3500 τόνους. Αν και για αιώνες ήταν από τις σημαντικότερες Αλυκές της Ελλάδας το 1988 σταμάτησε η λειτουργία τους.

Μεταφορά του Αλατιού κατά το 1980
Πηγή : <http://www.dikaiosnet.gr/alyki/Antlia.jpg>

Η παραλία των Αλυκών μαζί με τον υγρότοπο που βρίσκεται πίσω ακριβώς από τους αμμόλοφους, έχει ενταχθεί στο δίκτυο Natura 2000. Είναι ένας μοναδικός βιότοπος, αφού κάθε άνοιξη και φθινόπωρο φιλοξενεί χιλιάδες είδη πουλιών. Το καλοκαίρι συγκεντρώνει πλήθος κόσμου, ανάμεσά του και τους λάτρεις του windsurfing, που επιδίδονται μετά μανίας στο θαλάσσιο άθλημα, κυρίως όταν έχει αρκετό αέρα.

1.3 Το Όρος Δίκαιος

Το Όρος Δίκαιος
Πηγή : <http://www.dikaiosnet.gr/DIKAIOS/dikaios.htm>

Το όρος Δίκαιος , γνωστό στους αρχαίους ως Ωρομέδων, Πρίων ή Δίκαιον είναι το ψηλότερο βουνό της Κω με υψόμετρο 846 μ. Είναι άγνωστη η προέλευση του ονόματός του. Υπάρχει μια σαφής ασυμμετρία στην κατανομή των υψομέτρων. Νότια της κορυφογραμμής και σε απόσταση το πολύ 2 χλμ. το όρος έχει μεγάλη κλίση πρσανών προς τη θάλασσα. Αντίθετα, η απόσταση ανάμεσα στην κορυφογραμμή και την ακτή βορείως του άξονα του όρους είναι 6-7 χλμ. Το ίδιο το σχήμα του νησιού καθορίζεται από τους άξονες των πτυχώσεων και την κατεύθυνση των ρηγματών , ενώ οι ρεματιές έχουν κατεύθυνση κάθετη προς αυτήν, όπως φαίνονται γύρω από την κορυφή του Δίκαιου προς την πλευρά του Ασφενδιού.

Λείψανα μεσαιωνικού οικισμού, δεξαμενές νερού, οπτόπλινθοι και άφθονα πήλινα όστρακα που προέρχονται από διάφορες εποχές φανερώνουν έντονη ανθρώπινη δραστηριότητα στην περιοχή κατά τους αρχαίους και μέσους χρόνους.

Ο κύριος ορεινός όγκος του Δίκαιου δομείται από ασβεστόλιθους και μάρμαρα, καθώς και μεγάλες μάζες πλουτωνιτών και ηφαιστιτών. Στην επαφή ηφαιστιτών προς τους ασβεστόλιθους και τα μάρμαρα αναπτύσσεται κατά τόπους μεταλλοφορία, με χαρακτηριστικές αποθέσεις πολύχρωμων οξειδίων μετάλλων.

Το Όρος Δίκαιος

Πηγή : <http://www.dikaiosnet.gr/DIKAIOS/Plakeri1a.jpg>

Τα δάση κυπαρισσιού καταλαμβάνουν μεγάλες εκτάσεις στο όρος Δίκαιος και αποτελούν επιβλητικό χαρακτηριστικό γνώρισμα του βουνού. Εξαπλώνονται από τα κατώτερα μέχρι τα ανώτερα υψόμετρα του όρους. Έχουν πολύ καλή ανάπτυξη και σχηματίζουν συμπαγείς συστάδες με μεγάλη εδαφοκάλυψη στα χαμηλότερα και μέσα υψόμετρα . Στις επικλινείς και πετρώδεις πλαγιές έχουν μικρότερη φυτοκάλυψη και μικρότερο ύψος. Στα μεγαλύτερα υψόμετρα του βουνού και στο φαράγγι η βλάστηση είναι πιο αραιή.

Οι υποβαθμίσεις του κυπαρισσιού είναι χαρακτηριστικές κατά τοποθεσίες. Οι ανθρώπινες επιδράσεις (βοσκή, πυρκαγιές) σε συνδυασμό με τις ισχυρές κλίσεις και τις φυσικές διεργασίες (διαβρώσεις, ισχυροί άνεμοι) έχουν οδηγήσει σε υποβάθμιση αρκετές συστάδες. Παρόλο που το κυπαρίσσι εμφανίζει μια δυναμική ισχυρής φυσικής αναγέννησης, η βοσκή αποτρέπει αυτή τη φυσική διεργασία αναβάθμισης του φυσικού περιβάλλοντος.

Τα Δάση Κυπαρισσιού

Ασβεστολιθικά βραχώδη πρανή με χασμοφυτική βλάστηση

Αυτός ο τύπος οικοτόπου απαντάται στα μέσα και μεγαλύτερα υψόμετρα. Χαρακτηριστική η παρουσία του οικοτόπου στο φαράγγι που αρχίζει από τη Ζιά και καταλήγει στο εκκλησάκι του Χριστού. Τα απόκρημνα ασβεστολιθικά βράχια χαρακτηρίζονται από μικρή φυτοκάλυψη. Κατά θέσεις εμφανίζονται μεμονωμένα άτομα κυπαρισσιού. Στην περιοχή φύεται σημαντικός αριθμός ειδών όπως: *Scrophularia heterophylla*, *Inula verbascifolia* subsp. *methanea* κ.ά.

Τα είδη αυτά εκτός του ότι περιλαμβάνουν μοναδικά στοιχεία της φυσικής μας κληρονομιάς αποτελούν, εξαιτίας της αισθητικής τους, στολίδι των γκρεμών και των φαραγγιών, καθώς επίσης και παράγοντα απαραίτητο για τη διατήρηση της βιοποικιλότητας και της οικολογικής ισορροπίας στα βραχώδη οικοσυστήματα της περιοχής.

Χαρακτηριστικά Σημεία του Όρους
Πηγή : <http://www.dikaiosnet.gr/DIKAIOS/dikaios.htm>

2. Αμμουδιές της Νήσου

Στη Κω συναντάμε τις πιο εκτεταμένες παραλίες σε ολόκληρο το Αιγαίο, παραλίες που στην Ελλάδα μπορούν να συγκριθούν μόνο με την ακτογραμμή και τις αμμουδιές στην Δυτική Πελοπόννησο. Αυτές που βρίσκονται στα βόρεια του νησιού είναι περισσότερο εκτεθειμένες στον άνεμο. Η πλειοψηφία των ακτών του νησιού είναι πλέον αντικείμενο εκμετάλλευσης για τον τουρισμό, με εύκολη πρόσβαση και ανέσεις που συμπεριλαμβάνουν θαλάσσια σπόρ , ιστιοσανίδα, καταδύσεις και πολλά άλλα. Οι κυριότερες παραλίες είναι πλήρως οργανωμένες με ομπρέλες, ξαπλώστρες, καντίνες, εστιατόρια και καφέ μπαρ.

2.1 Παραλία Παρανταίς

Ένα από τα χαρίσματα της Κω είναι η παραλία που διαθέτει η οποία εκτείνεται κατά μήκος δημιουργώντας έτσι ένα τεράστιο κόλπο μήκους σχεδόν έξι χιλιομέτρων. Έξι χιλιόμετρα γκριζα αμμουδιά και πάνω της εκατοντάδες πολύχρωμες αναπαυτικές ξαπλώστρες που εξασφαλίζουν στους λουόμενους που την τιμούν καθημερινά ώρες ξεγνοιασιάς και χαλάρωσης . Τα νερά είναι ρηγά αλλά περπατώντας πιο μέσα βαθαινουν. Στο βυθό δεν υπάρχει ούτε ένα βραχάκι ενώ στρέφοντας κανείς το βλέμμα του πίσω μπορεί να αντικρίσει τους υπέροχους λόφους γεμάτους από φοίνικες. Όλα αυτά σου δημιουργούν την αίσθηση πως θέλεις να κολυμπάς με τις ώρες. Η παραλία διαθέτει και θαλάσσια σπορ για περισσότερη περιπέτεια, αλλά και ταβέρνες με φρέσκο ψάρι και θέα την παραλία .

Παραλία Παρανταίς

2.2 Παραλία Τυγκάκι

Παραλία Τυγκάκι

Πηγή : <http://www.kwsinfo.gr/kwsplirofories/kwsparalies/paraliatigkaki/index.html>

Το Τυγκάκι είναι από τις πιο διάσημες παραλίες του νησιού. Βρίσκεται μόλις έντεκα χιλιόμετρα από την πόλη της Κω και έχει έκταση δέκα χιλιομέτρων. Μια καλά οργανωμένη παραλία που η χρυσή της άμμος θυμίζει τροπικό νησί. Τα ρηχά της νερά και οι ιδανικές συνθήκες για γουίντσέρφινγκ προσελκύουν εκατοντάδες ντόπιους και τουρίστες . Επίσης ο παραλιακός δρόμος που συνδέει το Τυγκάκι με το κέντρο της πόλης της Κω είναι ιδανικός για βόλτες με ποδήλατο. Πάνω από την παραλία υπάρχουν πολλά εστιατόρια, καφέ, ενοικιαζόμενα δωμάτια, ξενοδοχεία αλλά και εμπορικά καταστήματα. Το Τυγκάκι δεν έχει μόνο μια από τις καλύτερες παραλίες του νησιού αλλά είναι και μια αυτόνομη παραθεριστική περιοχή.

2.3 Παραλία Καρδάμαινα

Η παραλία Καρδάμαινα είναι μια από τις πιο δημοφιλείς και πολυσύχναστες παραλίες του νησιού. Έχει άσπρη αμμουδιά που εκτείνεται σε μήκος πάνω από τρία χιλιόμετρα και εκτός από τα οργανωμένα κομμάτια της παραλίας που βρίσκονται μπροστά στο

χωριό, υπάρχουν σε όλο το μήκος της παραλίας αμμόλοφοι με κέδρους και πιο ερημικά και ήσυχα σημεία χωρίς ξαπλώστρες με την φυσική σκιά των δέντρων. Εκεί υπάρχουν και οι πιο πρόσφατα χτισμένες πολυτελείς ξενοδοχειακές μονάδες .

2.4 Παραλία Θέρμες

Η παραλία Θέρμες βρίσκεται σε απόσταση 10 χιλιομέτρα Νότια από την πόλη της Κω και 2 χιλιομέτρα Δυτικά από την παραλία του Αγίου Φωκά. Τα χαρακτηριστικά της είναι το μαυριδερό βότσαλο της παραλίας, ηφαιστειακής προέλευσης, και τα ζεστά νερά από τις

θερμές πηγές που κυλούν μέχρι την θάλασσα και την θερμαίνουν. Από κει και το όνομα της παραλίας. Οι ιαματικές πηγές έχουν αρκετά υψηλή θερμοκρασία νερού (40-45 βαθμούς Κελσίου) και μεγάλη συγκέντρωση ιόντων Καλίου, Νατρίου, Ασβεστίου, Μαγνησίου, Θείου και Χλωρίου, που είναι χρήσιμα στοιχεία για την θεραπεία ρευματικών παθήσεων, της αρθρίτιδας και γυναικολογικών προβλημάτων. Οι πηγές αυτές εντοπίστηκαν από τον Ιταλό αρχαιολόγο Λαουρέντσι το 1934.

Το περιβάλλον δεν είναι ιδιαίτερα όμορφο, αλλά οι ιαματικές πηγές σε συνδυασμό με τα ρηγά ζεστά νερά προσελκύουν πολύ κόσμο. Ένα χαρακτηριστικό των νερών είναι ότι από τον πυθμένα βγαίνουν συνέχεια φυσαλίδες δημιουργώντας ένα ωραίο αποτέλεσμα.

Η παραλία είναι σχετικά οργανωμένη και είναι διαθέσιμα στους επισκέπτες ομπρέλες, καθίσματα και δροσερά αναψυκτικά.

Παραλία Θέρμες

Πηγή : <http://www.greekhotel.com/dodecane/kos/thermes/beach/home-gr.htm>

3. Τα Σημαντικότερα Δάση της Κω

Η Κως είναι ένα από τα πλέον δασοσκεπή νησιά στο νοτιοανατολικό Αιγαίο. Η Κως διακρίνεται για τα μοναδικά δασικά οικοσυστήματά της. Στο νησί μπορεί κανείς να συναντήσει το υπέροχο δάσος της Παναγιάς της Τσουκαλαριάς, το κυπαρισσοδάσος (*Cupressus Semprenvirens*) του Ασφενδιού, το κυπαρισσοδάσος στο Παλαιό Πυλί, το πευκοδάσος της Πλάκας, όπου φύεται Τραχεία Πεύκη (*Pinus Brutia*) και κουκουναριά (*Pinus Pinea*), το δάσος Αρκεύθου (*Juniperus Oxicedrus*) στην περιοχή Βορκάνια-Ελληνικά Κεφάλου, καθώς και τα πευκοδάση Τραχείας Πεύκης του Αδρύ, στην περιοχή Παλάτια Κεφάλου και του Αγίου Μάμμα, στην νοτιοδυτική πλευρά της Κεφάλου.

Στην συνέχεια γίνεται μια σύντομη περιγραφή των σημαντικότερων δασικών περιοχών του νησιού :

3.1 Το Δάσος της Παναγιάς Τσουκαλαριάς

Το δάσος της Παναγιάς Τσουκαλαριάς είναι προϊόν αναδάσωσης και φυτεύτηκε με έναρξη στο 1963 ενώ περιορισμένες αναδασώσεις έγιναν και τα επόμενα χρόνια. Ο υπεύθυνος της αναδάσωσης ήταν η τοπική δασική υπηρεσία ενώ τα σπέρματα για την δημιουργία δενδρυλλίων συλλέχθηκαν από την περιοχή που φυτεύτηκαν στο τοπικό δασικό φυτώριο.

Το Δάσος της Τσουκαλαριάς αποτελεί τον μοναδικό πνεύμονα πρασίνου της πόλης της Κω.

Το Δάσος της Παναγιάς Τσουκαλαριάς
Πηγή : <http://stathmosnet.gr/kos-social/170-simmaxiaprogrammadrasis.html>

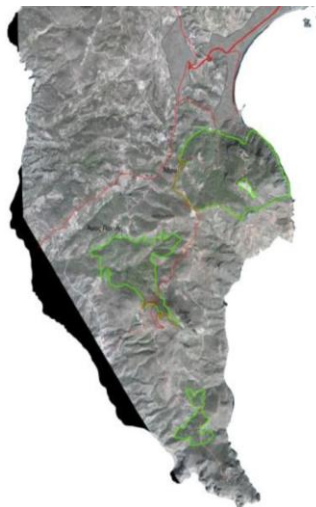
3.2 Το Δάσος της Πλάκας

Δυτικά από το Αεροδρόμιο σε μια φυσική κοιλάδα υπάρχει το δάσος της Πλάκας μια από τις εντυπωσιακές πηγές πρασίνου του νησιού. Το Δάσος αυτό είναι τεχνητό και δημιουργήθηκε περίπου την δεκαετία του '40 από τους Ιταλούς. Η Δασική Υπηρεσία το 1978-1980 προέβη στην ανάπλαση του Δάσους . Μαζί με το κυνηγητικό σύλλογο το 1980 δημιουργήθηκε ένα μικρό καταφύγιο για παγώνια και άλλα είδη πουλιών. Μέχρι σήμερα το πάρκο αυτό είναι πόλος έλξης ντόπιων κατοίκων και τουριστών και αποτελεί καταφύγιο των περισσότερων δειγμάτων της πανίδας της Κω, καθώς και χώρος αναψυχής.

3.3 Το Δάσος Αδρύ στον Αγ. Θεολόγο

Στην Κεφαλο στην περιοχή Παλάτια συναντούμε τα πευκοδάση Τραχείας Πεύκης του Αδρύ, και το πευκόδασος του Αγ. Μάμμα , στην νοτιοδυτική πλευρά της Κεφάλου. Το δάσος Αδρύ αποτελεί φυσικό δάσος έκτασης περίπου 2.000 στρεμμάτων. Το 1982 κήκαν περίπου 2.000 στρέμματα και ήταν η μεγαλύτερη σε έκταση πυρκαγιά που έχει σημειωθεί στο νησί. Του Αγ. Μάμμα το δάσος είναι έκτασης λιγότερης από 1.000 στρέμματα.

Το Δάσος Αδρύ

Πηγή : <http://stathmosnet.gr/kos-social/170-simmaxiaprogrammadrasis.html>

4. Το Σπήλαιο της Άσπρης Πέτρας

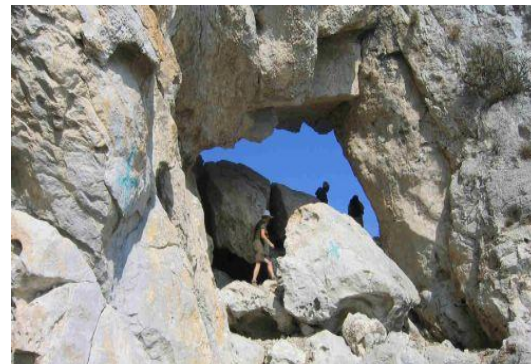
Βρίσκεται σε υψόμετρο 257 μέτρων, νοτιοδυτικά του νησιού, στο όρος Ζηνί. Σε απόσταση 3 χιλιομέτρων από την Κέφαλο και 33 χιλιομέτρων από την πόλη της Κω μπορεί να συναντήσει κανείς αυτόν τον πραγματικά πανέμορφο χώρο. Στη σπηλιά της Άσπρης Πέτρας, βρέθηκαν θραύσματα πήλινων δοχείων, ανθρώπινα απολιθώματα, μυλόπετρες, κομμάτια αγγείων, λίγες λεπίδες από οψιδιανό του Γυαλιού και υπολείμματα τροφών. Το σημαντικό αυτού του σπηλαίου πρέπει να τονιστεί. Κάποτε ήταν τόπος λατρείας. Έχουν ανακαλυφθεί ευρήματα όχι μόνο της προϊστορικής εποχής, αλλά και μεταγενέστερων χρόνων - μέχρι και τη ρωμαϊκή εποχή. Θεωρείται ως ένα από τα παλαιότερα μνημεία του νησιού. Η σπηλιά είναι ηλικίας 140 -100 εκ. χρόνων και αποτελείται από τεφρόλευκους χαρακτηριστικούς ασβεστόλιθους. Τα υλικά από τα οποία κατασκευάστηκε προέρχονται από έναν θαλάσσιο χώρο όπου πριν από εκατ. χρόνια κυριαρχούσε- χαμένη σήμερα- μία υποθαλάσσια οροσειρά (ύβωμα) στο Αιγιακό χώρο. Σήμερα αυτή η ράχη ονομάζεται ζώνη του Γαβρόβου από τους γεωεπιστήμονες.

Το Σπήλαιο της Άσπρης Πέτρας

Πηγή : http://www.aegeanews.gr/default.asp?id=27&lg_id=1&Records=Details&_id=385067

Τα πετρώματα της σπηλιάς φέρουν σημάδια από το μακρύ γεωλογικό παρελθόν τους και για τον λόγο αυτό είναι έντονα παραμορφωμένα. Στο σπήλαιο υπάρχει ένα ρήγμα που έχει μήκος τουλάχιστον 2 χιλιόμετρα και θεωρείται υπεύθυνο για την δημιουργία του μοναδικού φυσικού τοπίου της περιοχής. Χωρίς αυτό ίσως να μην είχε δημιουργηθεί ποτέ η σπηλιά που φιλοξένησε τους πρώτους Κώους. Το ρήγμα χάνεται, νοτιοανατολικά, στα πεντακάθαρα νερά του όρμου της Κεφάλου ωστόσο το χερσαίο τμήμα του δείχνει ότι είναι ακόμη ζωντανό και ανήσυχο. Η ηλικία του ρήγματος είναι μεταγενέστερη από εκείνη των ασβεστολιθικών σχηματισμών.

Εικόνες από το Σπήλαιο της Άσπρης Πέτρας

(http://www.aegeanews.gr/default.asp?id=27&lg_id=1&Records=Details&_id=385067)

ΠΗΓΕΣ

1. Δήμος Κω
2. Νομαρχία Δωδεκανήσων
3. Δίκτυο Αειφόρων Νήσων Δάφνη Κως
4. <http://filotis.itia.ntua.gr>
5. <http://www.dikaiosnet.gr>
6. <http://www.kwsinfo.gr>
7. <http://www.greekhotel.com>
8. <http://www.esse.edu.gr>
9. <http://www.aegeanews.gr>

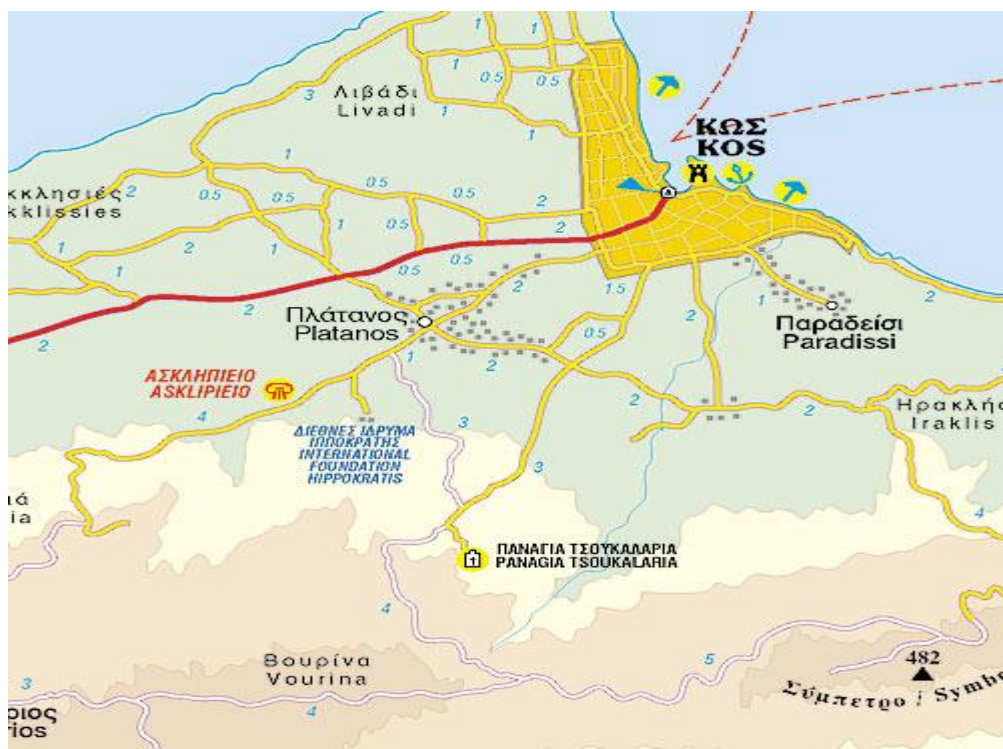
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 8°

ΤΕΧΝΙΚΗ ΥΠΟΔΟΜΗ

1. Μεταφορική Υποδομή

Το νησί ενώνεται με τον υπόλοιπο κόσμο μέσω θαλάσσιας και αεροπορικής οδού. Θαλάσσια συγκοινωνιακή σύνδεση υπάρχει με τον Πειραιά, την Θεσσαλονίκη, τα μικρά γειτονικά νησιά, τη Ρόδο και την Τουρκία. Αεροπορικώς με απευθείας πτήσεις με Αθήνα, Θεσσαλονίκη και με πτήσεις τσάρτερ του εξωτερικού.

1.1 Αστικό Οδικό Δίκτυο της Κω

Χάρτης με όλο το οδικό δίκτυο της Κω
Πηγή : http://www.emvelia.gr/kos_map_big.htm

Στο εσωτερικό του νησιού οι συγκοινωνίες μπορούν να γίνουν είτε με ιδιωτικά μέσα είτε με μέσα μαζικής μεταφοράς. Αυτά που εξυπηρετούν όλο το νησί είναι τα ΚΤΕΛ, με προορισμούς προς όλους τους μεγάλους οικισμούς, καθώς και περιοχές με τουριστικό ενδιαφέρον. Ο δήμος Κω διαθέτει δημοτική συγκοινωνία με πολλά δρομολόγια ημερησίως για περιοχές κοντά στην πόλη.

1.2 Θαλάσσιες Συγκοινωνίες

Ο Λιμένας της Κω
Πηγή : <http://www.kosinfo.gr>

Η υποδομή των θαλάσσιων συγκοινωνιών και μεταφορών του Νησιού της Κω αποτελείται από :

A) Ένα Λιμάνι Περιφερειακής Εμβέλειας

Βρίσκεται στην πόλη της Κω και απέχει από τον Πειραιά 200 ναυτικά μίλια. Από το λιμάνι του Πειραιά αναχωρούν τακτικά πλοία για το λιμάνι της Κω και η διαδρομή με στάσεις και σε άλλα νησιά κρατάει περίπου 10 με 15 ώρες. Η Κως έχει επιπλέον ακτοπλοϊκή σύνδεση με τα εξής λιμάνια: Αγαθονησι, Αμοργός, Αστυπάλαια, Χάλκη, Χίος, Κάλυμνος, Καστελόριζο, Λέρος, Λέσβος, Λειψοί, Νάξος, Νίσυρος, Πάρος, Πάτμος, Ρόδος, Σάμος, Σαντορίνη, Σύμη, Σύρος, Θεσσαλονίκη, Τήλος και Τουρκία.

Για την εξυπηρέτηση της κίνησης κυρίως τους καλοκαιρινούς μήνες έχει προταθεί από το Δήμο η δημιουργία νέου εμπορικού και επιβατικού λιμένα η θέση του οποίου δεν έχει προσδιοριστεί ακόμη οριστικά.

B) Το Λιμάνι στην περιοχή του Μαστιχαριού

Πρόκειται για ένα μικρό λιμάνι από όπου αναχωρούν ταχύπλοα σκάφη με προορισμό την Κάλυμνο.

1.3 Αεροπορικές Συγκοινωνίες

Ο Κρατικός Αερολιμένας Κω Ιπποκράτης βρίσκεται στο χωριό Αντιμάχεια σε απόσταση 27 χιλιάμετρα από το κέντρο της Κω. Η έναρξη λειτουργίας του Κρατικού Αερολιμένα Κώ έγινε στις 4 Απριλίου του 1964, με διάδρομο κατασκευασμένο από ανοιχτού τύπου άσφαλτο, μήκους 1200 μέτρων. Τον Οκτώβριο του 1980 και μπροστά στις αυξανόμενες ανάγκες της επιβατικής κίνησης, εγκαινιάστηκε ο νέος Αεροσταθμός, ενώ ο διάδρομος είχε επεκταθεί στα 2400 μέτρα ήδη από το 1973. Το 1997 ένα νέο κτήριο αφίξεων προστέθηκε στις εγκαταστάσεις του Αερολιμένα. Έτσι το συνολικό εμβαδόν των κτιριακών εγκαταστάσεων φτάνει τα 3000 τμ.

Η ύπαρξη διεθνούς αεροδρομίου είναι ένας από τους πολλούς λόγους που συνέβαλαν στην μεγάλη τουριστική κίνηση του νησιού. Πτήσεις τσάρτερ από πολλές ευρωπαϊκές και όχι μόνο, χώρες καταφθάνουν στο νησί.

Από το αεροδρόμιο εκτελούνται συχνές πτήσεις από και προς την Αθήνα με διάρκεια πτήσης 50' περίπου, ενώ κατά την διάρκεια Απριλίου - Σεπτεμβρίου πραγματοποιείται μεγάλος αριθμός ναυλωμένων πτήσεων (charter) από το εξωτερικό. Προσφέρει τρεις καθημερινές πτήσεις για Αθήνα όπως και συχνές πτήσεις για Ρόδο και χρησιμοποιείται από εταιρείες χαμηλού κόστους.

Το αεροδρόμιο εξυπηρετείται από τις αεροπορικές εταιρείες Olympic Air, Aegean Airlines, Aer Lingus, Aero Lloyd, Air Berlin, Air Holland, Air Slovakia, Austrian Airlines, Aviator, Belavia, Britannia Cargo, Condor, Cronus Airlines, Edelweiss, El Al, Eurofly, Finnair, First Choice Airways, Fischer Air, Flugdienst, GmbH, Germania Fluggesellschaft, HapagFly, Israil, LOT, LTU Int'l, Lauda Air, Lufthansa, Luxair, Malev, Martinair Holland, Monarch, MyTravel, MyTravel Airways, Novair, Niki, Sabre Airways, Sobelair Sterling, Swiss, ThuiFly, Thomsonfly, Transaer, Transavia, Travel Service, Virgin Express, Volare.

Το αεροδρόμιο της Κω προσφέρει διάφορες υπηρεσίες όπως εστιατόριο/ καφέ, καταστήματα duty-free αλλά και άλλα καταστήματα, Τράπεζες, Αστυνομία, Ιατρείο και Parking δυναμικότητας 100 θέσεων για Ι.Χ. αυτοκίνητα και 80 για λεωφορεία. Ο χώρος του αερολιμένα είναι εύκολα προσβάσιμος από άτομα με ειδικές ανάγκες.

Κρατικός Αερολιμένας Κω
Πηγή : <http://www.aegeanews24.gr>

1.4 Η Μαρίνα της Κω

Βρίσκεται σε πλήρη λειτουργία παρέχοντας υπηρεσίες υψηλών προδιαγραφών για σκάφη μήκους από 7 έως και 50 μέτρων. Βρίσκεται ένα μίλι νοτιοδυτικά του ιστορικού λιμένα της Κω, με στίγμα εισόδου 36ο 53' Β 27ο 18' Α και διαθέτει σήμερα 250 θέσεις ελλιμενισμού

με μόνιμα συστήματα αγκυροβολίου, παροχή νερού, παροχή ηλεκτρικού ρεύματος 220 & 380V (από 16 έως 125 αμπερ), σύνδεση τηλεφώνου με ενσύρματο και ασύρματο δίκτυο και σύνδεση δορυφορικής τηλεόρασης σε κάθε θέση ελλιμενισμού.

Το συγκρότημα της Μαρίνας είναι περιφραγμένο με δύο πύλες εισόδου, ενώ όλοι οι χώροι επιβλέπονται επί 24ώρου βάσεως από φύλακες. Παράλληλα, κλειστό σύστημα παρακολούθησης με ηλεκτρονικές κάμερες καλύπτει τις εγκαταστάσεις της Μαρίνας. Οι προβλήτες είναι εξοπλισμένοι με Πυροσβεστικούς σταθμούς οι οποίοι διαθέτουν πυροσβεστήρες, συναγερμό με μπουτόν κινδύνου, πυροσβεστικές φωλιές και πυροσβεστικό εξοπλισμό. Επίσης η Μαρίνα διαθέτει: Σταθμούς διάσωσης, με σωστικά μέσα όπως σωσίβια, σημαδούρες, και κλίμακες διάσωσης, κλπ.

Εξοπλισμός & Υπηρεσίες: Ταχύπλοα σκάφη συνοδείας, χώροι υγιεινής και λουτρά (50 μονάδες), χώρος στάθμευσης 150 αυτοκινήτων, σταθμός καυσίμων με ιδιαίτερο προβλήτα για τον

ανεφοδιασμό των σκαφών. Διαθέτει πετρέλαιο κίνησης, βενζίνη σούπερ και αμόλυβδη όπως επίσης και αφορολόγητο καύσιμο. Κτίριο Διοίκησης & Υπηρεσιών Γραφεία υποδοχής, γραφειακές εγκαταστάσεις (αίθουσα συνεδριάσεων, λογιστήριο-διοικητικές υπηρεσίες), Λιμενικό Φυλάκιο, Ξενώνες φιλοξενούμενων, Υπηρεσίες Ιντερνέτ και υπηρεσίες πρόγνωσης καιρού, Τηλεφωνικές και ταχυδρομικές υπηρεσίες, Κέντρο πληροφόρησης-εκδηλώσεων, το οποίο φιλοξενεί ομιλίες και εκδηλώσεις. Τραπεζικές Υπηρεσίες με ΑΤΜ, Υπηρεσία Φύλαξης αποσκευών Εμπορικό Κέντρο Χωριστό κτιριακό συγκρότημα στο οποίο λειτουργούν 20 καταστήματα: Καφετέρια-Μπιστρό, Εστιατόριο, Παντοπωλείο, Οπωρολαχανοπωλείο, Στεγνοκαθαριστήρια, Καταστήματα Ναυτιλιακών Ειδών και εξοπλισμού, Σταθμός επιθεώρησης Σωστικών μέσων και εξοπλισμού, Τουριστικά καταστήματα, Ενοικιάσεις Αυτοκινήτων, Γραφεία Γιώτινγκ, Ναυτιλιακά Πρακτορεία και Τουριστικά γραφεία.

1.5 Ο Ποδηλατοδρόμος

Η Κως είναι η πόλη του ποδηλάτου και οπωσδήποτε αποτελεί ένα παράδειγμα

εφαρμογής των οδηγιών και των κανόνων της Ευρωπαϊκής Ένωσης για καθαρές μετακινήσεις. Ήδη, το δίκτυο ποδηλατοδρόμων που κατασκευάζεται στο νησί καλύπτει όλο το παραλιακό μέτωπο της πόλης. Ο ποδηλατόδρομος καλύπτει μια έκταση 12 χιλιομέτρων διπλής κατεύθυνσης, δηλαδή 24 χιλιόμετρα συνολικού μήκους σε μια ωραιότατη διαδρομή στην παραλία της Κω. Ο παραλιακός ποδηλατόδρομος διέρχεται από το μεσαιωνικό κάστρο, περνάει κάτω από τη γέφυρα που συνδέει τον πλάτανο του Ιπποκράτη με την πόλη, τη φημισμένη λεωφόρο των Φοινίκων, μέσα από το λιμάνι και καταλήγει στην άκρη της πόλης.

Είναι χαρακτηριστικό ότι ο ποδηλατόδρομος προστατεύεται από φυτεμένα λουλούδια δεξιά και αριστερά, με αποτέλεσμα η διαδρομή να είναι ιδιαίτερα εντυπωσιακή. Το δίκτυο των ποδηλατοδρόμων προχωρεί και στόχος είναι να καταλήξει σε όλα τα σχολικά συγκροτήματα της Κω ώστε οι μαθητές να χρησιμοποιούν το ποδήλατο ως μέσο μετακίνησης, δεδομένου ότι η νησίδα πρασίνου παρέχει πλήρη ασφάλεια στον ποδηλάτη, αφού αυτός δεν θα έρχεται σε επαφή με τα αυτοκίνητα. Στα σχέδια του Δήμου Κω είναι να δημιουργήσει ένα ενιαίο δίκτυο πεζοδρόμων και ποδηλατοδρόμων στους σημαντικούς αρχαιολογικούς χώρους .

2. Λοιπά Δίκτυα Υποδομής

2.1 Ύδρευση

Στο Δήμο Κω λειτουργεί η Δημόσια Επιχείρηση Ύδρευσης- Αποχέτευσης Όμβριων και Ακαθάρτων (ΔΕΥΑΚ) η οποία ιδρύθηκε το 1983 βάσει του Ν.1069/80 με αντικείμενο την παροχή υπηρεσιών στους τομείς Ύδρευσης και Αποχέτευσης Όμβριων και Ακαθάρτων. Με την πάροδο του χρόνου η επιχείρηση άρχισε να στελεχώνεται και να οργανώνεται σε σύγχρονη οικονομική μονάδα , μια και ο νόμος 1069/80 την χαρακτήριζε Ν.Π.Ι.Δ. κοινωφελούς χαρακτήρα που διέπεται από τους κανόνες της ιδιωτικής οικονομίας . Έκτοτε η ΔΕΥΑΚ , οργανωμένη σαν σύγχρονη πλέον επιχείρηση , που διαθέτει έμπειρο επιστημονικό , εργατοτεχνικό και διοικητικό προσωπικό , λειτουργεί σαν έντονα κατασκευαστική επιχείρηση , δημιουργώντας την απαραίτητη υποδομή στο νησί, αλλά συγχρόνως συντηρεί και όλες τις εγκαταστάσεις της με αυτεπιστασία και προσφέρει τις υπηρεσίες της σε εικοσιτετράωρη βάση στους δημότες.

Στο νησί δεν υπάρχει κάποιος ποταμός συνεχούς ροής. Οι περισσότεροι είναι χείμαρροι και λειτουργούν κατά την περίοδο των βροχών. Μικρά ρυάκια συνεχούς ροής τροφοδοτούνται από πηγές. Ορισμένες από τις πηγές είναι συνεχόμενης ροής. Τέτοιου είδους πηγές και νερό χρησιμοποιεί η περιοχή του Δικαίου για την ύδρευση της, σε αντίθεση με το Δήμο Κω, που χρησιμοποιεί νερό από γεωτρήσεις. Το νερό των πηγών θεωρείται πολύ καλής ποιότητας.

Οι ανάγκες σε νερό κατά τους θερινούς μήνες είναι πολύ μεγάλες. Ο τουριστικός τομέας καταναλώνει πολύ υψηλές ποσότητες. Η κατάσταση εξισορροπείται επειδή δεν υπάρχει ιδιαίτερα ανεπτυγμένος γεωργικός τομέας. Δηλαδή η γεωργία έχει παραχωρήσει το νερό της στον τουρισμό.

Γεωτρήσεις συναντάμε σε διάφορα σημεία του νησιού ιδιαίτερα στα πεδινά τμήματα. Υπάρχουν πάρα πολλές νόμιμες και παράνομες. Σχεδόν κάθε ιδιοκτησία έχει και από μία γεώτρηση. Το ίδιο κάνουν και οι μεγάλες ξενοδοχειακές μονάδες για να μειώνουν το κόστος από την κατανάλωση νερού. Η χωρίς σχεδιασμό διάνοιξη γεωτρήσεων σε συνδυασμό με, την μικρή απόσταση της μιας από την άλλη, την υπεράντληση και την μικρή απόσταση από την παραλιακή ζώνη, έχουν οδηγήσει σε σημάδια υπαλμύρωσης των υδροφορέων στην περιοχή κοντά στην παραλία. Την κατάσταση δυσχεραίνουν και περίοδοι ανομβρίας που εμφανίζονται ανά μερικά χρόνια. Πηγές συναντώνται σε αρκετά σημεία του νησιού και κυρίως στο κεντρικό τμήμα του. Ο τύπος τους εξαρτάται από τις υδρογεωλογικές συνθήκες που επικρατούν σε κάθε περιοχή. Η περιοχή Δικαίου τροφοδοτείται, κυρίως από πηγές μεγάλων παροχών, συνεχόμενης λειτουργίας. Η συνεχόμενη ροή ορισμένων από αυτές έχει δημιουργήσει μικρή λίμνη στο Πυλί.

Πηγή μόνιμης ροής Ζιά
Πηγή : Δίκτυο Αειφόρων Νήσων Αιγαίου

Λόγω υπεραντλήσεων ορισμένες πηγές έχουν αποκτήσει μια περιοδικότητα στην λειτουργία τους. Χαρακτηριστικό παράδειγμα η πηγή που βρίσκεται στην περιοχή του Ασκληπιείου η οποία παλαιότερα είχε συνεχή ροή ενώ στις μέρες μας στερεώνει τους θερινούς μήνες.

Στο νησί συναντώνται σε τουλάχιστον δυο σημεία θερμές πηγές. Αυτές βρίσκονται στο βορειοανατολικό και ανατολικό τμήμα του νησιού, στις περιοχές Εμπρός Θερμά και Πίσω Θερμά. Η ύπαρξη τους φανερώνει το γεωθερμικό πεδίο που υπάρχει στο νησί.

Άποψη από ψηλά. Λιμνοδεξαμενή Δήμου Κω
Πηγή : Δίκτυο Αειφόρων Νήσων Αιγαίου

Στην προσπάθεια εξασφάλισης νερού, έχουν γίνει ορισμένα έργα ορεινής υδρονομίας. Από το Υπουργείο Γεωργίας έχουν κατασκευαστεί φράγματα στις περιοχές Άγιος Νεκτάριος και Μεσσαριά. Το νερό συγκεντρώνεται σε αυτά και οδηγείται σε λιμνοδεξαμενές. Η μία λιμνοδεξαμενή βρίσκεται μέσα στα όρια του Δήμου Κω ενώ η άλλη μέσα στην περιοχή του Δικαίου. Η λιμνοδεξαμενή της Μεσσαριάς λειτουργεί κανονικά. Αντίθετα η άλλη, εμφάνισε προβλήματα λειτουργίας, λόγω της μικρής υδραυλικής διαφοράς μεταξύ δεξαμενής και έργου υδατοσυλλογής. Κατόντη της δεξαμενής υπάρχουν εγκαταστάσεις καθαρισμού του νερού για να χρησιμοποιείται και ως πόσιμο.

Η Κω υδροδοτείται από 23 γεωτρήσεις με παροχές από 15 έως 80 m³/h. Το νερό που διαθέτει η Δ.Ε.Υ.Α.Κ. καλύπτει εξ' ολοκλήρου τις υδρευτικές ανάγκες. Κατά το παρελθόν, η Δ.Ε.Υ.Α.Κ. χρηματοδότησε το πρόγραμμα "Εκτίμηση και διαχείριση υδατικού δυναμικού νήσου Κω" που εκπονήθηκε από το Ε.Μ.Π. Τα αποτελέσματα του προγράμματος για την περίοδο 1982 -1996 έδειξαν αρνητικό αθροιστικό ισοζύγιο μεταξύ βροχοπτώσεων και χρησιμοποιούμενου νερού.

2.2 Διαχείριση Λυμάτων

Η διαχείριση των λυμάτων έχει διαφορετική αντιμετώπιση στο Δήμο Κω και στην περιοχή του Δικαίου. Ο Δήμος Κω έχει ολοκληρωμένο αποχετευτικό δίκτυο και εγκατάσταση βιολογικού καθαρισμού. Στην περιοχή του Δικαίου τα σπίτια χρησιμοποιούν απορροφητικούς βόθρους και με βυτία τα λύματα οδηγούνται σε μια υποτυπώδη εγκατάσταση φυσικής επεξεργασίας των λυμάτων.

ΒΙΟΛΟΓΙΚΟΣ ΚΑΘΑΡΙΣΜΟΣ ΔΗΜΟΥ ΚΩ

Στις 12 Αυγούστου 1991 η εγκατάσταση άρχισε να λειτουργεί. Για την επεξεργασία των λυμάτων χρησιμοποιείται η μέθοδος Bio-Denipho. Η εγκατάσταση έχει σχεδιαστεί για να επεξεργάζεται τα οικιακά λύματα ισοδύναμου πληθυσμού 32.850 κατοίκων και αναμένεται ότι θα επαρκεί για τον Δήμο Κω μέχρι το έτος 2010. Κατά τον σχεδιασμό έχει προβλεφθεί επέκταση της εγκατάστασης για 48.150 κατοίκους. Όμως και με τα σημερινά δεδομένα η εγκατάσταση βρίσκεται στα όρια λειτουργίας της. Παλαιότερα δεχόταν και τα λύματα από τους απορροφητικούς βόθρους. Σήμερα

αδυνατεί να τα δεχθεί. Παρόλα αυτά όχι μόνο πετυχαίνει τα κριτήρια εκροής αλλά και αρκετά χαμηλότερα. Κατά την διάρκεια λειτουργίας έχουν γίνει ορισμένες αναβαθμίσεις. Λόγω της σημασίας του αποδέκτη για την Κω (θάλασσα), έχει επιλεγθεί η απομάκρυνση θρεπτικών. Η έξοδος των λυμάτων γίνεται με υποθαλάσσιο αγωγό 250 μέτρα μακριά από την ακτή. Η εγκατάσταση έχει διαστασιολογηθεί για τα φορτία που αναφέρονται περιληπτικά παρακάτω:

Δεδομένα σχεδιασμού Βιολογικού καθαρισμού Κω

	2010	2030
Πληθυσμός	32.850	48.150
BOD5 (Kg/d)	2.046	3.415
N (Kg/d)	328	722
Αιωρ. στερ. (Kg/d)	2.300	3.825
Ολικός φώσφορος (3g/PE) (Kg/d)	98,6	192,6
Μέση ημερ. (m3/d)	8.139	13.120
Παρ, αιχμής (m3/h)	678	1.093
Θερμοκρασία χειμ.	12°c	12°c
Θερμοκρασία(καλοκ.)	25°c	25°c

Άποψη από το Βιολογικό καθαρισμό της Κω
Πηγή : Δίκτυο Αειφόρων Νήσων Αιγαίου

Η εγκατάσταση εξαιτίας των υψηλών απαιτήσεων της ποιότητας εκροής αφαιρεί και τα θρεπτικά συστατικά (άζωτο, φώσφορος) ενώ παράλληλα γίνεται και αποχλωρίωση των νερών πριν τη διάθεσή τους. Τα επεξεργασμένα λύματα έχουν τα ακόλουθα ποιοτικά χαρακτηριστικά:

BOD5	< 10 mg/l
SS	< 5 mg/l
NH3-N	< 2 mg/l
Ολικό άζωτο	< 8 mg/l
Ολικός φώσφορος (χωρίς προσθήκη χημικών)	< 10 mg/l
Ολικός φώσφορος (με προσθήκη χημικών)	< 2 mg/l

Τιμές εξόδου Βιολογικού καθαρισμού Κω

ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΛΥΜΑΤΩΝ ΠΕΡΙΟΧΗΣ ΔΙΚΑΙΟΥ

Ουσιαστική διαχείριση λυμάτων στην περιοχή του Δικαίου δεν γίνεται. Στην περιοχή δεν υπάρχει αποχετευτικό δίκτυο. Τα σπίτια στους οικισμούς χρησιμοποιούν σηπτικούς βόθρους οι οποίοι εκκενώνονται με βυτία. Τα ξενοδοχεία χρησιμοποιούν βιολογικούς καθαρισμούς αλλά δεν υπάρχει εξειδικευμένο προσωπικό να τους λειτουργήσει σωστά. Κοντά στον Χ.Α.Δ.Α. της περιοχής λειτουργεί μια υποτυπώδης κατασκευή στην οποία αδειάζουν το περιεχόμενό τους τα βυτία. Αυτή βρίσκεται στο φυσικό έδαφος (χαβούζα) και μέσα από μη ελεγχόμενες φυσικές διεργασίες, γίνεται κάποια απομάκρυνση του βιολογικού φορτίου. Στα σχέδια υπάρχει η αγορά ενός προκατασκευασμένου Compact βιολογικού που θα καλύψει της προσωρινές ανάγκες μέχρι να σχεδιαστεί μια μόνιμη υποδομή.

Χώρος υποδοχής βοθρολυμάτων
Πηγή : Δίκτυο Αειφόρων Νήσων Αιγαίου

2.3 Στερεά Απόβλητα

Στην Κω, η απόρριψη των σκουπιδιών γίνεται σε Χώρους Ανεξέλεγκτης Διάθεσης Απορριμμάτων (ΧΑΔΑ). Πιο συγκεκριμένα, στο Δήμο υπάρχουν σε λειτουργία δυο Χ.Α.Δ.Α. ενώ παλιότερες θέσεις έχουν σταματήσει να λειτουργούν και έχουν αποκατασταθεί ή βρίσκονται σε στάδιο αποκατάστασης. Στους Χ.Α.Δ.Α. του νησιού, καταλήγουν κάθε είδους απορρίμματα όπως οικιακά, βιοτεχνικά, δομικά υλικά και κλαδέματα κήπων, ενώ δεν είναι εξακριβωμένο εάν καταλήγουν και νοσοκομειακά απόβλητα. Μεταξύ των απορριμμάτων βρίσκονται και αρκετά επικίνδυνα, όπως μπαταρίες, PVC, λάστιχα, ορυκτέλαια αυτοκινήτων και φυτοφάρμακα.

Για την μείωση του όγκου των απορριμμάτων προτιμάται η καύση η οποία γίνεται υπό ανεξέλεγκτες συνθήκες και ο καπνός είναι ορατός από πολλά σημεία του νησιού. Θετικό είναι ότι υπάρχουν στο χώρο δεξαμενές με νερό για τις ανάγκες πυρόσβεσης. Αξίζει να σημειωθεί ότι ο ένας από τους δύο Χ.Α.Δ.Α. του Δήμου Κω βρίσκεται σε κοντινή απόσταση από το Ασκληπιείο, έναν από τους πιο τουριστικούς προορισμούς του νησιού. Σημαντικό μειονέκτημα είναι η υποτυπώδης περίφραξη την οποία εύκολα μπορούν να περάσουν άνθρωποι και ζώα. Τα σκουπίδια γίνονται τροφή για τα ζώα, κυρίως αδέσποτα, αλλά και αιγοπρόβατα που τα ίδια ή παράγωγα τους, καταλήγουν πιθανώς στην κατανάλωση. Πρέπει όμως να αναφερθεί ότι δεν υπάρχουν απορρίμματα και μάζα πεταμένα σε διάσπαρτα σημεία του Δήμου, ενδεικτικό ότι ο τομέας της αποκομιδής και του καθαρισμού λειτουργεί καλά.

Χ.Α.Δ.Α Κω
Πηγή : Δίκτυο Αειφόρων Νήσων Αιγαίου

ΠΗΓΕΣ

1. Πολεοδομία Κω
2. Δημοτική Επιχείρηση Ύδρευσης- Αποχέτευσης Κω (ΔΕΥΑΚ)
3. Δίκτυο Αειφόρων Νήσων Δάφνη Κώς
4. <http://podilatestrikalon.wordpress.com>
5. <http://www.kwsinfo.gr>
6. <http://www.hcaa-eleng.gr>

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 9°

ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΥΠΟΔΟΜΗ

1. Εκπαίδευση

1.1 Πρωτοβάθμια Εκπαίδευση

Όσον αφορά την πρωτοβάθμια εκπαίδευση, ο δήμος Κω έχει τον νηπιακό οργανισμό ο οποίος στεγάζεται σε τρία κτήρια και φιλοξενεί 370 παιδιά. Τα νηπιαγωγεία του νησιού είναι 19 (ένα εξ αυτών ειδικό) ενώ τα δημοτικά σχολεία είναι 13 (ένα ειδικό).

Στον επόμενο πίνακα αναφέρονται τα δημοτικά σχολεία του νησιού όπως είναι καταγεγραμμένα στην διοίκηση της πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης Δωδεκανήσου.

- 1ο ΔΣ Πόλεως Κω Κοραή 4 Κω 85300
2242022703 mail@1dim-ko.dod.sch.gr Κως
- 2ο ΔΣ Πόλεως Κω Κανάρη 56 Κω 85300
2242022030 mail@2dim-ko.dod.sch.gr Κως
- 3ο ΔΣ Πόλεως Κω Κανάρη 2 Κω 85300
2242028225 mail@3dim-ko.dod.sch.gr Κως
- 4ο ΔΣ Πόλεως Κω Εθν.Αντίστασης 18 Κω 85300
2242028220 mail@4dim-ko.dod.sch.gr Κως
- 5ο ΔΣ Πόλεως Κω Αγ. Γαβριήλ Κω 85300
2242028234 mail@5dim-ko.dod.sch.gr Κως
- 6ο ΔΣ Πόλεως Κω Πλατάρι Κω 85300
2242028057 mail@6dim-ko.dod.sch.gr Κως
- 7ο ΔΣ Πόλεως Κω Κοραή 4 Κω 85300
2242027672 mail@7dim-ko.dod.sch.gr Κως
- ΔΣ Αντιμάχειας Αντιμάχεια Κω 85302
2242051300 mail@dim-antim.dod.sch.gr Κως
- ΔΣ Ζηπαρίου Ζηπάρι Κω 85300
2242069270 mail@dim-zipar.dod.sch.gr Κως
- ΔΣ Καρδάμαινας Καρδάμαινα Κω 85302
2242091209 mail@dim-kardam.dod.sch.gr Κως
- ΔΣ Κεφάλου Κέφαλος Κω 85301
2242071219 mail@dim-kefal.dod.sch.gr Κως
- 1ο ΔΣ Πυλίου Πυλί Κω 85300
2242041221 mail@1dim-pyliou.dod.sch.gr Κως
- Ειδικό ΔΣ Κω Κω 85300 Κως

1.2 Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση

Το νησί της Κω έχει συνολικά 6 γυμνάσια και 6 λύκεια , τα οποία είναι διεσπαρμένα σε όλη την περιφέρεια. Ανάμεσα σε αυτά υπάρχουν και ένα γυμνάσιο και ένα λύκειο εσπερινής φοίτησης. Ακόμη υπάρχει και ένα ΕΠΑΛ με αρκετές ειδικότητες. Όλα αυτά συνεισφέρουν στην προώθηση των γραμμάτων και της μόρφωσης, αφού το νησί προσφέρει αρκετές εναλλακτικές επιλογές στον τομέα της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης.

Ο επόμενος πίνακας μας δείχνει αναλυτικά ποια είναι αυτά τα σχολεία και σε ποιες επαρχιακές περιφέρειες κατανέμονται:

ΓΥΜΝΑΣΙΑ	ΛΥΚΕΙΑ
1ο Γυμνάσιο Κω	1ο Ενιαίο Λύκειο Κω
2ο Γυμνάσιο Κω	2ο Ενιαίο Λύκειο Κω
Εσπερινό Γυμνάσιο Κω	Εσπερινό Λύκειο Κω
Γυμνάσιο Ζιπαρίου	Τάξεις Λυκείου Ζηπαρίου Κω
Γυμνάσιο Αντιμάχειας	Ενιαίο Λύκειο Αντιμάχειας
Γυμνάσιο Κεφάλου	ΕΠΑΛ Κω

<http://grde.dod.sch.gr/schools.html>

2. Αθλητισμός – Αναψυχή

Στην Κω οι αθλητικές εγκαταστάσεις είναι πολλές. Σε όλη την έκταση του νησιού συναντάει κανείς τέτοιες εγκαταστάσεις, ακόμη και στους μικρούς οικισμούς. Οι χώροι άθλησης αφορούν κυρίως γήπεδα ποδόσφαιρου, μπάσκετ, βόλεϊ , και τένις. Παράλληλα, στον Δήμο λειτουργούν αθλητικά κέντρα, κλειστά γυμναστήρια και κολυμβητήρια στα οποία διεξάγονται ταυτόχρονα πολλά αγωνίσματα. Τα δημοτικά στάδια της Κω είναι τα έξι:

- Δημοτικό Στάδιο Κω
- Δημοτικό Στάδιο Δικαίου
- Δημοτικό Στάδιο Ανταγόρα
- Δημοτικό Στάδιο Ζηπαρίου
- Δημοτικό Στάδιο Πυλίου
- Δημοτικό Στάδιο Φιλίνος

Εκτός όμως από τα δημοτικά στάδια υπάρχουν και ιδιωτικές αθλητικές εγκαταστάσεις στις οποίες μπορεί κανείς να αθληθεί επί μίσθωση. Αυτά τα γυμναστήρια μπορούν να καλύψουν όλα τα αθλήματα , από ιστιοπλοΐα έως καράτε, ακόμη και για προσωπική άσκηση.

Στα πλαίσια της ανάπτυξης του αθλητισμού έχουν δημιουργηθεί αρκετοί αθλητικοί σύλλογοι. Οι σημαντικότεροι από τους αθλητικούς συλλόγους του νησιού είναι οι παρά κάτω :

Περιοχή	Κατηγορία	Υποκατηγορία	Όνομασία
ΚΩ (ΔΗΜΟΣ)	ΑΘΛΗΤΙΚΟΙ ΦΟΡΕΙΣ - ΣΥΛΛΟΓΟΙ	ΓΕΝΙΚΑ	ΑΘΛΗΤΙΚΗ ΕΝΩΣΗ "Η ΚΩΣ"
ΚΩ (ΔΗΜΟΣ)	ΑΘΛΗΤΙΚΟΙ ΦΟΡΕΙΣ - ΣΥΛΛΟΓΟΙ	ΓΕΝΙΚΑ	ΑΘΛΗΤΙΚΟΣ ΣΥΛΛΟΓΟΣ ΚΩΩΝ "Ο ΙΠΠΟΚΡΑΤΗΣ "
ΚΩ (ΔΗΜΟΣ)	ΑΘΛΗΤΙΚΟΙ ΦΟΡΕΙΣ - ΣΥΛΛΟΓΟΙ	ΓΕΝΙΚΑ	Π.Α.Σ ΑΝΤΑΓΩΡΑΣ - ΚΩ
ΚΩ (ΔΗΜΟΣ)	ΑΘΛΗΤΙΚΟΙ ΦΟΡΕΙΣ - ΣΥΛΛΟΓΟΙ	ΓΕΝΙΚΑ	ΣΕΒΑΣ ΚΩ "Ο ΦΕΙΔΙΠΠΙΔΗΣ"
ΚΩ (ΔΗΜΟΣ)	ΑΘΛΗΤΙΚΟΙ ΦΟΡΕΙΣ - ΣΥΛΛΟΓΟΙ	ΝΑΥΤΙΚΟΙ ΟΜΙΛΟΙ-	ΝΑΥΤΙΚΟΣ ΟΜΙΛΟΣ ΚΩ
ΚΩ (ΕΠΑΡΧΙΑ)	ΑΘΛΗΤΙΚΟΙ ΦΟΡΕΙΣ - ΣΥΛΛΟΓΟΙ	ΓΕΝΙΚΑ	ΚΩΑΚΟΣ ΑΘΛΗΤΙΚΟΣ ΟΜΙΛΟΣ ΦΙΛΙΝΟΣ
ΚΩ (ΕΠΑΡΧΙΑ)	ΑΘΛΗΤΙΚΟΙ ΦΟΡΕΙΣ - ΣΥΛΛΟΓΟΙ	ΓΕΝΙΚΑ	ΟΜΙΛΟΣ ΑΝΤΙΣΦΑΙΡΙΣΗΣ ΚΩ
ΚΩ (ΕΠΑΡΧΙΑ)	ΑΘΛΗΤΙΚΟΙ ΦΟΡΕΙΣ - ΣΥΛΛΟΓΟΙ	ΓΕΝΙΚΑ	ΠΟΔΗΛΑΤΙΚΟΣ ΟΜΙΛΟΣ ΚΩ
ΚΕΦΑΛΟΥ (Δ.Δ.)	ΑΘΛΗΤΙΚΟΙ ΦΟΡΕΙΣ - ΣΥΛΛΟΓΟΙ	ΓΕΝΙΚΑ	Α.Ε ΤΑΕ ΚΩΝ.ΔΟ ΚΕΦΑΛΟΥ ΚΩ

<http://www.ypai.gr/site/home/Basic+Menu/The+islands+of+Aegean/Southern+Aegean/NOMOS+DOD+EKANISOY/KOS/Services+Institutions+Associations.csp>

3. Υγεία

Οι βασικές υπηρεσίες υγείας παρέχονται από το Γενικό Νοσοκομείο- Κέντρο Υγείας της Κω το οποίο περιλαμβάνει 68 κλίνες. Σήμερα το νοσοκομείο έχει αναπτύξει τον Παθολογικό Τομέα και τον Χειρουργικό Τομέα. Στον Εργαστηριακό Τομέα λειτουργούν Αιματολογικό, Βιοχημικό, Μικροβιολογικό και Ακτινολογικό-Ακτινοδιαγνωστικό εργαστήριο.

Το Νοσοκομείο κτιριακά και οργανικά συμπεριλαμβάνει και τα Ιατρεία του ως Κέντρου Υγείας. Εφημερεύει καθημερινά όλο το χρόνο.

Τους θερινούς μήνες από Μάιο έως τον Οκτώβριο ο πληθυσμός της Κω φτάνει τις 120.000 λόγω αυξημένης τουριστικής κίνησης, με αποτέλεσμα την οριακή λειτουργία και την μη αποτελεσματική ικανοποίηση των αναγκών που υπάρχουν. Το πρόβλημα λύνεται με έκτακτο προσωπικό.

Τέλος το Πολυιατρείο του ΙΚΑ διαθέτει : Γυναικολογικό, Παθολογικό, Παιδιατρικό, Καρδιολογικό, Ορθοπαιδικό , Χειρουργικό, Ουρολογικό και Οδοντιατρείο.

ΠΗΓΕΣ

1. <http://a12nisou.netne.net>
2. <http://www.ypai.gr>
3. <http://grde.dod.sch.gr>
4. Γενικό Νοσοκομείο Κω

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 10°

ΕΠΙΣΗΜΑΝΣΗ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΩΝ– ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ – ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ

Τα κυριότερα προβλήματα που αντιμετωπίζει σήμερα το νησί της Κω στους διάφορους τομείς είναι τα εξής :

1. Τομέας Μεταφορών

1.1 Θαλάσσιες Μεταφορές

Το νησί έχει μεγάλο πρόβλημα στην σύνδεσή του μέσω της θαλάσσιας οδού. Η εικόνα του λιμανιού δεν ταιριάζει σε έναν από τους πιο τουριστικούς προορισμούς της Ελλάδας. Είναι αρκετά παλιό και μικρό. Διαθέτει μια τριτοκοσμική αίθουσα αναμονής η οποία ανοίγει είκοσι λεπτά πριν την αναχώρηση του πλοίου με αποτέλεσμα οι ταξιδιώτες να είναι αναγκασμένοι ακόμη και σε άσχημες καιρικές συνθήκες να περιμένουν κάτω από ένα κιόσκι.

Το υπάρχον λιμάνι εξυπηρετεί και την τουριστική και την εμπορική κίνηση. Αυτό έχει σαν αποτέλεσμα ορισμένες εργασίες όπως το φόρτωμα και το ξεφόρτωμα αδρανών να γίνεται με φορτηγά τα οποία διασχίζουν κεντρικά σημεία της πόλης δημιουργώντας πολλά προβλήματα όπως θόρυβο, σκόνη και κυκλοφοριακό.

Τέλος η έλλειψη κατάλληλου και ειδικού εξοπλισμού στο λιμάνι καθιστά αδύνατη την προσάραξη μεγάλων κρουαζιερόπλοιων σε αυτό.

Ορισμένα από τα μέτρα που πρέπει άμεσα να ληφθούν είναι :

- Δημιουργία κατάλληλων υποδομών στο λιμάνι όπως : α) χώροι εξυπηρέτησης πελατών β) ειδικοί χώροι εξυπηρέτησης για ΑμεΑ γ) κατάλληλοι χώροι υγιεινής δ) γραφείο πληροφοριών.
- Κατασκευή κατάλληλου εξοπλισμού ώστε να έχουν πρόσβαση στο λιμμένα και τα μεγάλα κρουαζιερόπλοια.

- Ρύθμιση της κυκλοφορίας μεταξύ των επιβατικών οχημάτων που αποβιβάζονται από τα πλοία και των τουριστικών λεωφορείων για την αποφυγή μπουτιλιαρισμάτων στο χώρο του λιμανιού.

1.2 Οδικό Δίκτυο

Ο δήμος Κω διαθέτει δημοτική συγκοινωνία με πολλά δρομολόγια ημερησίως για περιοχές κοντά στην πόλη. Τους θερινούς μήνες η κατάσταση στο κέντρο και στον παραλιακό δρόμο (ακτή Κουντουριώτη) τις ώρες τουριστικής αιχμής, είναι πολύ άσχημη, από πλευράς κυκλοφοριακού και θορύβου. Υπάρχουν πάρα πολλά οχήματα που μπουτιλιάρουν τους κεντρικούς δρόμους και δυσχεραίνουν την κίνηση όλων των οχημάτων. Πρόβλημα αποτελεί και η έλλειψη χώρων στάθμευσης περιμετρικά του κέντρου. Τα δίτροχα δυσχεραίνουν ακόμα περισσότερο την κατάσταση παρκάροντας σε οποιαδήποτε σημείο, ορισμένες φορές δυσκολεύοντας ακόμα και το περπάτημα. Η δυσκολία στην κίνηση συνεπικουρείται και από την χάραξη ορισμένων δρόμων όπου λόγω των αρχαιολογικών χώρων μέσα στην πόλη δεν ακολουθούν την βέλτιστη διάταξη. Κατά τους θερινούς μήνες γίνονται πολλά τροχαία με δίκυκλα κυρίως. Πρέπει όμως να τονιστεί ότι στα τροχαία συμβάλει η απειρία, η άγνοια στοιχειωδών κανόνων οδικής κυκλοφορίας αλλά και η καταπάτηση τους από τους τουρίστες.

Το κύριο οδικό δίκτυο είναι γενικά σε καλή κατάσταση ειδικά προς τους τουριστικούς προορισμούς. Σε αυτό διευκολύνει και η χάραξη του όπου λόγω μορφολογίας απουσιάζουν οι πολλές στροφές. Προβλήματα αποτελούν, η απουσία φωτισμού του δικτύου τη νύχτα και ειδικά στο κομμάτι με τις στροφές, που το κάνει επικίνδυνο και ο μεγάλος αριθμός στενών δρόμων που διασταυρώνονται με τον κύριο και δημιουργούν ευνοϊκές συνθήκες για ατυχήματα. Αντίθετα το δευτερεύον οδικό δίκτυο που ανεβαίνει προς το βουνό είναι σε άσχημη κατάσταση και χαρακτηρίζεται επικίνδυνο.

Ορισμένα από τα μέτρα που πρέπει άμεσα να ληφθούν για την διευκόλυνση της κυκλοφορίας όλων των δημοτών από και προς το κέντρο είναι :

- Κατασκευή περισσότερων χώρων στάθμευσης ώστε οι κάτοικοι που μένουν πιο μακριά από το κέντρο της πόλης να μπορούν να πλησιάσουν με το

αυτοκίνητό τους χωρίς να επιβαρυνθούν οι περιοχές γύρω από το κέντρο και στη συνέχεια να μπορούν να κινηθούν πεζοί για τις δουλειές τους .

- Κινητοποίηση της δημοτικής αστυνομίας ώστε να αποφεύγονται τα παράνομα παρκαρίσματα στους κεντρικούς δρόμους που προκαλούν μποτιλιαρίσματα κυρίως τους καλοκαιρινούς μήνες .
- Δημιουργία συστήματος μικρών ευέλικτων λεωφορείων για την εσωτερική κυκλοφορία στην πόλη με κατάλληλες διαδρομές για την σύνδεση βασικών σημείων και την υποκατάσταση της χρήσης ιδιωτικών αυτοκινήτων.
- Εξασφάλιση φωτισμού όλου του οδικού δικτύου.

2. Χωροταξικός και Πολεοδομικός Σχεδιασμός

Προτάσεις

- Απαιτείται η άμεση αποκατάσταση της φυσιογνωμίας του παραλιακού μετώπου ως προσώπου εικόνας της ίδιας της πόλης .
- Η υλοποίηση προγράμματος αποκατάστασης των όψεων αξιόλογων κτηρίων, ως ένδειξη σεβασμού της ιστορίας και των αξιών του πολιτισμού που αναπτύχθηκε στο νησί.
- Ορθή διαχείριση του δημόσιου χώρου του κεντρικού πυρήνα της πόλης.

3. Τουρισμός

Τα τελευταία 30 χρόνια, με την αλματώδη ανάπτυξη του τουρισμού στην Ελλάδα, η Κως έχει παίξει πρωταγωνιστικό ρόλο, έχοντας σήμερα κατακτήσει την 4η θέση ως ελληνικός τουριστικός προορισμός, ενώ σε αντιστοιχία κλινών ανά κάτοικο, κρατά τα σκήπτρα στη χώρα μας. Όπως καταλαβαίνετε, αυτό οδήγησε στη γρήγορη ανάπτυξη της τοπικής κοινωνίας, αλλά και στον ταυτόχρονο εγκλωβισμό της στη «μονοκαλλιέργεια» του τουρισμού, παράλληλα με την υποβάθμιση του πρωτογενούς και του δευτερογενούς τομέα, με ό,τι αυτό συνεπάγεται.

Η εμπορευματοποίηση του τουρισμού έχει αρχίσει να στερεί την ταυτότητα του νησιού κάτι που σε παλαιότερους καιρούς ήταν ο κύριος πόλος έλξης . Ως παράδειγμα αναφέρεται η περιοχή της Καρδάμαινας όπου ο κύριος όγκος των τουριστών είναι Άγγλοι και θυμίζει μια μικρογραφία του Manchester.

Σύμφωνα με έρευνα του πανεπιστημίου Αιγαίου για την φέρουσα ικανότητα τουριστικής ανάπτυξης στο νησί της Κω το 2007 διαπιστώθηκε ότι αν συνεχιστεί η εντατικοποίηση της τουριστικής δραστηριότητας θα υπάρξουν προβλήματα στο φυσικό και δομημένο περιβάλλον. Αυτό θα συμβεί περισσότερο έντονα αν αυξηθούν οι τουριστικές κλίνες . Οι ογκώδης ξενοδοχειακές μονάδες που εξαπλώνονται όλο και περισσότερο κάθε χρόνο δεν βρίσκονται σε αρμονία με το φυσικό περιβάλλον ούτε και με την παραδοσιακή αρχιτεκτονική του τόπου.

Ανάμεσα στα προβλήματα που οι τουριστικές υποδομές δημιουργούν στο περιβάλλον είναι οι κατασκευές στις ακτές , οι ομπρέλες και η ιδιωτικοποίηση ορισμένων τμημάτων της παραλίας από μεγάλες τουριστικές μονάδες.

Επιπλέον κατά τους θερινούς μήνες παρατηρείται αύξηση των τροχαίων ατυχημάτων λόγω της καταπάτησης των κανόνων οδικής κυκλοφορίας από τους τουρίστες.

Ορισμένα από τα μέτρα που θα μπορούσαν να ληφθούν για την αποφυγή των παραπάνω προβλημάτων είναι :

- Δημιουργία μανάτζμεντ επισκεπτών ώστε οι επισκέπτες να συγκεντρώνονται σε χώρους όπου μπορεί κανείς να τους ελέγξει
- Εξασφάλιση φωτισμού και ορατής σήμανσης στους δρόμους για αποφυγή τροχαίων ατυχημάτων
- Απαγόρευση ιδιωτικοποίησης τμημάτων παραλίας από τις τουριστικές μονάδες
- Τοποθέτηση φωτοβολταϊκών στις μεγάλες τουριστικές μονάδες για εξασφάλιση ήπιων μορφών ενέργειας
- Προώθηση του σχολικού – εκπαιδευτικού τουρισμού που διευρύνει την τουριστική περίοδο αυξάνοντας με τον τρόπο αυτό την περίοδο απασχόλησης των εποχικώς απασχολούμενων εργαζόμενων

ΠΗΓΕΣ

1. Έφη Αναγνωστίδου, Πολεοδομική ταυτότητα και σύγχρονη εναλλακτική διαχείριση του δημόσιου χώρου.
2. Λαγός Δημήτριος , Φέρουσα Ικανότητα τουριστικής ανάπτυξης νήσου Κω.

